

Møte onsdag den 29. november kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 22):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 6)
2. Referat

Presidenten: Representanten Siri Frost *Sterri*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Hordaland fylke, Magnar *Lussand*, har tatt sete.

Representanten Are Næss vil fremsette et privat forslag.

Are Næss (KrF): På vegne av representantene John I. Alvheim, Marit Tingelstad, Odd Einar Dørum og meg selv vil jeg sette frem et forslag vedrørende ny forskrift til gjennomføring av lov om svangerskapsavbrudd.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Bjørn Tore Godal
- statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
- statsråd Anne Kristin Sydnes

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til utviklingsministeren.

Mens krigen i Etiopia og Eritrea raste som verst i april i år, gikk den etiopiske regjeringen ut med sterke appeller om hjelp til de tørkerammede. Dette stod å lese i Vårt Land på mandag.

Ifølge den franske avisen *Le Monde* var deler av denne tørkekatastrofen kynisk regissert av etiopiske myndigheter, både for å tiltrekke seg oppmerksomhet og for å få nødhjelpspenger.

I Vårt Land i går kunne en lese at Kirkens Nødhjelp hadde kontroll over situasjonen og mente å kunne feste

lit til de opplysninger som de etiopiske myndighetene hadde gitt.

Jeg vil gjerne spørre utviklingsministeren hvilke tiltak Utenriksdepartementet har gjort for å skaffe seg oversikt over situasjonen og det faktiske forholdet når det gjelder denne sultkatastrofen.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Vi er også kjent med de påstandene som er fremkommet gjennom media.

Når det gjelder de norske nødhjelpsmidlene, er disse tildelt på grunnlag av en generell enighet blant alle nødhjelpsaktører om det store alvoret i nødhjelpssituasjonen – av mange sammenlignet med det store kriseåret 1984, da hundre tusener av mennesker omkom.

Departementet hadde selv en delegasjon i Etiopia i slutten av april som vurderte nødhjelpssituasjonen i andre deler av Somalia-regionen enn det omtalte Gode-området, og hvor situasjonen også ble funnet å være alvorlig. Departementet er ikke tidligere kjent med de konkrete påstandene som fremkommer i Vårt Land, men hva gjelder både logistikk og politiske forhold, utgjør Somalia-regionen utvilsomt den største utfordringen med hensyn til å gjennomføre effektive nødhjelpsoperasjoner i Etiopia. Det er ikke bevilget midler direkte til matvarebi-stand i Gode-området, men bl.a. Kirkens Nødhjelp har operert i andre deler av Somalia-regionen, med departementets fulle tillit.

Vi vil imidlertid naturligvis se nærmere på de påstandene som er fremsatt gjennom mediene, og ser selvfølgelig i utgangspunktet alvorlig på disse.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg takker for svaret.

Slike oppslag som dette er selvfølgelig svært negative, både for de menneskene dette gjelder, for det landet som er involvert, og også for de hjelpeorganisasjonene som forsøker å gjøre en god jobb. Derfor er det viktig med rask opprydding i de faktiske forhold. Jeg har nok for min del savnet Utenriksdepartementets aktive informasjon med korrigerende opplysninger. Jeg vil gjerne spørre utviklingsministeren om hun er fornøyd med de informasjonskanaler som departementet disponerer over, og om hun også er fornøyd i forhold til det å kunne rydde opp og gi folk som er opptatt av disse spørsmålene, nødvendig og rask informasjon om de faktiske forholdene.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Departementet har ulike kanaler for informasjon om forholdene i dette området. Én viktig informasjonskanal er nettopp de norske frivillige organisasjonene som opererer i området, og som vi har full tillit til. Vi beflitter oss på å komme ut med relevant informasjon. Jeg er helt enig med representanten Steensnæs når han sier at denne type oppslag er veldig negative, og at det er stort behov for å komme ut med mest mulig faktisk informasjon. Derfor ser vi det som helt nødvendig å gå inn i disse påstandene på en ordentlig måte. Det gjør man selvfølgelig ikke på en time eller to, det må vi gjøre på en grundig måte. Vi vil komme ut med informasjon så snart vi eventuelt har noe mer

å komme med. Men som sagt: Vi har ikke tidligere vært kjent med disse påstandene om denne saken.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Også mitt spørsmål retter seg til bistandsministeren.

Norsk Folkehjelp mottar årlig ca. 100 mill. kr i statlig støtte. Samtidig har Norsk Folkehjelp utgitt brosjyrer til norske skoler, brosjyrer som inneholder en sterk fordømmelse av staten Israel. Det påstås at Israel er den eneste staten i verden som har gjort bruk av tortur til offisiell politikk. Det påstås videre at Israel driver rasepolitikk, og at palestinerne er et fortapt folk i Israels lenker. Det fremheves at kvinner og barn har dødd i barsel i biler som stoppes av israelske sjekkposter. De palestinske terroristenes ugjerninger blir knapt nok nevnt. Brosjyren er en fordømmelse av Israel som er egnet til å lære norske barn å hate jødene.

Synes Regjeringen at det er riktig å benytte skattepenger til støtte for slik virksomhet?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Det er helt riktig at Norsk Folkehjelp er en viktig organisasjon i forbindelse med norsk utviklingshjelp og humanitær bistand, og det er en organisasjon som på linje med andre norske organisasjoner gjør en veldig viktig jobb i mange områder.

Når det gjelder denne spesielle brosjyren om Israel som det vises til, har jeg ikke selv lest den. Når det gjelder selve debatten om ansvaret til de ulike partene i konflikten, er vi selvfølgelig opptatt av at det er flere parter i denne konflikten, og opptatt av at det gis informasjon om de ulike partenes rolle og ansvar. Det hviler et tungt ansvar på Israel i den situasjonen som vi har nå.

For øvrig kan jeg ikke gi noen evaluering av denne brosjyren. Vi mener det er fullt ut forsvarlig å bruke norske frivillige organisasjoner i utviklingsarbeidet.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg takker for svaret.

Jeg forstår jo at utviklingsministeren har vanskelig for å uttale seg om en brosjyre hun ikke har lest. Men det referatet jeg har kommet med, er faktisk riktig, og jeg skal overlevere brosjyrene etterpå. Man skal ikke stille seg likegyldig til et innhold som fyrer opp under jødehat i Norge. Det er akkurat det disse brosjyrene gjør, og det er det Regjeringen bidrar til ved betingelsesløst å støtte slik virksomhet.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Jeg vil selvfølgelig også understreke at man ikke skal stille seg bak eller delta i noe som kan bidra til verken jødehat eller hat mot noen andre folkegrupper, uten at jeg dermed har tatt stilling til hva som står i denne brosjyren.

Når det gjelder bruken av de frivillige organisasjonene, er også Fremskrittspartiet tilhenger av at man skal kanalisere bistand gjennom frivillige organisasjoner, og det er da også en del av det vi gjør i norsk utviklingspolitikk.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jan Petersen (H): Mitt spørsmål går til forsvarsministeren.

Nok en gang har det vært presseoppslag som viser at situasjonen i Forsvaret er alvorlig. Denne gangen var det Dagbladet, som forrige torsdag viste til at det nå sannsynligvis er kastet bort ½ milliard kr på å utdanne F-16-piloter som vi ikke har råd til å bruke. At Forsvaret har kommet i en vanskelig situasjon, er ikke rart. Det ble skåret og skåret og skåret gjennom hele 1990-tallet. Og sannelig innebar ikke budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrum at det ble skåret ytterligere 100 mill. kr ved vedtakene i går!

Mitt spørsmål er: Er det virkelig slik at Norge har utdannet piloter som vi ikke har råd til å bruke?

Statsråd Bjørn Tore Godal: La meg først si i forhold til det som lett kan bli en ensidig svartmaling, at Norge på tross av de kuttene vi har gjennomlevd de siste år, ligger omtrent på gjennomsnittet av de europeiske NATO-land, og slik sett har vi ikke så veldig mye å skamme oss over. Men det er riktig at Forsvaret er inne i en krise fordi det ikke er samsvar mellom oppgaver og ressurser, mellom drift og investeringer, og at nødvendig omstilling i Forsvaret har gått altfor tregt. Det er ikke da bare å pøse inn mer midler i en struktur som er gammel-dags, og som ifølge både forsvarssjefen og Forsvarspolitisk utvalg må justeres. Men vi skal selvsagt ha et øye for de øyeblikkelige krisesyntomer og ta sikte på å løse dem, også for Flyvåpenets vedkommende.

Jeg vil minne om at vi i medhold av omgrupperingsproposisjonen for 2000, som nå er til behandling i forsvarskomiteen, og i medhold av nysalderingen, som vil bli presentert i løpet av kort tid, vil ha en styrking av Luftforsvarets driftsbudsjett med 178 mill. kr. Det er et ganske betydelig beløp, som jeg tror gjør at vi kan si at vi i løpet av kort tid er i en annerledes og mer positiv situasjon enn før.

Luftforsvarsstaben går ikke god for de tall som verserer i avisene om en betydelig overproduksjon av piloter. Tallet må nok justeres atskillig ned i forhold til det som er presseoppslagene. Men det sier seg selv at dersom vi baserer oss på forsvarssjefens innspill, nemlig 48 kampfly framover i det nye, slanke og mer effektive Forsvaret, har vi en produksjon som har vært for stor, og som er for stor. Hvor langt den må justeres ned, må vi se på når Stortinget er ferdig med behandlingen av langtidsproposisjonen, og det skjer etter alt å dømme kommende vår.

Jan Petersen (H): Jeg vil advare forsvarsministeren mot å tro at alle problemer i Forsvaret kan løses ved omorganisering; det er også et bevilgningsproblem. Dette omorganiseringsspørsmålet har vært en sovepute for å ta helt konkrete spørsmål opp til vurdering, og så vidt jeg skjønner, er det nå for mange flygere – ikke fordi vi har for mange fly, men fordi vi rett og slett ikke har råd til å holde flyene i luften.

Og mitt spørsmål er rett og slett: Har vi nå nok flygere til å holde flyene skikkelig i luften, og har vi nok penger

til å sørge for at disse flygerne har full operativ status etter NATOs regler?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Vi har tilmeldt de fly til NATOs IRF-styrke som vi har varslet NATO om. Der er det ingen nyheter. De er operative i forhold til innmeldte måltall.

Men så er det riktig at vi har hatt et øyeblikkelig problem, knyttet til eksploderende drivstoffpriser. Det løser vi altså gjennom en styrking av Luftforsvarets budsjett med 178 mill. kr, om meget kort tid. Det er et tegn på at Regjeringen ikke sitter og venter på langtidsproposisjonen. Vi løser øyeblikkelige problemer i medhold av de rapporter vi løpende får fra Generalinspektøren for Luftforsvaret og fra andre.

Men så vil jeg si: Det er ingen grunn til å tro at vi løser krisene for noen forsvarsgren før vi har lagt på plass en ny struktur som gir håp om en bedre framtid for hele Forsvaret, inkludert Luftforsvaret.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Hallgeir H. Langeland.

Hallgeir H. Langeland (SV): Forsvarsministeren er kjend med mi fortid i Forsvaret på 1970-talet. Då dreiv me i fjørjulstida og brukte opp budsjetta, det vil seia at me låg på skytebanen og skaut på harde livet for å bruka opp dei ressursane me hadde.

Det viser seg at òg nå på denne tida snakkar ein om julehandelen i Forsvaret, det vil seia at rett før jul finn ein varer å kjøpa for å bruka opp budsjetta. Dette er eit monaleg problem, og det dukkar opp kvar einaste jul. Kva har forsvarsministeren gjort for å forhindra dette i år?

Presidenten: Presidenten vil påpeke at når det gjelder oppfølgingsspørsmål, så skal de være konsentrert om det temaet som hovedspørsmålet inneholder. Rett nok nærmer vi oss jul, hr. Langeland – men jeg overlater til statsråd Godal å svare.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Vi har ikke noe annet pålegg til Forsvaret og underliggende sjefer enn å huskere fornuftig og fordele sine innkjøp over året i samsvar med Stortingets vedtatte intensjoner. Det er jo ikke slik å forstå at vi har for mye penger i Forsvaret, derfor er det fullt mulig å disponere over året. At det kan tenkes at enkelte underliggende etater får dårlig tid mot slutten av året, og bruker penger – forhåpentligvis fornuftig – kan vi ikke se helt bort fra. Men svaret er at det er ikke for mye penger i Forsvaret, det er for lite i forhold til vedtatt struktur. Og det har alle forsvarsministre slitt med i ganske mange år.

Presidenten: Ingvald Godal – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvald Godal (H): Det er litt av eit paradoks at høg oljepris, som gjer Noreg rikt, skal paralysere vårt luftforsvar.

Statsråden sa at vi har operativitet tilstrekkeleg til å kunna dekke våre plikter overfor NATO. Men kva med våre plikter overfor Noreg? Kva med dei flygarane som har dyre maskinar, og som har ei veldig dyr utdanning bak seg? Kan statsråden garantere at alle dei vil få nok flytid, både med tanke på den ordinære flyginga og med tanke på det som skal til for å få nyttiggjort seg Mid-Life Update og luft-til-bakke-kapasitet, som det no skal innførast? Vil dei få nok flytid slik at alle våre flygarar og alle våre fly er fullt ut operative og kampklare?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Forsvaret har dessverre ingen direkte andeler i SDØE eller i statens kapasitet på produksjonssektoren, og det er ikke mulig å få det til, selv ikke med en meget villig finansminister. Det er prinsipielle motforestillinger mot en slik løsning. Men vi har altså greid å løse dette på øyeblikkelig basis, gjennom en styrking av Forsvarsdepartementets og Luftforsvarets driftsbudsjett for Flyvåpenet med 178 mill. kr. Jeg tror landskapet nå ser betydelig annerledes ut – selv om man sitter og leser aviser noen uker etter, er denne situasjonen i ferd med å bli fundamentalt forbedret.

Når det gjelder spørsmålet om vi har fly nok til alle flygere nå, er svaret nei. Forsvarets driftsbudsjetter er generelt ikke i en slik stand at vi har anledning til maksimal utnyttelse av den maskinparken som vi har. Det gjelder ikke bare flyvåpenet. Det gjelder i Luftforsvaret, det gjelder også i Hæren og i landforsvaret for øvrig, og i Sjøforsvaret. Overalt er det knappe driftsbudsjetter, og vi har knappe driftsbudsjetter fordi vi har et forsvar i komplett ubalanse. Det er derfor vi har krise i Forsvaret, og det kan vi bare løse gjennom et samlet grep. Det er det vi kommer til å foreslå i langtidsproposisjonen kommende vårsesjon.

Presidenten: Per Ove Width – til oppfølgingsspørsmål.

Per Ove Width (Frp): Jeg må få følge opp det som er sagt her tidligere.

Den ubalansen som forsvarsministeren nevnte, er vel skapt av Arbeiderpartiet gjennom en lang etterkrigsperiode, så den må forsvarsministeren selv ta på sin kappe.

Når det gjelder Luftforsvaret, er jeg ikke så sikker på at tilstanden er like god som den ministeren gir uttrykk for. Jeg har fått andre signaler som tyder på at det er det ikke.

Når det gjelder rekrutteringsspørsmål generelt i Forsvaret, har jeg også lyst til å peke på og vil gjerne høre med statsråden hvordan tilstanden er i Sjøforsvaret. Vi går nå inn i en ny periode, med tanke på nye fregatter. Vi skal bemanne disse fregattene – dette er riktignok på litt sikt, men vi må jo arbeide planmessig. Hvordan ser rekrutteringsspørsmålet ut med hensyn til Sjøforsvaret og det store potensial vi trenger av mannskap til bl.a. disse båtene og andre båter?

Presidenten: Presidenten er i prinsippet tilhenger av repetisjonsøvelser, men når det gjelder å gjenta det som

ble sagt til representanten Langeland, anser presidenten at dette også gjelder i denne sammenheng.

Statsråd Bjørn Tore Godal: La meg bare først si, til det generelle, at det er knapphet og krise i Forsvaret. Men jeg minner igjen om det jeg sa som svar på tidligere spørsmål: Vi har i flere år nå ligget omtrent på gjennomsnittet av europeiske NATO-land, så så elendig er det ikke. Vi har altså uløste problemer fordi Forsvaret har savnet en tilstrekkelig sterk både politisk, militær og strategisk ledelse på mange områder. Det er altfor langt fra politisk vedtatte mål til oppfølgingen av de målene. Det er noe annet enn bare å diskutere økonomi, selv om også det er viktig. Alle disse spørsmålene kommer fram til diskusjon i sin fulle bredde i tilknytning til langtidsproposisjonen som legges fram for Stortinget så tidlig som mulig i februar måned.

Når det gjelder rekrutteringssituasjonen generelt, både i Sjøforsvaret og andre våpengrener, har vi ikke noe svar på hva vi trenger fullt ut før vi har vedtatt framtidig struktur fra a til å. Men fregattene er, slik Stortingets flertall har oppfattet det, strukturavhengige. Vi har selv sagt et ansvar for at vi gjennom MTB-ene og annen virksomhet i Sjøforsvaret har tilstrekkelig rekruttering til fregattene når den første kommer på sjøen – og så følger de fire andre fortløpende. Det er et betydelig ansvar for Sjøforsvaret og for departementet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål

Odd Roger Enoksen (Sp): Også mitt hovedspørsmål går til forsvarsministeren.

Forsvarssjefen la i vår fram Forsvarsstudien 2000, som i neste omgang skal lede til et dokument fra Regjeringen som forventelig vil komme over jul. Jeg skal ikke spørre om innhold, men litt om prosess.

Det er ingen tvil om at det arbeidet som forsvarssjefen la fram i vår, har skapt sterk uro i mange lokalsamfunn, og skapt usikkerhet og utrygghet blant mange ansatte i Forsvaret. Det er i høst satt i gang avgangsstimulerende tiltak i forkant av at de politiske vedtak er gjort, nærmest etter prinsippet den første til mølla får avgangsstimulerende tiltak – for å sette det litt på spissen. Det fører til kompetanseflukt i deler av Forsvaret.

Hele forslaget til forsvarssjefen har utgangspunkt i en økonomisk begrunnelse: manglende bevilgninger. Samtidig gjør man kostnadsberegninger på dette tidspunktet. Altså et halvt år etter at Forsvarsstudien 2000 er lagt fram, driver man og regner på det økonomiske grunnlaget for restrukturering. Er forsvarsministeren fornøyd med den prosess som har gått, og den måten som konklusjonene her er trukket på?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Ja, jeg er stort sett fornøyd med det. Utgangspunktet er jo at vi allerede i langtidsprogrammene tidlig på 1990-tallet fikk Stortingets tilslutning til at Forsvaret burde slankes med tilsvarende 6 400 årsverk. Vi greide å slanke med rundt 2 000 års-

verk. Ser vi på snittet av anbefalingene fra forsvarssjefen og fra Forsvarspolitisk utvalg nå, hvor Senterpartiet har vært strålende representert, er anbefalingen en slanking i intervallet 4 000–6 000. Vi er altså langt unna disse slankemålene.

Erfaringen taler for at denne slankingen går veldig tregt. Dette er bakgrunnen for at Regjeringen gjennom kongelig resolusjon på sommeren satte i gang de tiltak som er nødvendige for så å si å få denne prosessen i gang. Uansett valg av struktur, iallfall i forhold til det som har vært diskutert både i Forsvarspolitisk utvalg og i Forsvarsstudien, er det et betydelig slankebehov. Og for å komme i gang med det og skape en bedre driftssituasjon for flyvåpenet, for Sjøforsvaret og for Hæren, må vi altså begynne nå. Den sjansen har vi tatt – og det faktum at vi nå har over 1 000 søknader inne, hvorav 700 er akseptert, for å si det grovt, er et tegn på at det nå begynner å bli fart i det.

Men så vil jeg tilføye at forsvarssjefen og underliggende etatssjefer har et selvstendig ansvar for at kritisk kompetanse ikke forsvinner. Det er ikke slik at alle som søker har krav på å få et ja. Ingen har krav på å bli avgangsstimulert. Det betyr at forsvarssjefen må ha et øye på at man ikke kjører seg for langt ned i forhold til kritisk kompetanse, og også i forhold til det som er sannsynlig av helt sentrale elementer i den kommende forsvarsstrukturen. Jeg mener dette er under kontroll. Forsvarssjefen og hans folk holder meg løpende oppdatert på det. Det ser ikke svart ut, selv om jeg vet at det finnes huller allerede noen steder i landet. Det må vi sannsynligvis leve med, men da må vi ha folk andre steder som kan fylle opp de strukturene. Da kan som sagt ikke kritisk kompetanse slettes ut eller kjøres for langt ned.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg takker for svaret, som jeg synes er tilfredsstillende på det som går på avgangsstimulerende tiltak, hvor det er sagt fra forsvarsministeren at man skal ha til vurdering hvilken kompetanse man har behov for.

Når det så gjelder de omstrukturingsforslag og forslag til nedlegging av enkelte enheter innenfor Forsvaret som er kommet i Forsvarsstudien 2000, har også det en økonomisk begrunnelse. Det er begrunnet i for lave bevilgninger til Forsvaret totalt sett og i et behov for omstrukturering. Jeg tror vi er enige om at det omstrukturingsbehovet ligger der. Men når man først bruker en økonomisk begrunnelse for å legge ned enheter, bør det økonomiske fundament være velfundert. Da bør man ha gjort skikkelige beregninger på at det virkelig vil lønne seg å legge ned. Derfor synes jeg det er oppsiktsvekkende at først foreslår man nedleggelse, og så setter man seg ned etterpå og regner på om de økonomiske kalkylene stemmer med det forslaget man allerede har fremmet – altså i ettertid av at forslaget er fremmet. Det er ikke tillitvekkende, og jeg vet at dette går på både lojalitet og motivasjon løs hos de ansatte.

Vil forsvarsministeren forsikre seg om at alle økonomiske forutsetninger vil være på bordet når beslutningen skal tas?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Ja, det arbeidet er i høy grad i gang, i samsvar med intensjonene. Vi er nå inne i en kvalitetsgjennomgang av alle tenkelige alternativer, iallfall i de store hovedspørsmål, herunder spørsmålet Andøya flystasjon/Bodø hovedflystasjon – hvis det er det representanten tenker på, og det kan jo tenkes – men også andre alternativer. Dette går vi nøye igjennom.

Det kan sies veldig mye godt om Forsvarsstudien, det gjør iallfall jeg. Men den er jo ikke stappfull av økonomiske konsekvensberegninger, og det er det departementets oppgave å ivareta før det legges fram en proposisjon for Stortinget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Steinar Bastesen.

Steinar Bastesen (TF): Forsvarsstudien 2000 ble framlagt fordi forsvarssjefen er bedt om å fortelle hva slags forsvar vi får for 25 milliarder kr. Det innebærer nedlegging av Forsvaret i Nord-Norge i praksis. Reitan blir nedlagt, Andøya flystasjon blir nedlagt, kystvaktbasen skal flyttes til Ramsund – alt skal flyttes sørover.

Det tas 100 mill. kr fra Luftforsvaret for å bygge opp et skytefelt på Østlandet, mens vi har et enormt skytefelt, Blåtind og Mauken, i Nord-Norge. Er det fornuftig bruk av penger?

Jeg må også få lov å spørre: Er det ikke på tide å be forsvarssjefen legge fram en studie av hva slags forsvar det er vi trenger i Norge ut fra forsvarssjefens syn, og ikke hva vi får med den ramme han skal jobbe ut fra?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Ikke noen av de nedleggelsesforslag som representanten Bastesen nå pekte på, er vedtatt. Jeg tror det er viktig å være klar over det. At forsvarssjefen går inn for noe, betyr ikke at det er vedtatt. Dette skal nå behandles i departementet, behandles i Regjeringen, fremmes for Stortinget, og det er ikke engang sikkert at Regjeringen følger forsvarssjefens anbefalinger på alle punkter, selvsagt. Så det er ikke noe unormalt i den situasjonen. Det eneste jeg har sagt om dette foreløpig, er: En omorganisering av Forsvaret som ligger omtrent i den størrelsesorden som forsvarssjefen og Forsvarspolitisk utvalg går inn for – og de er jo merkelig enig på disse punktene – er sannsynligvis det vi *må* gjøre, men hvor så forlegninger, installasjoner, flystasjoner, baser skal ligge, er et annet spørsmål innenfor rammen av en ny, slankere og bedre struktur. Jeg har ingen grunn til å tro at Regjeringen legger fram noe forslag for Stortinget som er Nord-Norge-fiendtlig. Tvert imot, det kommer til å være meget godt balansert, og forsvaret av Nord-Norge er selvfølgelig helt sentralt i denne forbindelse.

Presidenten: Odd Einar Dørum – til oppfølgingsspørsmål.

Odd Einar Dørum (V): Hovedspørsmålet gikk på prosessen i tilknytning til Forsvarsstudien og også Det forsvarspolitiske utvalg.

Mitt spørsmål til statsråden går på om statsråden, når saken kommer til Stortinget, vil ivareta balanseringen mellom det vi skal gjøre ute i verden, og den internasjonale forpliktelse vi har til å sikre regional forutsigbarhet i nord, på en slik måte at vi også i fortsettelsen har et seriøst landforsvar i Nord-Norge og ikke bare en automatisk telefonsvarer og fregatter.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Dette er selvsagt helt sentralt for oss. Vi må ha et forslag som er balansert mot nasjonale mål, allierte forpliktelser, FN-forpliktelser. Slik har det vært i mange år, og det er ikke noe nytt. Det faktum at vi neste år, om Stortinget vedtar Regjeringens forslag til budsjett, bruker 2 milliarder kr ute og 25 milliarder kr hjemme, er ikke noe faresignal. Det tipper ikke galt i forhold til Europa eller verden. Det er ikke noe dårlig blandingsforhold. Og jeg minner om, også for dem som er opptatt av Nord-Norge, at to verdenskriger begynte i Europa. Vi trodde vi kom skadesløse gjennom begge to hvis vi satt musestille og lot andre ordne opp på kontinentet – vi ble dypt involvert i begge verdenskriger. Og skal vi påkalle allierte eller andre forsterkninger i nord og i Nord-Norge, må vi også ta vår del av jobben ute. Her er det god sammenheng mellom det vi gjør hjemme, og det vi gjør ute. Men vi skal selvsagt ikke nedvurdere noen av de kolossale oppgaver som knytter seg til ressursovervåking og suverenitetshevdelse i det store norske området.

Presidenten: Gunnar Halvorsen – til oppfølgingsspørsmål.

Gunnar Halvorsen (A): Det er jo slik at 5 000–6 000 mann kanskje skal ut av Forsvaret, og et av hovedspørsmålene var om dette med avgangsstimulerende tiltak, som jeg tror er fornuftig og nødvendig.

Men mitt spørsmål er: Kan det også bli nødvendig å bevilge en del midler for å beholde kompetansen i Forsvaret, slik at vi ikke kommer i en slags dobbel ubalanse?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Problemstillingen er klar nok. Vi har i utgangspunktet bestemt oss for at vi ikke har tenkt å betale mye for å beholde noen, og så betale mye for å bli kvitt en god del andre. Summen av det kan bli ganske stor. Men selvsagt må vi ha en personalpolitikk i Forsvaret som har som utgangspunkt at vi er så attraktive framover at vi beholder både kritisk kompetanse og militært og sivilt personell som vi har bruk for. Det er en del av Forsvarets personalpolitikk. Men det er ikke lagt inn spesielle bonuser for å fortsette oppå bonusene for å slutte, for å si det sånn. Vi tror derimot at et bedre, slankere og mer effektivt forsvar i framtida vil gjøre at vi har Forsvaret som en langt mer attraktiv arbeidsplass enn å leve fortsatt med krise på krise, prosess på prosess, utredning på utredning – det tar aldri slutt. Nå samler vi alle eggene i én kurv, tar et nytt samlet grep og skaper sikkerhet både for Forsvarets ansatte og for berørte lokalsamfunn.

Presidenten: Ola D. Gløtvold – til oppfølgingsspørsmål.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg har lyst til å komme litt inn på de økonomiske problemene som Forsvaret har, og den totale ressursbruk.

Jeg var på møte sammen med forsvarsministeren sist fredag, og da var bl.a. Regionfelt Østlandet et hett tema. Og jeg synes det blir veldig prestisjefreget når man ikke også kan ta det feltet og det prosjektet inn i en samlet vurdering nå og se om ikke det bør tas ut, til fordel for mange andre store oppgaver som Forsvaret har. Vi vet at det ligger et felt 15–20 mil unna Rena leir som kan brukes, hvis man kan snakke sammen i Sverige og Norge og få til en dialog med henblikk på en bruk av skytefeltet i Älvdalen istedenfor Regionfelt Østlandet. Det er ved siden av ressursbruken i Forsvaret et meget stort inngrep i naturrike ressurser, det største i norgeshistorien, og jeg vil igjen innstendig be forsvarsministeren se på dette.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg hadde gleden av å si til representanten under samme møte på Rena for noen dager siden, for øvrig et meget godt møte, at vi kan gjerne votere i Stortinget om Regionfelt Østlandet hver dag resten av sesjonen, hvis forsvarskomiteen ønsker det. Jeg tror resultatet blir det samme. Den debatten er vi ferdig med. Vi trenger Regionfelt Østlandet som ledd i et slankere, mer effektivt og bedre forsvar. Skal vi slanke Forsvaret, må øvingsmulighetene være der i to store regionfelter, som ikke bare er skytefelter i snever forstand, hvor man står et sted og skyter på noe annet, men hvor man kan samøve over ganske store områder. Her har Forsvaret slått fast uten tvil at vi trenger to slike felter, et i nord og et i sør. Det er uheldig å frakte mannskaper og tungt utstyr over lange avstander, og da trenger vi de to feltene. Dette ligger fast, og det er ingen revurdering verken fagmilitært eller politisk fra Regjeringens side i denne saken.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne stille finansministeren et spørsmål.

I dagens Dagbladet står det at Norge er dårligst i klassen når det gjelder studiefinansiering. Her står det at Norge har den laveste stipendandelen av de nordiske land, og her står det at Norge har den desidert høyeste renten av de nordiske land. Det er jo ganske skammelig at dette landet, som har så mye penger, skal komme sånn ut. Det er også skammelig i et land som ønsker å satse på kunnskap og kompetanse, der studiefinansieringen er det desidert beste instrumentet for å sikre at alle får muligheten til en god utdanning.

Mitt spørsmål til finansministeren, som jo styrer pengesekken vår, er følgende: Er dette en prioritert oppgave for Regjeringen? Vil Regjeringen ta tak i at vi har en studiefinansiering som gjennom denne perioden har sakkert dramatisk etter alle våre nordiske naboer, og som gjør at

vi får en skjevare rekruttering til høyere utdanning, noe som jeg også vil anta ut fra finansministerens ståsted er en svært uheldig utvikling? Spørsmålet er: Vil han prioritere dette, og, i så fall, vil det bety at han i revidert nasjonalbudsjett vil komme tilbake til en forbedring av studiefinansieringen?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Regjeringen prioriterer studiefinansiering i den forstand at vi mener at vi har et rimelig godt system. Den må vi alltid gjennomgå og vurdere om vi kan gjøre bedre, og vi er åpen for å se på de evalueringer som foreligger. Regjeringen har ingen umiddelbare planer om endringer. Hadde vi hatt det, så hadde vi selvsagt lagt det fram under det budsjett som Stortinget i disse dager behandler, og derfor er det heller ikke slik at Regjeringen legger fram et budsjett, og så mener å gjøre noe annet i revidert nasjonalbudsjett. I så fall hadde det ligget inne i budsjettet.

Øystein Djupedal (SV): Det som kommer fram i denne undersøkelsen, og som jo egentlig er kjent, er at vi har halvparten av den stipendandelen våre nordiske naboer har, og vi har en rente som er dobbelt så høy som det våre nordiske naboer har. Det betyr at studiefinansieringen er et instrument som ikke virker, for det betyr at studentene da jobber ved siden av. Det betyr at man får lengre studieforløp for studentene. Man får altså ikke studentene ut av løpet, som jo har vært en prioritert oppgave for tidligere arbeiderpartiregjeringer, særlig var Gudmund Hernes opptatt av at man skulle ha konsentrerte studier og på den måten unngå at studentene tar opp unødig plass i studiesystemet. En dårlig studiefinansiering fremmer ineffektivitet, og det fremmer selvfølgelig også økonomiske vanskeligheter for studentene som er i systemet. Derfor er det fullt mulig å se på dette ut fra flere forhold, og jeg skjønner utmerket godt at finansministeren ikke her vil si hva han vil komme tilbake til i revidert nasjonalbudsjett.

Men mitt spørsmål er mer allment: Betyr det at dette er en prioritert oppgave, og at man kan forvente faktiske forbedringer? Jeg tror de fleste vil være enig i at det er skammelig at dette rike landet ikke har en studiefinansiering som matcher Sverige, Finland eller endog Danmark. Vi ligger dårligst i Norden på et så viktig felt for Norge. Det antar jeg at finansministeren vil være enig i.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Som jeg sa i mitt første svar, er det slik at Regjeringen prioriterer utdanning og studiefinansiering. Vi har gradvis hatt forbedringer i studiefinansieringstilbudet. Når det gjelder rentenivået, må vi nok dessverre konstatere at vi har et visst rentetillegg i forhold til en del andre land i Europa. Regjeringen er opptatt av at vi ikke skal øke presset på renten, og det er en viktig begrunnelse for de hovedprioriteringene som ligger i det budsjettet som vi har lagt fram. Når det gjelder spørsmålet om å effektivisere studieforløpet, herunder også se på spørsmålet om studiefinansiering, vil vi få lov til å komme tilbake til det.

Men som sagt, hadde Regjeringen hatt forslag rede til å gjennomføre, så hadde vi selvfølgelig lagt det fram i det budsjettet som nå diskuteres. Det har vi ikke gjort.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Rolf Reikvam.

Rolf Reikvam (SV): Jeg har forståelse for at statsråden forsvarer statsbudsjettet. Men studiefinansieringen består av tre deler, for det første er det rentefoten, det er stipendandelen og det er kostnadsnormen, som er den samlede sum som studentene får å leve av i ti måneder. Og Norge er på bunnen på alle tre områdene. Vi er dårligst på renten – har høyest rente – vi er dårligst på stipendandel, og vi har den laveste kostnadsnormen, det vil si det beløpet de skal leve av.

Da er mitt spørsmål til statsråden, selv om han ikke kan si så mye om revidert nasjonalbudsjett: Bekymrer det statsråden at vi har en studieordning som er så dårlig, og som også betyr at studentene sannsynligvis bruker lengre tid, og at vi ikke greier å få så mange heltidsstudenter som vi egentlig ønsker?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det bekymrer meg at vi bruker for lang tid på studiene, og at man ikke har så mange heltidsstudenter som representanten viser til. Derfor mener jeg at det er grunn til å gå grundig igjennom og se på hvordan vi kan gjøre hele utdannings-systemet mest mulig effektivt i forhold til å få en best mulig tilgang på kunnskap, og i den forbindelse må selvfølgelig også studiefinansieringen vurderes. Men det foreligger ingen konkrete forslag fra Regjeringen på dette tidspunktet.

Presidenten: Inge Lønning – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Lønning (H): Jeg merket meg at finansministeren understreket at denne regjering prioriterer utdanning. Da må man jo tenke med gru på hvorledes det står til med de formål som ikke prioriteres av denne regjering.

I tillegg til det som er reist som spørsmål, om studiefinansiering, har man i statsbudsjettet foreslått å skjære ned på gebyrstipendordningen for norske studenter som studerer utenlands, ganske dramatisk. Man har også foreslått å ta bort den støtteordning som gjelder for norske elever ved skoler i utlandet, for å gi kompletterende undervisning i norsk og norske samfunnsforhold. Er dette å prioritere utdanning?

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Ja, det er ikke slik at selv om man prioriterer utdanning, så sier man ja til absolutt alt som man kan bruke penger på innenfor et område. Og da er det selvfølgelig slik at også gebyrstipendordningen må vurderes i forhold til om den fungerer hensiktsmessig i forhold til de mål som den er satt til å skulle innfri. Regjeringen har funnet det rimelig å foreslå en justering av antall utdanninger som kan falle inn under

ordningen. Det går jeg ut fra at det blir rik anledning til å komme tilbake til i forbindelse med kirke-, utdannings- og forskningskomiteens budsjettdebatt.

Nå er det jo også slik at det er foretatt en justering i forhold til Regjeringens forslag i det budsjettforlik som er inngått mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, og det kommer Regjeringen til å legge til grunn i det videre arbeid.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Siv Jensen (Frp): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

I dag spares hele den norske oljeformuen i pengeplasseringer i utlandet. Når man sparer, er jo det fordi man ønsker en rente eller en avkastning på pengene, slik at de kan komme også fremtidige generasjoner til gode. Men det finnes alternative måter å spare på også, én er bl.a. å foreta realinvesteringer. Og i Norge er det mange måter å spare penger på. Vi kunne altså ha investert penger i veibygging, vi kunne ha investert penger i forskning, vi kunne ha investert penger i IKT-utstyr i skolene, for å nevne noe som ville ha gitt oss tidobbelt tilbake om noen år. Likevel holder Regjeringen fast på at disse pengene for enhver pris skal saltes ned i fondsplasseringer i utlandet fremfor å nå investeres i områder i Norge som vi vet vil gi oss avkastning igjen i fremtiden.

Hvorfor vil ikke Regjeringen engang vurdere denne måten å spare penger på?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Regjeringen foretar en løpende utbygging av samfunnet gjennom forslag til utbygging av ulike velferdsformål. Jeg har konstatert at det ikke alltid er slik at Fremskrittspartiet er enig i den typen innsats i forhold til velferdssamfunnet, men la det ligge i denne sammenheng.

Petroleumsfondet er etablert av ulike grunner. En av dem er at det skal være et avvik mellom det tidspunktet man opptjener pengene, og det tidspunktet man benytter dem. Det har sammenheng med at dersom man hadde benyttet pengene fra petroleumssektoren i norsk økonomi, ville det for det første ha ført til et tilnærmet sammenbrudd i konkurranseutsatt sektor, og for det andre ville det ført til et langt høyere rentenivå enn det vi nå har. Også Fremskrittspartiets forslag i budsjettssammenheng om økt bruk av oljepenger, ville som en naturlig konsekvens hatt som resultat at vi ville hatt et høyere rentenivå enn det som følger av Regjeringens opplegg.

Det andre viktige elementet er at petroleumsfondet investeres i utlandet, også på grunn av at det skal fungere som en buffer i forhold til eventuelle sjokk når det gjelder endringer i petroleumsprisen. Dersom vi hadde investert i Norge og måtte ha utløst f.eks. plasseringer i norske selskaper for å kunne møte et oljeprissjokk, ville sjokket ha blitt dobbelt.

Et tredje viktige element er at muligheten for å benytte petroleums penger på et senere tidspunkt enn de inntre, også har sammenheng med at vi da har muligheten

til å fordele velferden over flere generasjoner og møte bl.a. de pensjonsforpliktelsene vi har fram i tid.

Jeg har registrert at Fremskrittspartiet på et tidligere tidspunkt har lagt fram forslag om grunnlovsfesting i forhold til bruken av petroleumssektoren. Jeg registrerer at man ikke har et fullt så avgrenset syn på spørsmålet om disponering av pengene i dag. Jeg tar det til orientering.

Sist, men ikke minst: Det som er prioritert, det som man mener er viktigst på budsjettet, får også plass på budsjettet, det trenger man ikke en bevilgning i tillegg for å kunne iverksette. Det som ikke får plass på budsjettet, er pr. definisjon det som har lavere prioritet enn det som allerede er inne.

Siv Jensen (Frp): Dette er med all respekt galt. Det er ikke slik at Regjeringen virkelig prioriterer de viktige utbyggingsområdene. I år – på det budsjettet som ble vedtatt i fjor – ble det altså vedtatt et netto kutt i samferdselsinvesteringene. Skoleelevene sitter i dag og deler PC-er. Mener Regjeringen at det å investere i nytt IKT-utstyr i skolen, vil føre til økt rente i Norge? Mener Regjeringen at det å investere i et effektivt veinett, som i realiteten betyr at man får effektivisert økonomien og redusert kostnadene for en rekke bedrifter rundt omkring i Distrikts-Norge, er rentedrivende, når vi i tillegg vet at det er ledig kapasitet i anleggssektoren som står klar til å kunne bygge veier bare neste år for 2–3 milliarder kr?

Jeg skjønner ikke hvorfor Regjeringen har en så til de grader sterk motvilje mot å la disse pengene bli investert også i Norge, slik at de ikke bare kan komme denne generasjonen til gode, men faktisk også de kommende, ved at vi investerer i å effektivisere vår egen økonomi, og lar de kloke hodene bli enda klokere.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg har registrert at Fremskrittspartiet også har foreslått at vi skal investere i veier i Sverige. Det går i hvert fall noe utover det Regjeringen kan tenke seg å foreslå.

Men la meg understreke at det ikke er slik at investeringer i samferdselssektoren eller i utdanningssektoren i seg selv fører til et prispress, dersom man sørger for at det er rom for den type investeringer. Men dersom den type investeringer skulle komme i tillegg til alt det andre som gjøres i økonomien, og til overmål i en situasjon hvor det er mangel på arbeidskraft innenfor mange sektorer, fører det til et pris- og kostnadspress.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har søkt råd hos en del professorer i økonomi, og jeg registrerer at svaret er ganske klart, bl.a. fra professor Noreng. Dette henger ikke på greip, sier han til Dagsavisen for kort tid tilbake. Han slår entydig fast at det opplegg Fremskrittspartiet har presentert, fører til at vi får et økt press. Vi har mangel på arbeidskraft, og det må føre til en økt innvandring hvis man skal kunne møte den typen utfordringer. Men framfor alt: Fremskrittspartiets økonomiske politikk ville føre til at unge mennesker med store boliglån ville få en sterkt økt rente. Det er en konsekvens som er en bakside av den medaljen Fremskrittspartiet presenterer, og som Regjeringen sterkt vil fraråde.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne stille et oppfølgingsspørsmål, til bistandsminister Sydnes.

Det er slik at oljefondet går på de mest velfungerende børser verden over. Det gjør at mange land havner i skyggen, ikke minst de 48 fattigste land. Hvis det er et poeng, som finansministeren hele tiden understreker, at disse pengene ikke kan brukes i Norge – i hvert fall må brukes med forsiktighet i Norge – ville det ikke da være en svært god idé at man tok deler av oljeformuen og investerte kommersielt i de aller fattigste land for å få fram næringsutvikling, for å få fram vekst, at man fikk et solidaritetsfond – ikke fordi det skal være bistandspenger, men et tillegg til bistandspenger – som investerte i f.eks. Namibia eller Angola på kommersielle vilkår for å få vekst, altså «trade not aid»? Disse pengene vil 100 pst. bli brukt utenfor Norges grenser, og vil bidra til velstand og vekst, noe som vil være et godt supplement til vår vanlige bistandspolitikk.

Min utfordring til bistandsministeren er da følgende: Er ikke dette en svært gode idé? Er ikke dette en idé Regjeringen bør ta med seg? I tillegg kan det faktisk vise seg at investeringer i Namibia gir avkastning. Og om det ikke gir like stor avkastning på kort sikt, gir det stor avkastning på lengre sikt.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Når det gjelder bruken av oljefondet, er det visse retningslinjer som ligger til grunn for anvendelsen av oljefondet, og det er retningslinjer som Stortinget har sluttet seg til.

Når det gjelder spørsmålet mer allment om hvordan vi bruker vår velstand, er Regjeringen svært opptatt av at vi må bruke mer av vår velstand på dem som trenger det mest, nemlig fattige mennesker i fattige land. Det er derfor vi har foreslått å øke utviklingsbudsjettet med 1,5 milliarder kr, som også er en økning på 14 pst. i forhold til årets budsjett.

Når det gjelder investeringer og næringsutvikling i fattige land, er jeg helt enig med Djupedal i at vi i enda større grad må sørge for at vi bidrar til næringsutvikling også i de fattigste landene. Neste år skal FN ha en stor konferanse om de minst utviklede landene, og i slutten av januar skal vi i Norge ha en egen forberedende konferanse om dette som nettopp fokuserer på hvordan vi sammen med andre land kan bidra til å få økt næringsutvikling i disse landene.

For øvrig vil jeg gjerne vise til at vi har et fond som heter Norfund, og som i forhold til de forslagene Djupedal kommer med, i all hovedsak betjener nettopp det formålet, investeringer i sør.

Presidenten: Kenneth Svendsen – til oppfølgingsspørsmål.

Kenneth Svendsen (Frp): Det er et oppfølgingsspørsmål til finansministeren.

Enhver bedrift og enkeltperson med respekt for seg selv tar vare på sine formuer og vedlikeholder dem. Vanlige folk vedlikeholder sine boliger. De skifter ut treverk, de maler – de vedlikeholder og tar vare på formuen. Næringslivet gjør det samme. De vedlikeholder ved å skifte ut og reparere maskinpark og næringsbygg.

Norge har også en formue, en formue i skolebygg, sykehus, veier etc. Hvorfor vedlikeholdes ikke denne formuen? Veinettet i Norge blir dårligere og dårligere. Regjeringen selv beskriver det slik: Det er en underfinansiering av veinettet på 600 mill. kr årlig bare for vedlikeholdet – det har opparbeidet seg et etterslep på 8,2 milliarder kr. Hvorfor vil ikke Regjeringen vedlikeholde denne veiformuen – noe som ville komme både folk flest og næringslivet til gode? Det må da være bedre å gjøre dette enn å bygge opp penger på bok i utlandet?

For øvrig har vi hatt to renteøkninger etter at Arbeiderpartiet overtok makten.

Presidenten: Presidenten mener å huske at finansdebatten nettopp har pågått over to dager, men allikevel – finansminister Schjøtt-Pedersen.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Selvfølgelig er det fornuftig å vedlikeholde de ressursene som er. Det blir alltid en vurdering hvor mye man skal sette inn, bl.a. når det gjelder vedlikehold av veier.

Når det gjelder spørsmålet om skolebygg, er jeg enig i at det er en utfordring i mange kommuner. Det er i utgangspunktet en oppgave for den enkelte kommune. Regjeringen har gjort den utfordringen enklere ved at vi har foreslått en betydelig styrking av kommunesektorens økonomi. Jeg konstaterer at den samme oppmerksomheten ikke har vært til stede fra Fremskrittspartiets side.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til finansministeren.

Det er en formidabel økning i utbetalingene til sykelønn. Det reduserer handlingsfriheten på de offentlige budsjettene og går ut over formål som ikke minst mange svake grupper hadde hatt nytte av. Og det er en betydelig belastning for næringslivet.

Venstre tror ikke at svaret er de harde kutt som høyrepartiene legger opp til, som har en sterk usosial profil. Men svaret er heller ikke det som Arbeiderpartiet så langt har hatt, nemlig ingen justering av dagens ordning. Venstre har stått for en moderat endring av sykelønnsopplegget, bl.a. slik at kronisk syke og foreldre i forbindelse med sykdom hos barn blir holdt utenom.

Nå foreligger innstillingen fra Sandman-utvalget, som går nettopp på den tenkningen som Venstre har hatt, en moderat tilpasning som ikke rammer noen grupper hardt. Er statsråden enig i at den innstillingen som foreligger fra Sandman-utvalget, er et godt utgangspunkt for et bredt kompromiss i revideringen av sykelønnsordningen?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det er riktig at det er en betydelig vekst i sykefraværet. Vi anslo i budsjettet som nylig er lagt fram, at veksten fra 2000 til 2001 vil være på 12 pst. Nå tyder nye tall på at veksten blir på 13 pst.

Dette har mange komplikasjoner. Det ene er selvfølgelig den problemstilling at vi må ha oversikt over hva som er årsakene til at sykefraværet øker, og også se på om vi kan tilrettelegge arbeidet slik at de som har mulighet for det, og ønsker det, skal kunne være i arbeid, selv om de har sykdomsmessige problemer. Det andre er at det har en kostnadmessig side, som også representanten Kvasheim var inne på. Og sist, men ikke minst, innebærer et økende sykefravær at vi har en redusert tilgang på arbeidskraft i en situasjon der tilgangen på arbeidskraft er en vesentlig begrensning i norsk økonomi.

Regjeringen har mottatt innstillingen fra Sandman-utvalget. Den er sendt på høring. Regjeringen er innstilt på å drøfte med partene den videre oppfølgingen av den. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med vurdering av den videre oppfølging etter at høringsrunden er gjennomført.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg deler finansministerens grunnholdning, vi skal fortsatt ha en veldig god sykelønnsordning i Norge. Og det er av avgjørende betydning at en ser på andre elementer som påvirker sykefraværet. Men det er ingen grunn til å underslå at det må gjøres noen grep som også går på revisjon av ordningen, og som vil redusere kostnadene, for her ligger det viktige elementer for å bidra til å få sykefraværet ned uten at det rammer noen grupper hardt.

Det som jeg ønsker å utfordre finansministeren til, er å gi uttrykk for visse grunnholdninger. Spørsmålet er da: Er det behov for en revisjon av dagens ordning? Og er finansministeren enig i at den type balansert tenkning som Venstre har stått for, og som Sandman-utvalget følger opp, uten at noen rammes hardt, er det som kan være grunnlaget for å få til en revisjon av dagens ordning?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: La meg først understreke at det er viktig at vi får dempet veksten i sykefraværet. Jeg viste til årsaker til det. Jeg viste også til at Regjeringen har et engasjement i forhold til det som er kommet til uttrykk bl.a. i budsjettokumentene, hvor vi har redegjort nøye for denne problemstillingen.

Når det gjelder Sandman-utvalgets innstilling, vil jeg avgrense meg til på dette tidspunktet å si at vi har sendt den på høring. Regjeringens vurdering av forslagene i Sandman-utvalget vil vi komme tilbake til på et senere tidspunkt. Jeg vil imidlertid ikke unnlate å uttrykke glede over at det fra Venstres side, både fra representanten Kvasheim nå og også i finansdebatten, er understreket veldig sterkt at det er viktig å ha en sykelønnsordning som innebærer at folk skal føle en trygghet ved sykdom.

Det er jo fremmet forslag, bl.a. fra Fremskrittspartiet, i forbindelse med budsjettet som ville innebære at en kvinnelig industriarbeider med gjennomsnittlig inntekt ville tape nesten 46 000 kr på et år som følge av de end-

ringene Fremskrittspartiet har foreslått – ved Høyres forslag omtrent halvparten. Dette ville være dramatiske endringer i forhold til dagens situasjon.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Børge Brende (H): I går kveld vedtok Arbeiderpartiet og sentrumpartiene de største skatte- og avgiftsøkningene i manns minne. Ikke minst rammer det arbeidsplasser og økonomien for folk flest – dette til tross for at finansministeren i revidert nasjonalbudsjett skrev følgende:

«Skatte- og avgiftsnivået i Norge er allerede høyt sammenlignet med andre land.»

Han skrev også:

«Likens gjør den økende internasjonaliseringen det vanskelig for Norge å ha vesentlig høyere skatter på kapital- og arbeidsinntekter enn våre naboland.»

Mitt spørsmål til finansministeren blir ganske enkelt: Vedkjenner han seg fortsatt det han skrev i vår om at skatte- og avgiftsnivået i Norge er høyt sammenlignet med andre land? Og hvordan vil finansministeren beskrive nivået nå, etter de massive skatteøkningene i budsjettet for 2001?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg vedkjenner meg det som vi skrev i revidert nasjonalbudsjett, og jeg vedkjenner meg det som vi skrev i budsjettet.

Jeg er grunnleggende uenig i representantens framstilling. Det budsjett som vi har lagt fram, og de forslag som der måtte være på skatte- og avgiftssiden, rammer ikke folk flest. Tvert imot er det slik at når det gjelder skatt på arbeid, blir den redusert på rundt 1 milliard kr som følge av Regjeringens budsjettopplegg. Avgiftene reduseres på viktige områder, bl.a. gjelder det avgiften på bensin og diesel. Som en følge av budsjettforliket blir det også gjennomført en redusert merverdiavgift på mat. Men hele hovedtanken er jo at dersom vi skal gjennomføre den satsing på fellesgodene som Regjeringen foreslår – en sterk satsing på helsevesenet, på utdanningssektoren, på eldreomsorgen – uten å komme i en situasjon hvor vi får økt press på renten, er vi nødt til å redusere presset i den private delen av økonomien. Det har vi gjort ved å foreslå et sett av tiltak, bl.a. konjunkturavgift i forhold til næringslivet. Andre forslag er kommet isteden som følge av behandlingen i Stortinget, men poenget med disse tiltakene er å unngå at folk flest skal få nye brev fra banken om renteøkninger. Regjeringen er svært opptatt av at vi skal kunne unngå en slik situasjon.

Jeg mener også at det budsjett vi har lagt fram, samlet sett er det beste for norsk næringsliv. Ved å legge fram et budsjett hvor vi demper presset i den private delen av økonomien for å gi rom for den helt nødvendige satsingen på fellesgodene, unngår vi å få en ny pris- og kostnadsspiral som vi kunne ha fått dersom vi ikke hadde sørget for å skape et slikt realøkonomisk rom for den satsingen vi har på fellesgodene.

Gjennom Regjeringens budsjettopplegg blir det enkelte kostnadsøkninger som følge av skatter og avgifter – det er riktig – men man unngår den pris- og rentevirkning

som vi ellers ville ha fått hvis Regjeringen ikke hadde gjort disse nødvendige grepene.

Børge Brende (H): Hvis jeg forstår finansministeren rett, er det riktig å øke skattene og avgiftene med 12 milliarder kr for bedrifter og for folk flest, fordi Regjeringen ikke vil gjøre noe med det som er de viktigste utfordringene i norsk økonomi, nemlig å øke tilgangen på arbeidskraft og å omstille offentlig sektor, effektivisere den. Hadde man gjort det i stedet, hadde folk flest sluppet dette.

Forstår jeg også finansministeren rett, er det ingen som blir rammet av 12 milliarder kr i skatter og avgiftsøkning, det bare innkreves. Poenget er at man prøver å fortegne det. Boligskatten øker med 15 pst., elavgiften øker, næringslivet har nå en skattemodell å forholde seg til som er vesentlig dårligere enn utgangspunktet i 1992.

Jeg merket meg også at finansministeren sa at han fortsatt står ved sine uttalelser i revidert nasjonalbudsjett, at vi har et høyt skatte- og avgiftsnivå i forhold til andre land. Og hva er hans svar på det? At vi skal øke det ytterligere. Forstår ikke finansministeren at når landene rundt oss senker skattene og avgiftene, kan ikke vi lenger utvikle oss til et skattepolitisk annerledesland uten at det også får store konsekvenser for bedriftsetableringen i Norge?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: For det første er det slik at dersom vi skulle hatt et skatte- og avgiftsnivå på linje med det som f.eks. er i Sverige, måtte vi ha økt skatte- og avgiftsnivået i Norge i størrelsesorden 50 til 100 milliarder kr. Det viser at denne debatten om skattenivået i Norge er kraftig overdrevet. Men det er jo ikke det som er hovedpoenget. Hovedpoenget er at vi står overfor valg som veldig klart er avdekket gjennom den finansdebatten som foregikk i denne sal i går og forleden dag. Og hva er valget? Jo, Arbeiderpartiet sier at vi skal styrke fellesgodene ved å bygge ut helsevesenet, eldreomsorgen og utdanningen. Vi skal ha en mer rettferdig fordeling, og vi skal unngå et økt press på renten

Det gjør det nødvendig å gjøre noen grep i forhold til å dempe presset i privat sektor.

Hva er så Høyres alternativ? Jo, Høyre sier at vi sender regningen til syke mennesker. Hvis en person har kreft og er syk i ett år, får han et kutt i lønnen sin på mellom 20 000 og 25 000 kr som følge av Høyres forslag. Videre kutter Høyre, som følge av sitt opplegg, betydelig i forhold til tiltakene i Distrikts-Norge, de kutter i forhold til bistand og i forhold til den fattigste delen av befolkningen i verden. Det er alternativet vi står overfor. Og jammen vil en som er syk i ett år, merke et inntektsbortfall på mellom 20 000 og 25 000 kr.

Presidenten: Vi går videre til siste hovedspørsmål.

Lars Rise (KrF): Jeg vil gjerne få stille et spørsmål til forsvarsministeren.

Det er stor uro i Forsvaret på grunn av den meget omfattende omorganisering som nå er skissert, og som flere har vært inne på. Konklusjonene både fra Forsvarspoli-

tisk utvalg og fra Forsvarsstudien 2000 fra forsvarssjefen vil som kjent medføre store endringer. 4 000–6 000 offiserstillinger og flere avdelinger foreslås nedlagt. Dette har medført at nær sagt alle nå føler seg utrygge. Vi får henvendelser nesten hver uke fra avdelinger over hele landet hvor man føler seg truet av nedleggelse. Og jeg tror ikke statsrådets forsikring her tidligere om at det ikke er sikkert at Regjeringen vil følge forsvarssjefens forslag, er egnet til å berolige.

Det haster med en avklaring, og vi venter nå med spenning på Regjeringens langtidsproposisjon. Statsråden har tidligere sagt at denne vil bli fremlagt i februar neste år. Det er helt nødvendig å få dokumentet så tidlig for at Stortinget skal rekke å behandle den i vårsesjonen. Kan statsråden garantere at tidsplanen vil holde, og at den vil bli fremlagt i februar, som planlagt?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Ja, så langt det står i min makt, kan jeg garantere det. Det er ikke noe som tyder på at den timeplanen ikke holder. Jeg er fullt ut innforstått med at det er uro i Forsvaret, men det er altså ikke mulig for forsvarsministeren eller Regjeringen å plukke ut enkeltelementer nå og si at det skal fredes, det skal vi gjøre noe med, det skal omorganiseres. Dette må drøftes i en samlet sammenheng og legges fram for Stortinget.

Selv om uroen er stor, tror jeg uroen ville vært enda større om vi nå ikke tok et samlet grep som Stortinget kan diskutere fra A til Å, slik at vi får en vedtakskatalog som er annerledes og langt mer konkret enn det vi har be- tjent oss av gjennom de fireårige behandlingene av langtidsmeldingene. Så grepet vi nå gjør, er altså å legge fram en samlet pakke.

Jeg møter svært mange både militært og sivilt ansatte i Forsvaret som skjønner at dette er en politisk prosess, de er gjenstand for politisk behandling, og følgelig er de usikre. Men det er en ny og bedre framtid en kan se for seg, framfor å leve med plage på plage, omstilling på omstilling, krise på krise, som vi nå har hatt i Forsvaret i altfor mange år. Så jeg tror representanten og jeg kanskje kan stå sammen om å si at etter dette vet man iallfall hva man har å holde seg til. Og det er bedre for Forsvaret og for den enkelte.

Lars Rise (KrF): Vårsesjonen er som kjent siste sesjon dette storting sitter sammen, og det er av avgjørende betydning at dette storting får behandlet den store omorganiseringen av Forsvaret. I oversikten over saker fra Regjeringen, som vi mottar regelmessig, står det ikke februar 2001. Det står noe mer flytende våren 2001. Det var derfor jeg gjerne ville ha en klargjøring fra statsråden, en forsikring om at det er i februar 2001 vi vil motta denne proposisjonen. Vi skal jo gjennomføre høringer og befaringer og ha en grundig behandling av forslagene. Så jeg vil gjerne ha en garanti fra statsråden for at den kommer i februar.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg viser til svaret mitt. Det er i februar. Jeg er fullt på det rene med at kommer denne proposisjonen til Stortinget langt ut på våren, blir

det ikke rom for en forsvarlig behandling i Stortinget. Da har vi lagt det store egget, for å si det slik. Da har vi virkelig gjort noe vi ikke skal gjøre.

Vi er i nær kontakt med alle berørte instanser for å få dette til. Det stiller store krav til de ansattes organisasjoner, som skal ha dette på høring, til samarbeid med andre departementer, og – jeg vil si – med Stortingets forsvarskomite, som til sjuende og sist skal ha ansvaret for forbedelsene av Stortingets vedtak. Så februar skal holde. Men slår tordenværet ned, er alle trykkerier i streik – den type ting – kan jeg altså ikke garantere for eller mot, så det er på det grunnlag jeg sier: Ja, vi skal gjøre vårt aller beste for å få det til.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretime er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretime.

Ordinær spørretime

Presidenten: Presidenten vil sterkt understreke følgende: I de to foregående spørretimer har presidenten vært nødt til å bruke sin rett etter reglementet til å avkorte anledningen til et ekstra tillegsspørsmål. Det finner presidenten ikke særlig tilfredsstillende. Dagens liste over spørsmål er nesten like lang som de to foregående. Presidenten anmoder representantene på det sterkeste om at dersom det ikke er tvingende nødvendig med det andre tillegsspørsmålet, så avstår man fra dette.

Likevel er presidenten noe i tvil om det er forsvarlig å slippe løs forsamlingen med adgang til to ekstra spørsmål. Det kan lett skje at den reglementsmessige tid for formiddagens møte vil kunne overskrides, men presidenten er villig til å gi representantene den tillit at vi greier å håndtere dette innenfor en rimelig tidsramme, og har nå tatt sjanser som han muligens kommer til å angre bitterlig etterpå.

Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De forslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Odd Einar Dørum til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 2, fra representanten Morten Lund til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av kommunal- og regionalministeren på vegne av nærings- og handelsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 6, fra representanten Lisbet Rugtvedt til kommunal- og regionalministeren, vil bli tatt opp av representanten Helge Bjørnsen.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Odd Einar Dørum til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmålet:

«ILO vil anbefale sine medlemmer å ta sine lands forbindelser med Burma opp til vurdering, og treffe tiltak som gjør at Burma ikke kan utnytte forbindelsene til å videreføre eller utvide tvangsarbeidssystemet. Dette kan vanskelig forstås som annet enn en oppfordring til økonomiske sanksjoner, i tråd med anbefalingene fra Aung San Suu Kyi og Burmas folkevalgte representanter. ILOs vedtak effektueres 30. november 2000.

Hvordan har Norge tenkt å svare på ILOs oppfordring?»

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Det foregår systematiske brudd på menneskerettighetene i Burma, inkludert tvangsarbeid. Norge har ved en rekke anledninger protestert mot regimets grove menneskerettighetsbrudd og andre overgrep mot befolkningen. Vi har fordømt militærjuntaens maktmisbruk mot Aung San Suu Kyi. Vi har gjentatte ganger anmodet juntaen om å gå inn i dialog med Aung San Suu Kyi og den demokratisk valgte opposisjon.

Denne regjeringen, i likhet med Bondevik-regjeringen, arbeider aktivt for en demokratisk utvikling i Burma. Vi er nå i ferd med å ferdigstille arbeidet med nye retningslinjer for hvordan vi kan fremme demokrati og menneskerettigheter i landet. I vårt fremtidige engasjement vil vi bl.a. legge enda større vekt på støtte til den demokratiske opposisjonen.

Vi vil også bidra til økt internasjonalt press på militærregimet gjennom samarbeid med andre land og aktiv innsats i internasjonale organisasjoner. FN spiller en viktig rolle i arbeidet med å finne en løsning på den fastlåste situasjonen. Norge vil fortsatt føre en aktiv Burma-politikk i FN og også øke vår støtte til FNs innsats i Burma. Medlemskapet i FNs sikkerhetsråd gir oss en ny og viktig plattform for en tettere dialog med viktige land om disse spørsmål.

ILOs arbeidskonferanse vedtok i juni i år en resolusjon om iverksettelse av tiltak mot Burma dersom landet ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til konvensjonens artikkel 29 om tvangsarbeid. På bakgrunn av en rapport fra ILOs sendelag, som besøkte Burma tidligere i høst, vedtok et flertall i ILOs styre den 16. oktober å iverksette de bebudede tiltak mot Burma. Disse omfatter bl.a. at medlemslandene gjennomgår sine forbindelser med Burma og forsikrer seg om at disse ikke bidrar til tvangsarbeid.

Norge tar på det sterkeste avstand fra alle former for tvangsarbeid. Vi støtter ILO-vedtaket om å iverksette resolusjonen og vil selvfølgelig etterleve tiltakene fullt ut.

Slik Regjeringen ser det, oppfordrer ILO-resolusjonen til opphør av samarbeid som fremmer eller medvirker til tvangsarbeid, ikke til innføring av økonomiske sanksjoner mer generelt.

Økonomiske sanksjoner som virkemiddel til fremme av demokrati og menneskerettigheter bør avgjort drøftes også i forhold til Burma. Effektive sanksjoner krever imidlertid bred internasjonal oppslutning. Det er også

svært viktig å innrette sanksjonene slik at de i minst mulig grad rammer sivilbefolkningen. Erfaringer viser at det er svært vanskelig å oppnå internasjonal enighet om innføring av internasjonale sanksjoner, og ikke minst stå fast ved sanksjonstiltakene når utilsiktede virkninger viser seg.

Bondevik-regjeringen gikk i 1998 ut med en oppfordring til norske bedrifter om ikke å handle med Burma. Oppfordringen gikk til NHO og bransjeforeningene. Disse har vist en positiv holdning til å støtte oppfordringen og å fremme den overfor sine medlemsorganisasjoner. Dette var et viktig supplement til det press fagbevegelsen allerede utviste i samme retning. Regjeringen støtter fullt ut disse tiltakene og vil videreføre den tidligere regjeringens politikk på dette felt.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Odd Einar Dørum (V): Jeg takker for svaret.

Vi har nettopp fått melding gjennom NorWatch at Ulstein Tenfjord har eksportert en styringsmaskin til Burma, men det ser ut til å være et unntak, og bedriften beklager det. Men det kan i seg selv være et uttrykk for at det nå er behov for å lovfeste norsk politikk når det gjelder handel med Burma, slik at bedriftene har klare retningslinjer.

Langt mer betenkelig er det at importen fra Burma har steget betydelig, faktisk med en faktor på 2,5 i forhold til tidligere, og det er en stor økning i import av tømmer, trelast og treprodukter som kan knyttes til tvangsarbeid, og også til å rasere Sørøst-Asias siste store sammenhengende skogsområder. På det grunnlaget synes jeg at Norge burde vurdere økonomiske sanksjoner. Vi har også en forhistorie, bl.a. i forhold til Sør-Afrika, hvor vi har vist at det å vise mot og ta selvstendige initiativ har ført fram, og også har hatt konsekvenser for andre. Regimet i Burma er såpass ondsinnet rotfestet i å bekjempe det meste av det vi tror på, at jeg vil oppfordre Regjeringen til å se på sanksjonsspørsmålet på nytt. For hvilke virkemidler skal vi ellers ha for å stoppe en import som nå vokser i det omfanget jeg har antydnet i mitt spørsmål?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Uten at jeg har fått anledning til å studere disse tallene for eksport/import, har jeg sett dem referert i avisen. Jeg og vi er skuffet over at importen fra Burma, til tross for oppfordringene som Regjeringen har kommet med, er økt i forhold til i fjor. Regjeringen forventer som nevnt at norsk næringsliv aktivt følger opp den oppfordringen som er gitt om ikke å handle med Burma.

Når det gjelder arbeidet med sanksjoner, viser jeg til mitt svar i sted. Sanksjoner bør selvsagt vurderes også i forhold til et land som Burma. Bilaterale sanksjoner har sjelden vist seg å ha noen særlig effekt, slik at internasjonale sanksjoner er det som også i et slikt tilfelle eventuelt er aktuelt, men det har vist seg vanskelig å få oppslutning om.

Jeg vil bare gjenta at Regjeringen vil fortsette sin aktive Burma-politikk også i internasjonale organisasjoner.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Morten Lund til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av kommunal- og regionalministeren på vegne av nærings- og handelsministeren.

Morten Lund (Sp): Jeg vil få stille følgende spørsmål:

«De ansatte ved Nycomed Pharmas anlegg i Oslo fastholder at det er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger da erverv ble godkjent i august 1999. Vilkåret for å pålegge erververen å avhende de aktiva ervervet omfattet, eller omgjøre vedtak om å legge ned fabrikk med over 200 arbeidsplasser skulle derved være til stede.

Kan statsråden ut fra de forsikringer som er gitt om at ervervet ikke ville føre til redusert produksjon i Norge, forsvare å ikke håndheve lovens bestemmelser?»

Statsråd Sylvia Brustad: Nordic Capital kjøpte i mai 1999 70 pst. av aksjene i Nycomed Pharma-konsernet, og de resterende 30 pst. eies av Nycomed Amersham-konsernet. Ervervet ble meldt til Nærings- og handelsdepartementet 14. juni 1999. På bakgrunn av de opplysningene som ble framlagt i saka, ble ervervet godkjent 13. august 1999 uten nærmere prøving.

I slutten av august i år besluttet styret i Nycomed Pharma endringer i den skandinaviske produksjonsstrukturen. Dette innebærer at selskapets fabrikk i Asker vil bli en rendyrket tyggetablettfabrikk med en oppgradering over de neste par årene med investeringer på ca. 110 mill. kr. Fabrikk i Oslo vil bli nedlagt med en gradvis nedtrapping over tre år.

Nærings- og handelsdepartementet vurderer om de endringer som har skjedd i Nycomed Pharmas norske virksomhet, er et brudd på godkjennelsen som ble gitt i august 1999. I denne sammenheng er det avgjørende å få avklart om godkjennelsen ble gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger, eller at nærmere prøving ble unnlatt av samme grunn, jf. ervervsloven § 20. Av loven framgår det at dersom det viser seg at godkjenninga skyldes uriktige eller ufullstendige opplysninger, eller at prøving er unnlatt av samme grunn, kan departementet pålegge erververen å avhende de eierandeler og aktiva som det meldepliktige ervervet omfattet.

Jeg noterer meg at representanten Lund viser til at de ansatte hevder at det er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger, og at det skulle være tilstrekkelig til å trekke godkjenninga tilbake. Ervervslovens bestemmelser om å pålegge erververen å avhende eierandeler, forutsetter imidlertid at det må kunne påvises at erverver faktisk gav uriktige eller ufullstendige opplysninger om sine planer da ervervsmeldinga var til behandling. Det stilles strenge beviskrav her. De ansattes synspunkter inngår som en del av bevisvurderinga, men også andre forhold må vurderes i denne sammenheng.

Det har vært avholdt flere møter med ledelsen i selskapet, og Nærings- og handelsdepartementet har hatt jevnlig kontakt med representanter for de ansatte. I til-

legg har departementet bedt om og fått oversendt et omfattende skriftlig materiale om bakgrunnen for og begrundelsen for de beslutninger som er tatt.

Behandlinga av saka har tatt tid, bl.a. på grunn av innspill fra de ansatte som det har vært behov for å vurdere nærmere for å få en så grundig vurdering som mulig av saka. Departementet har faktisk hatt møter med de ansatte hele veien fram til nå. De ansatte har derfor hatt mulighet til å komme med sine synspunkter overfor departementet under hele behandlingsperioden.

For alle de involverte parter er det uheldig at det fortsatt foreligger en uavklart situasjon i forhold til ervervs-godkjennelsen i 1999, og Nærings- og handelsdepartementet tar derfor sikte på å avgjøre saka i løpet av kort tid.

Morten Lund (Sp): Jeg takker for svaret.

Jeg mener at det ikke foreligger noen tvil – de ansatte ville sagt nei til overtakelse hvis de hadde visst det de vet nå. De ble fortalt at det var planer om at produksjonen i Norge skulle øke. Departementet spurte i brev av juli 1999 om det samme, og det ble svart at det forventes økt vekst også for virksomheten i Norge. Så sent som på sommeren i år, én måned før nedleggelsen ble vedtatt, var hovedkontoret flyttet, og da ble det ny brevveksling med departementet. Da fastholdt den nye eieren at den norske virksomheten ikke ville bli svekket vesentlig. Det å legge ned fabrikk er å svekke vesentlig.

Det har hele tiden etter de ansattes mening vært gitt feilaktige opplysninger. Hvis det ikke blir reagert på det denne gangen, vil denne loven være uten noen troverdighet. Er ikke det et viktig moment?

Statsråd Sylvia Brustad: Som jeg sa i mitt første svar, er Nærings- og handelsdepartementet godt kjent med hva de ansatte mener, de ansatte har vært med i prosessen, og det har vært mange møter og samtaler. Jeg kan ikke si noe mer her og nå enn at det vil bli tatt en avgjørelse i denne saka i løpet av veldig kort tid.

Morten Lund (Sp): Vi har en lov om erverv, og § 20 sier at her kan departementet gripe inn. Ut fra hensikten med den loven må departementet gripe inn, og jeg kan ikke begripe at det går an å bevise noe bedre enn det som er gjort i dette tilfellet.

Før landsmøtet i Arbeiderpartiet var det et avisoppslag der Thorbjørn Jagland sa at vi nå må ta et oppgjør med den utviklingen som skjer. Det er «ikke-kreftene» som har tatt over og bestemmer utviklingen, sa han. Han sa at vi har noen vi må kunne kalle for «bedriftslakterne», som får lov til fritt å ture fram. De må vi få gjort noe med.

En sak som denne har smitteeffekt. Det får betydning for andre også hvis en bare kan skrive i et brev at vi har ingen planer om å legge ned, men så arbeides det med slike planer parallelt med at departementet sitter og behandler svaret på saken. Den smitteeffekten er jeg redd for, og det er også den de ansatte prøver å fri oss fra.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg har for så vidt ikke noe mer å tillegge enn at jeg kan forsikre om at saka blir gått

veldig grundig gjennom i Nærings- og handelsdepartementet i forhold til de påstander som har blitt framsatt om uriktige eller ikke fullstendige opplysninger. Men jeg understreker også at bevisene må være ganske klare. Jeg kan imidlertid ikke si noe mer nå enn at vi er i dialog med de ansatte, som jeg har sagt, og det vil bli en avgjørelse i denne saka i løpet av veldig kort tid.

S p ø r s m å l 3

Lodve Solholm (Frp): Eg vil stille kommunal- og regionalministeren følgende spørsmål:

«Kva tid kan ein vente ei avgjerd i saka om Åram krins skal flyttast til Vanylven kommune eller framleis skal vere ein del av Sande kommune?»

Statsråd Sylvia Brustad: Stortinget bestemte ved behandling av St.prp. nr. 44 for 1998-99 at det var behov for en videre utredning av hvilke konsekvenser en grense-regulering vil ha for øyene Kvamsøy og Sandsøy, før det tas standpunkt til overflytting av Åram krins fra Sande til Vanylven kommune, jf. Innst. S. nr. 174 for 1998-99.

På oppdrag fra departementet har fylkesmannen i Møre og Romsdal forberedt gjennomføringa av utredningsarbeidet. Senter for samfunnsforskning fikk den 5. oktober i år tilsagn fra departementet om å foreta utredninga. Denne skal vise konsekvenser for samhandling, levevilkår og kommunal tjenesteyting i krinsene Åram, Sandsøy og Kvamsøy ved en eventuell overflytting av Åram krins til Vanylven kommune.

Senter for samfunnsforskning vil slutføre prosjektet innen årsskiftet, og etter en høring av kommunene tar jeg sikte på å få en rask avgjørelse i saka. Jeg vil orientere Stortinget om beslutninga i kommuneøkonomiproposisjonen i mai neste år.

Lodve Solholm (Frp): Eg takkar statsråden for svaret. Det statsråden seier skal vere ei rask avgjerd, er med andre ord i løpet av mars/april, når ho skal orientere Stortinget i mai om si avgjerd.

Dersom Åram blir flytta, vil statsråden då vurdere om det skal haldast nyval i Vanylven, kanskje også i Sande, og om det eventuelt kan gjerast i samband med stortingsvalet som skal haldast i september? For Åram krins blir truleg på ein måte utan politisk verksemd dersom dei blir flytta til Vanylven, og kanskje likeså om ein del av dei blir i Sande.

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg kan forsikre om at alle sider av saka vil bli vurdert før endelig beslutning fattes, og jeg kan også forsikre om at den avgjørelsen skal bli tatt så raskt det er praktisk mulig.

S p ø r s m å l 4

Petter Løvik (H): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Det ser no ut til å vere fleirtal i Stortinget for ein meir liberal politikk når det gjeld å hente inn arbeidskraft

landet treng frå utlandet. Statsråden har uttalt til Dagsavisen 21. november 2000 at ho vil sjå på lovverket på ny.

Vil statsråden ta initiativ til at dei som allereie er i landet, for eksempel i samband med utdanning, som skaffar seg jobb og som er sikra underhold og bustad, får bli verande til spørsmålet om eventuelle endringar i lovverk og praktisering er avklart?»

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg har nedsatt en hurtig-arbeidende tverrdepartemental arbeidsgruppe som skal vurdere behovet for forenklinger og oppmjukinger av arbeidstillatelsesregelverket både på kort og lang sikt. Det er imidlertid viktig, tror jeg, å se de ulike sidene ved arbeidsmarkedspolitikken og innvandringspolitikken i sammenheng. Dersom det er aktuelt å gjennomføre tiltak som innebærer endringer i prinsippene for innvandringspolitikken eller bestemmelser i utlendingsloven, vil saka bli forelagt Stortinget på vanlig måte.

En hovedregel og et grunnleggende prinsipp i utlendingsloven pr. i dag er at arbeidstillatelse må foreligge før innreise, jf. lovens § 6 fjerde ledd. Det betyr at en utlending må ha søkt tillatelse fra hjemlandet og fått innvilget tillatelse før innreise til Norge. Det er mange fornuftige hensyn som ligger bak denne regelen, men det er også mulig at regelen kan bidra til å hindre rekruttering av arbeidskraft. Arbeidsgruppa vil sjølsagt også vurdere behovet for justeringer i denne regelen.

Utenlandske studenter som avslutter et lengre studium her, vil i mange tilfeller representere en fagutdannelse som Norge har bruk for. De anses som «spesialister». Hovedregelen om at utenlandsstudenter må oppholde seg fem år i hjemlandet før de kan få innvilget tillatelse som spesialist i Norge, ble justert sist vår for studenter som sjøl finansierer sine studier her. Bistandselementet og hensikten med at utenlandsstudentene skal gis relevant kompetansegivende utdanning som de skal kunne nyttiggjøre seg i sine hjemland, er ikke så framtreddende for sjølfinsansierende studenter som for de øvrige. Disse kan nå få arbeidstillatelse som spesialist etter fullførte studier, uten krav til karantenetid.

Når det så gjelder de som får sine studier finansiert av norske midler, er hovedregelen fortsatt at de må være fem år i hjemlandet før de kan få arbeidstillatelse som spesialist her. Men dette går nå arbeidsgruppa gjennom, og Regjeringa vil sjølsagt på bakgrunn av det arbeidsgruppa kommer til å foreslå, ta stilling til det, og se på om det også på dette punktet er behov for en oppmjuking.

Vi har ingen hjemmel for midlertidig å suspendere det eksisterende regelverket, verken for studenter eller andre utlendinger som ønsker tillatelse. Det gjelder også reglene om karantenetid. Men, som jeg har sagt, Regjeringa kommer til å gå gjennom dette meget raskt. Vi er i gang, og vi kommer til – i den grad det er nødvendig å gå til Stortinget med det – å komme tilbake til Stortinget i løpet av våren med noen forslag til oppmjukinger, justeringer eller eventuelt endringer av regelverk.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Petter Løvik (H): Eg takkar for svaret, og er glad for at statsråden vil gjere desse vurderingane.

Bakgrunnen for spørsmålet er ei sak frå Volda der to søsken – utdanna helsepersonell frå Filippinane – kom til Volda for å ta eit ekstra år på skule. Dette er folk som er ferdig utdanna, og som er arbeidskraft vi svært manglar i Noreg. Dei har også mange jobbtilbod. Det meiningslause, synest eg, er at vi utviser folk vi treng, spesielt når vi manglar kanskje 4 000–5 000 helsepersonell.

Eg er fullstendig klar over at statsråden ikkje kan kommentere denne spesielle saka i salen, men eg vil gjerne på generelt grunnlag ha ei lita utdjuping frå statsråden. Eg er sjølvstilt klar over at statsråden ikkje har heimel til å suspendere det eksisterande regelverket, men er det muleg å sjå på praktiseringa? Er det muleg å unngå dei verste utslaga? Er det muleg å unngå ein situasjon der vi utviser folk vi svært treng for å bygge ut norsk helsevesen?

Statsråd Sylvia Brustad: Som representanten Løvik sjøl sa, kan jeg ikke kommentere den spesielle enkeltsaken, men jeg tror nok at det på generelt grunnlag kan finnes – og det har jeg jo sett og hørt sjøl – en del eksempler på saker som virker litt firkanta på folk flest, og det må jeg si jeg har forståelse for. Derfor er jeg også enig i det som representanten Løvik og andre har tatt opp i mange sammenhenger, nemlig at vi har en skrikende mangel på arbeidskraft innenfor mange sektorer i Norge. Jeg tror heller ikke at vi greier å løse det bare ved hjelp av grep her hjemme, ved å få flere i jobb på ulikt vis, men at vi også er nødt til å åpne for å få noen flere hit fra andre land.

Men det regelverket som fins, er der inntil vi lager et annet, enten gjennom lov og forskrift eller ved at man justerer praksis osv. Det er sjølsagt også slik at vi er nøye på å følge opp praktiseringa av det regelverket vi har. Men vi kan ikke gjøre noe annet enn å følge de lover og regler som også Stortinget har sluttet seg til. Men, som sagt, jeg er innstilt på å komme tilbake til Stortinget med noe på dette området i løpet av nær framtid.

S p ø r s m å l 5

Liv Marit Moland (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Hva vil statsråden gjøre for at førstegangsetablerere som kjøper en gammel bolig, kan få dette boligkjøpet finansiert gjennom Husbanken?»

Statsråd Sylvia Brustad: Husbanken har flere ordninger som brukes til å finansiere kjøp av brukt bolig. De aktuelle ordningene er etableringslån og boligtilskudd som tildeles via kommunene, og kjøpslån som tildeles direkte fra Husbanken. Etableringslån og boligtilskudd er toppfinansieringsordninger som kan gå både til kjøp av brukt bolig og til oppføring av nye boliger. Etableringslån kan utgjøre opp til 90 pst. av kjøpesummen, mens boligtilskuddet vanligvis utgjør mellom 10 og 30 pst. Kjøpslån er et grunnlån som utelukkende går til kjøp av brukt, sjøleid bolig, og som utgjør opp til 80 pst. av låne-

grunnlaget. Når det gjelder etableringslån, går to tredjedeler av utlånene til kjøp av brukt bolig.

Dette mener jeg er gode og treffsikre ordninger som bidrar til å lette boligfinansieringa for ungdom spesielt, men også for enslige forsørgere, sosialt vanskeligstilte og andre med lav inntekt eller liten egenkapital. I mange tilfeller samarbeider Husbanken og kommunene om finansieringspakker der Husbanken sørger for grunnfinansieringa med kjøpslån og kommunene sørger for toppfinansieringa med etableringslån og eventuelt boligtilskudd. På denne måten kan bolig søkeren rett og slett få fullfinansiert boligen med husbankmidler.

Etableringslån og kjøpslån har blitt prioritert innenfor Husbankens lånerammer de siste årene, og fra 1996 til 1999 økte Husbankens utlån av etableringslån og kjøpslån fra 1,6 milliarder kr, eller 18 pst. av ramma, til 2,7 milliarder kr, eller 30 pst. av ramma. I 1999 var det om lag 8 100 husstander som fikk etableringslån, 2 300 husstander fikk kjøpslån og om lag 1 500 husstander fikk boligtilskudd til etablering i egen eierbolig. Av disse husstandene er svært mange unge førstegangsetablerere.

Disse tallene viser etter min mening at Husbanken i stor grad er en bank for førstegangsetablerere, eller en såkalt førstehjemsbank. Regjeringa ønsker å gå videre i denne retninga ved å videreutvikle virkemidlene slik at de når enda flere førstegangsetablerere. Jeg viser i den forbindelse til tiltakspakken «En solidarisk boligpolitikk», som jeg har lagt fram. Med økninga i låneramma på 2 milliarder kr som Regjeringa har foreslått, og Stortinget har sluttet seg til, kan Husbanken satse enda mer på etableringslån og kjøpslån og bl.a. godta høyere kostnader og dermed øke låneutmålinga. Jeg har som mål at opp til 50 pst. flere enn de 8 000 som i dag får etableringslån, skal få slikt lån. Jeg ønsker også å lempe på behovsprøvinga. Dessuten vil jeg åpne for at kommunene kan fullfinansiere boliger med etableringslån, dvs. at 90 pst.-regelen oppheves. Regjeringas forslag om også å øke tilsagnsramma for boligtilskuddet med 152 mill. kr vil sammen med en satsing på etableringslån og kjøpslån styrke kommunenes muligheter til å gi unge og vanskeligstilte med svak økonomi tilbud om lån, tilskudd og boligløsninger som er tilpasset deres boligbehov og økonomiske evne.

Liv Marit Moland (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Ca. halvparten av alle ekteskap ender i skilsmisse, og mange samboende par går også fra hverandre. Det skjer ofte at ingen av partene etterpå har økonomi til å beholde den boligen som de eide i fellesskap, og begge parter må finne en mindre og rimeligere bolig på grunn av dårligere økonomi som enslige. Hvilke muligheter har denne gruppen annengangsetablerere til å finansiere boligen sin i Husbanken?

Statsråd Sylvia Brustad: Det er ikke slik at det er noe forbud om en er skilt eller enslig, mot å benytte seg av de ordninger som Husbanken har, hvis en ellers kommer inn under de kriterier som gjelder. Et av kriteriene er

at en har låg inntekt, men det er klart at dette vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle. Men en forsøker å nå så mange som mulig av vanlige folk og de med dårlig betalings-evne gjennom de ordninger som Husbanken har. Jeg mener som sagt at gjennom det som Regjeringa har foreslått og Stortinget har sluttet seg til, vil flere få mulighet til å kunne få fra den ordninga for neste år.

S p ø r s m å l 6

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Lisbet Rugtvedt til kommunal- og regionalministeren, blir teke opp av representanten Helge Bjørnsen.

Helge Bjørnsen (SV): «En familie fra Kroatia, bosatt i Melbu, ble fredag 17. november 2000 utvist etter å ha fått avslag på asylsøknad. Familien ble, med få timers varsel, hentet på arbeidsplass og skole. En av dem var innlagt på sykehus og ble ført til flyplassen i håndjern. Familien fikk ikke tid til å ordne opp i økonomi, levere fra seg nøkler til arbeidsplass eller si farvel til venner etter 2 1/2 års opphold.

Hvorfor er en slik fremgangsmåte nødvendig, og vil statsråden ta initiativ til en mer verdig praksis?»

Statsråd Sylvia Brustad: Når utlendinger får et avslag som innebærer at de må reise ut, plikter de å forlate Norge frivillig. Reiser de ut frivillig, kommer de ikke opp i situasjoner som gjør det nødvendig for politiet å pågripe dem. Det følger ellers av loven at politiet ikke bare har rett, men også en plikt til å pågripe utlendinger som ikke har forlatt landet frivillig i henhold til et endelig vedtak.

Når utlendinger blir pågrepet av politiet som følge av at de ikke har forlatt riket, vekker dette ofte sterke følelser og reaksjoner. Politiet må sjølsagt utøve skjønn for hvordan pågripelsen skal skje, slik at den blir minst mulig belastende for de aktuelle personene. Tidvis hender det imidlertid at det av ulike grunner er nødvendig f.eks. å benytte håndjern i forbindelse med en pågripelse, f.eks. for å hindre sjølbeskadigende handlinger eller når personene blir svært urolige. Dette har politiet lov til, men også her må det foretas en konkret forholdsmessighetsvurdering.

Jeg kan av hensyn til taushetsplikten ikke gi en detaljert redegjørelse for den konkrete saken det her er vist til. Jeg kan imidlertid opplyse at familien har fått sin sak vurdert tre ganger i Justisdepartementet og én gang av Utlendingsdirektoratet. De fikk siste avslag i august i år, men reiste ikke ut. I stedet ble det fremmet nok en omgjøringbegjæring som ikke ble tatt til følge, og politiet ble på nytt bedt om å iverksette uttransportering. Pågripelsen kan således ikke sies å ha vært fullstendig uventet for familien.

Når det gjelder det forhold at et av familiemedlemmene ble pågrepet på sjukehus, understreker jeg at dette bare kan skje etter samråd med ansvarlig medisinsk personell på sjukehuset. Familiemedlemmet ble også påsatt håndjern i en kort periode, mens de medisinske ansvarlige

var til stede. Håndjernene var tatt av da vedkommende ble kjørt til flyplassen.

Politiet må vurdere situasjonen i hvert enkelt tilfelle og også stå for den politifaglige vurderinga. Det er vanskelig for meg å kunne vurdere det i hvert enkelt tilfelle, og det skjønnet mener jeg at politiet må stå for.

Helge Bjørnsen (SV): Det er spesielt opprørende når en slik sak berører en kvinne som er innlagt i sykehus med en diagnose som for få år siden ville innebære at hun var i asyl, et asyl som ville beskyttet henne i forhold til den lidelsen hun hadde. Så gjelder ikke flyktninger.

Vi registrerer at det er ulik historiebeskrivelse fra departement og statsråd og fra familien og de som kjenner familien. Jeg vil fokusere på rammebetingelsen for maktutøvelse, for i altfor stor grad blir det fokusert på de ytre etatene, de som gjennomfører handlingene. Jeg savner en etisk standard for departementets håndtering av disse sakene og lurer på om statsråden vil gjennomgå den etiske standard som departementet legger til grunn for sin utøvelse.

Statsråd Sylvia Brustad: På grunn av taushetsplikten kan jeg ikke si noe mer om den konkrete saken. Men jeg må si at når politiet skal pågripe folk som skal sendes ut fordi de ikke har reist frivillig, som de egentlig plikter å gjøre når de har fått et avslag på vedtak om å få bli i landet vårt, er det klart at politiet skal gjøre det på en så skånsom måte som mulig av hensyn til dem det gjelder. Men det er veldig vanskelig for meg å ha en detaljert håndbok eller retningslinjer utover det vi allerede har, fordi sakene er så forskjellige i hvert enkelt tilfelle. Jeg tror også det er viktig å si at det ikke alltid er den framstillinga som kommer fram i media eller andre steder, som nødvendigvis er den riktige framstillinga. Det gjør saka også litt vanskelig for oss som representerer den andre sida, når vi ikke kan si det slik som vi kjenner saka.

Men poenget er at det er politiet som etter min mening må foreta den politifaglige vurderinga i hvert enkelt tilfelle, og det er vanskelig for meg å overprøve det, fordi det er så forskjellig fra sak til sak.

S p ø r s m å l 7

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Obligatorisk jordmortjeneste ble innført i 1995. Undersøkelser viser at tjenesten ikke fungerer etter lovens intensjon. Stillinger holdes vakante for å spare penger, og mange steder er stillingshjemlene for små, slik at det er umulig å få utført nødvendig og forsvarlig svangerskapskontroll og følgetjeneste.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at gravide får den tjenesten de har krav på, og vil han foreta en evaluering av loven om obligatorisk jordmortjeneste?»

Statsråd Tore Tønne: Kommunen plikter å tilby gravide svangerskapskontroll ved jordmor i tilknytning til helsestasjon. Dette ble innført i loven om helsetjenesten i

(Statsråd Tønne)

kommunene i 1995 i samsvar med kommunehelsetjenestens grunnleggende ansvar for det forebyggende arbeidet. Kommunen har ikke plikt til å organisere følgetjeneste for fødende.

Loven gir åpning for at jordmortjenesten kan organiseres på flere måter, avhengig av lokale behov og ressurser. Flere kommuner kan i fellesskap ansette én jordmor. Kommunen kan også inngå avtale med sykehus eller fødestuer om deling av jordmorstillinger. I tillegg kan privatpraktiserende jordmødre ansettes i deltidsstillinger ved kommunale helsestasjoner. I små kommuner med få fødsler er det naturlig nok deltidsstillinger for jordmor. Dette kan by på rekrutteringsproblemer, men mange kommuner løser dette, som nevnt tidligere gjennom samarbeid med andre kommuner, sykehus eller fødestue. I helseregion 5, som består av Nordland, Troms og Finnmark, hvor det er mange små kommuner rent befolkningsmessig, har slike samarbeidsavtaler gitt gode resultater. Bare to av i alt 85 kommuner i helseregionen mangler jordmor.

Jeg tror det er grunn til å hevde at Norge har en god svangerskapskontroll. Sannsynligvis har gravide kvinners helse aldri vært bedre. Spedbarnsdødeligheten er på linje med den de har i de øvrige skandinaviske land, og er blant de laveste i verden. Dersom en ser hele svangerskapsomsorgen i Norge under ett – inkludert den obligatoriske jordmortjenesten i kommunene – er det svært god oppslutning. Nær 100 pst. av alle gravide benytter seg av tilbudet. Sett på denne bakgrunn synes jeg ikke man generelt kan si at jordmortjenesten ikke fungerer etter intensjonen, eller at det er umulig å få utført nødvendig og forsvarlig svangerskapskontroll.

Jeg er imidlertid klar over at det forekommer eksempler på at jordmortjenesten ikke alltid fungerer som ønsket, eller at de ordninger som er valgt, ikke gir en fullgod arbeidssituasjon. Det har tatt tid å styrke svangerskapsomsorgen i kommunene. Men vi har en jevn økning i antall utførte jordmorårsverk i kommunehelsetjenesten. Gjennom Statens helsetilsyn og fylkeslegenes tilsynsvirksomhet holdes jeg orientert om kommunenes arbeid med å etterleve forpliktelsene til obligatorisk jordmortjeneste. For å få et klarere bilde av svangerskapskontrollen i Norge vil jeg vurdere om det er behov for å styrke tilsynet med svangerskapskontrollen i kommunene.

Det er enighet om at et godt samarbeid mellom jordmor og allmennlege gir den beste tjenesten. Ved innføringen av fastlegeordningen 1. juni 2001 vil det også bli muligheter til et bredere samarbeid mellom den gravides fastlege og svangerskapskontrollen på helsestasjon. Helsetilsynet gjennomfører nå en revisjon av sin veileder for svangerskapsomsorgen og vil i den sammenheng bl.a. behandle de organisatoriske spørsmål. Jeg mener dette er forhold som vil bidra til å sikre at gravide får den tjeneste de har krav på, og jeg ser foreløpig ikke grunn til å foreta en evaluering av bestemmelsen om obligatorisk jordmortjeneste.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker for svaret, som var skuffende og svært lite avklarende i forhold til å bedre si-

tuasjonen for fødende i Distrikts-Norge og å sikre en god tjeneste uansett hvor man bor. En god jordmortjeneste er en forutsetning for å kunne etablere et differensiert og desentralisert fødetilbud, slik Regjeringen sier i akuttmeldingen sier at den vil gjøre.

I 1999 var det nærmere 200 kvinner som fødte under transporten på vei til fødeavdelingen, svært mange uten kvalifisert hjelp. Derfor er det svært alvorlig at flere kommuner nå reduserer jordmorfølgetjenesten. Det er faktisk slik at dyr har et bedre vern når de skal føde, for det er ikke lov å transportere dyr to uker før forventet nedkomst. Men kvinner transporterer over lange avstander til alle døgnets tider i all slags vær når de er i fødsel, som oftest uten kvalifisert følge.

Jeg mistenker ikke helseministeren for å forsvare en slik praksis, men jeg vil vite hva han har tenkt å foreta seg i forhold til de kommunene dette gjelder, for å sikre en forsvarlig jordmortjeneste og få slutt på disse ufor-svarlige og uverdige forholdene.

Statsråd Tore Tønne: Jeg vil gjenta fra mitt første svar at jeg tror at generelt sett må vi si at vi har en godt utbygd og god jordmortjeneste og god svangerskapskontroll i Norge. Jeg vil advare mot at man ut fra eksempler på at det ikke fungerer som det skal, slik jeg også var inne på, generaliserer det. Jeg tror vi må kunne si at vi i denne henseende tilfredsstiller de rimelige krav og framfor alt de intensjoner som ligger i lovgivningen.

Representanten Sjøli tar så opp spesielt de problemstillinger som knytter seg til følgetjeneste. Som jeg sa, er ikke det en plikt som kommunene har, da må vi arbeide på andre måter, og til det kan jeg si at jeg vil se hva vi, i nær kontakt med kommunene, kan gjøre for å styrke akkurat den delen av tjenesten.

Presidenten: Sonja Irene Sjøli til eit kort tilleggs-spørsmål. Presidenten vil igjen minne om oppmodinga om å prøve å klare seg med eitt tilleggs-spørsmål, med mindre noko anna er heilt naudsynt.

Sonja Irene Sjøli (H): Men det er det, president.

Så lenge følgetjenesten ikke er lovpålagt, vil mange kommuner ikke organisere en slik tjeneste. Mange kommuner spekulerer nå i jordmødrenes plikt til å gi øyeblikkelig hjelp også på fritiden. Så loven om jordmortjenesten må utvides til også å gjelde følgetjeneste og vaktberedskap i de områder hvor det er mer enn én time til fødeavdelingen. Selv ved et desentralisert fødetilbud vil det være behov for følgetjeneste, ja, kanskje vil det da være enda viktigere, fordi det oftest dreier seg om kvinner som av medisinske årsaker må føde ved en spesialavdeling.

Jeg vil spørre helseministeren om han mener at fødsler er akuttmedisin når det foregår ved sykehus eller ved fødestuer, men ikke når det skjer i ambulanse, drosje, privatbil eller båt. Jeg spør fordi det i akuttmeldingen, som vi nå har til behandling i Stortinget, ikke er nevnt ett ord om vaktberedskap og følgetjeneste i forbindelse med fødsel.

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener det er akuttmedisinsk uavhengig av hvor det foregår. Jeg gjentar at når det gjelder akkurat spørsmålet om følgetjeneste, er det noe som i dag ikke er pålagt ved lov, og sånn sett, som jeg sa i mitt første innlegg, er det ikke noe som kommunene er tilpliktet.

Jeg kjenner ikke til at kommuner spekulerer i å redusere den type tjenester, i den utstrekning de har det, men jeg vil si at dette er forhold som jeg er innstilt på å vurdere, og jeg vil se på hva vi i tilfelle kan gjøre med dette i forhold til kommunene.

S p ø r s m å l 8

Gunnar Halvorsen (A): «Det foregår nå en økonomisk sparekampanje i NRK, der også distriktskontorene blir berørt. Den lokale forankring som distriktskontorene har, er av avgjørende betydning for lytternes tillit til NRK.

Vil statsråden skjerme distriktskontorene for NRKs eventuelle kutt?»

Statsråd Ellen Horn: Jeg vil gjerne få understreke at NRK er organisert som et aksjeselskap. Dette gjør at selskapet er gitt vide fullmakter i forhold til den forretningsmessige driften av selskapet. En slik frihet er nødvendig for at NRK skal kunne operere effektivt i en stadig mer dynamisk kringkastingsektor. Selskapet står overfor raske endringer i teknologi, en tilspisset konkurransesituasjon og vesentlige utfordringer som følge av digitaliseringen.

NRK befinner seg for tiden i en presset økonomisk situasjon. På selskapets generalforsamling i år ble styret pålagt å bringe NRKs driftsresultat i balanse. Jeg mener at det er særlig viktig at NRKs styre nå gis spillerom til å foreta de nødvendige innsparinger og omprioriteringer. Jeg vil derfor forholde meg til at styret må treffe de nødvendige vedtak uten instruks fra kulturministeren som generalforsamling.

Men jeg legger til grunn at dersom NRKs styre skulle komme med forslag som ville føre til endringer i den distriktsmessige profil, vil det i samsvar med selskapets vedtekter bli forelagt generalforsamlingen, og dermed bli behandlet politisk.

På et rent generelt grunnlag er det mitt klare inntrykk at NRK også i fremtiden vil ivareta sin allmennkringkastrolle gjennom en godt utbygd regional organisasjon.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg takker for svaret.

Distriktskontoret er jo NRKs største suksess, og det er en bevisst kringkastingspolitik. I tredje kvartal hadde distriktssendingene en daglig lytteroppslutning på i gjennomsnitt 33 pst., og i Sogn og Fjordane og i Finnmark på 50 pst. I svært mange fylker er distriktssendingen i NRK nr. 2-avis. Det er altså mangfoldet i media vi snakker om.

Det var vel to byer i Nord-Norge nå som la ned nr. 2-avisen, og i svært mange distrikter er det faktisk bare monopolaviser.

Lokal forankring og kunnskap er noe som identifiseres med distriktskontorer. De formidler lokal kultur, musikk, organisasjonsliv og samfunnsdebatt. Kan statsråden medvirke til at Stortinget får en samlet vurdering av hvordan NRK ivaretar sitt lisensfinansierte oppdrag som allmennkringkaster i alle deler av landet, før det eventuelt skjer en svekkelse av distriktskontorene?

Statsråd Ellen Horn: Distriktskontorstrukturen er også etter Kulturdepartementets syn et spørsmål av særlig stor viktighet og av stor betydning for det norske folk. Der er vi ubetinget enige. Dersom det skulle oppstå en situasjon hvor styret fremmer forslag til vesentlige endringer i denne strukturen, vil det, som jeg allerede har sagt, være påkrevd å ta det opp i generalforsamling, og det vil så være departementets og statsrådens oppgave eventuelt å bringe saken videre til Stortinget.

S p ø r s m å l 9

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«NRKs 17 distriktskontor kan komme til å bli delt inn i 9 regioner. I stedet skal kontorene deles inn i 9 regioner hvor hver region får sin redaktør. De kontorene som ikke får egne regionredaktører, får i stedet status som underkontorer.

Deler statsråden disse vurderinger med tanke på å gjøre NRK mer effektivt og rasjonelt, eller har statsråden andre fremtidsplaner med NRKs videre form?»

Statsråd Ellen Horn: La meg få presisere at NRKs styre ikke har fattet noe vedtak om å endre strukturen i distriktskontorene. Jeg ser derfor ingen grunn til å gi noen form for vurdering av en hypotetisk situasjon.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som var noe kortere enn det jeg hadde håpet og trodd.

Fremskrittspartiet ser betydningen av å ha gode distriktskontorer rundt om i Norge. På grunn av Norges størrelse og omfang er det viktig at disse fungerer på en effektiv, rasjonell, økonomisk og fornuftig måte.

Et distriktskontor er også med på å ivareta demokratiet og muligheten for innbyggerne til å komme ut med sitt budskap. Distriktskontorene har et ansvar for å ivareta dette samt å ivareta det innbyggerne ønsker at NRK som serviceapparat skal gi. Derfor er det viktig at regionene ikke blir for store og avstanden dermed for uoverkommelig. Det er også gjennom mange år bygd opp en god kompetanse samt investert mye i utstyr og lokaler.

Det er i forbindelse med lisensen bestemt hvor mye av denne som skal gå til distriktskontorene. Selv om Fremskrittspartiet er imot tvungen lisens, aksepterer vi selvfølgelig dagens system, og vi ønsker at enhver innbetalt krone går til lisensbetalernes beste.

S p ø r s m å l 1 0

Liv Marit Moland (A): Først vil jeg rette opp et par ord i teksten i spørsmålet. Det står «det er fattet vedtak», det skal selvfølgelig stå «det er fremmet forslag».

Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til sosialministeren, i endret form:

«Det er fremmet forslag om at forsørgerfradraget skal fjernes fra selvangivelsen og tillegges barnetrygden. Mange, svært mange, kommuner regner barnetrygden som en del av inntekten når de beregner eventuell utbetaling av sosialhjelp. Nå får disse familiene forsørgerfradraget lagt til inntekten, og blir igjen tapere i dette systemet. De mister på en måte forsørgerfradraget.

Hva vil statsråden gjøre med dette?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Økonomisk sosialhjelp utgjør et siste sikkerhetsnett for personer som på annen måte ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold. Stønden skal sikre at alle har tilstrekkelig med midler til nødvendig livsopphold. Lovens prinsipp er at alle inntekter og inntektsmuligheter skal legges til grunn ved vurdering av en søknad om økonomisk sosialhjelp. Det er søkerens totale økonomiske situasjon som vurderes. Dette inkluderer bl.a. offentlige støtteordninger, ikke bare barnetrygden. Forsørgerfradraget, slik det er i dag, er også en del av totalvurderingen. Skatt er en utgift som det tas hensyn til, og redusert skatt på grunn av fradrag innebærer at utgiften reduseres.

Forsørgerfradraget er likevel et spesielt fradrag, fordi det ikke bare er et fradrag i skatten for personer som betaler skatt, men også innebærer at personer uten skattbar inntekt får utbetalt fradraget kontant.

Mottakere av økonomisk sosialhjelp vil ofte tilhøre den gruppen som har fått fradraget utbetalt kontant. En slik utbetaling regnes etter sosialtjenesteloven også som inntekt på utbetalingstidspunktet og tas med i vurderingen av om en søker skal få økonomisk stønad, og i tilfelle hvor mye. For sosialhjelpsmottakere som har skattbar inntekt, og får fradraget i skatten, medfører fradraget en redusert utgift og har derfor som nevnt, betydning ved vurdering av stønadsbehovet og stønadsnivået.

Ettersom det alltid er det individuelle behovet som skal legges til grunn ved vurdering av en søknad om økonomisk sosialhjelp, vil endringen i forsørgerfradrag og barnetrygd i prinsippet ikke føre til noen reell endring for den totale økonomiske situasjonen til sosialhjelpsmottakere.

Liv Marit Moland (A): Jeg takker statsråden for svaret. Noen kommuner regner også kontantstøtten som en del av inntekten til sosialhjelpsmottakere. Dette gir også en forskjellsbehandling av denne gruppen i Kommune-Norge. Vi trenger åpenbart en større likebehandling av sosialhjelpsmottakerne på flere områder i kommunene. Hva vil statsråden gjøre for å rette opp denne forskjellsbehandlingen?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Det er en betydelig forskjell fra kommune til kommune når det gjelder hvordan

man beregner sosialhjelp, og slett ikke alt kan forklares ut fra kommunale forskjeller. Det er også grunnlaget for at man i forbindelse med behandlingen av utjevningmeldingen har bedt meg om å komme tilbake hit med en annen måte å beregne sosialhjelpen på, og det vil jeg gjøre om ikke veldig lenge.

S p ø r s m å l 1 1

Bent Høie (H): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I statsbudsjettet for 2000 er det avsatt 50 mill. kroner til utbygging av terminalbygget ved Stavanger Lufthavn på Sola. Det har imidlertid kommet signaler om at Luftfartsverket vil forskyve utbyggingen ytterligere.

Vil statsråden foreta seg noe for at den sårt tiltrengte utbyggingen blir igangsatt som forutsatt i statsbudsjettet?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: I Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2001 er det foreslått betydelige bevilgninger til utvidelse av ekspedisjonsbygget ved Stavanger lufthavn, Sola. Regjeringen skulle med dette klart ha gitt til kjenne at dette tiltaket skal ha høy prioritet.

Jeg er kjent med at Luftfartsverket i en kunngjøring har lagt opp til byggestart ved Sola i fjerde kvartal 2001. Jeg vil i denne forbindelse benytte anledningen til å vise til at det i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon er gjort oppmerksom på usikkerheten knyttet til utviklingen i luftfarten, og at det kan bli behov for å komme tilbake til Stortinget med en revisjon av Luftfartsverkets budsjett.

Dersom en slik eventuell situasjon skulle innebære reduserte investeringsrammer for Luftfartsverket, vil det bli gjort helhetlige vurderinger for å avklare hvordan dette bør gjøres for best mulig å ivareta Luftfartsverkets virksomhet samlet sett.

Bent Høie (H): I Rogaland ble en betydelig lettet da en leste forslaget for statsbudsjettet for 2001. Dessuten brukte statssekretær Eirin Sundt dette som en av flaggsakene for å markere at dette budsjettforslaget også var godt for Rogaland.

I budsjettinnstillingen for statsbudsjettet for 2000 sa en enstemmig komite at blant de viktigste oppgavene innenfor ekspedisjonsområdet, øvrige bygg osv. i 2000 var byggestart for utbygging av innsjekkingsområdet og bagasjehallen ved Stavanger lufthavn, Sola. Jeg er imidlertid bekymret når statsråden sier at dette på ny vil bli vurdert i sammenheng med en helhetlig vurdering av Luftfartsverkets budsjett. Det har i det siste kommet ganske kraftige signaler om at det her kan være et misforhold mellom det som står i statsbudsjettet, og det som Luftfartsverket selv gir uttrykk for. Så jeg vil spørre statsråden igjen: Vil han fortsatt prioritere utbyggingen ved Stavanger lufthavn, Sola?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: På den måten som utbyggingen av Stavanger lufthavn, Sola, er håndtert i

statsbudsjettet, vil Regjeringen gi høy prioritet til dette, og vi legger da også opp til en betydelig satsing i 2001.

Usikkerheten er til stede når det gjelder Luftfartsverkets økonomi, noe som også er tilkjennegitt i budsjettproposisjonen. Den senere tid har ikke gjort denne usikkerheten større, og det er fortsatt slik at vi legger opp til å starte ombyggingen av terminalbygget på Sola i 2001.

S p ø r s m å l 1 2

Kenneth Svendsen (Frp): «I høring datert 16. juli 1997 foreslo Vegdirektoratet forenklede godkjenningsprosedyrer for bruktimporterte biler som tidligere hadde vært registrert i minst 6 måneder innenfor et EU-land eller USA. Over 3 år senere er det fortsatt nærmest umulig å få godkjent bruktimporterte biler som er produsert for det amerikanske markedet.

Synes statsråden at en behandlingstid på over 3 år er akseptabel når en vet at tilsvarende godkjenning ikke representerer noe problem i for eksempel Sverige?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Forslaget som det vises til, ble møtt med innvendinger fra høringsinstansene, og Vegdirektoratet besluttet derfor at forslaget ikke skulle gjennomføres. Dette er både bilimportører og interesseorganisasjoner orientert om. Motstanden rettet seg mot at forslaget ville kunne føre til at importører av amerikanske biler produsert for det europeiske markedet, ble forskjellsbehandlet når det gjelder krav om dokumentasjon for oppfyllelse av sikkerhetsmessige krav.

Jeg ser det som svært viktig at biler på norske veier holder høy sikkerhetsmessig standard, og ønsker ikke en utvikling med godkjenning av importerte bruktbiler som ikke tilfredsstillende grunnleggende europeiske krav til sikkerhet, eller at det kan oppstå usikkerhet knyttet til dette spørsmålet.

Når det gjelder reglene for godkjenning av importerte bruktbiler i Sverige, har ikke tiden gitt anledning til å framskaffe en tilfredsstillende oversikt over hvordan disse praktiseres. Denne delen av spørsmålet vil det derfor bli redegjort for i et eget brev til representanten Kenneth Svendsen.

Kenneth Svendsen (Frp): Det var et særdeles lite tilfredsstillende svar. Det er faktisk slik at hvis det importeres biler fra USA til et EU-land – Tyskland, Sverige, ja uansett – godkjennes bilene der, basert på de krav som er i USA.

Kravene som er i USA, er ikke dårligere enn de europeiske kravene, men de er utformet på en annen måte. Og da er det litt underlig at selv om bilen har vært registrert i Tyskland, Sverige eller andre land som har de samme reglene som Norge, går det altså ikke an å få den registrert i Norge. Dette har ført til uvanlig høye priser på amerikanskproduserte biler i Norge på grunn av at importørene har monopol på denne importen. Man får ikke ut kjoretekniske spesifikasjoner, og dermed får man ikke godkjent import av slike bruktbiler. Ser ikke ministeren dette problemet? Og vil han ta tak i det og gjøre noe med det?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er, ut fra de opplysningene jeg sitter inne med, ikke slik at det eksisterer et felles EU-regelverk for godkjenning av import av brukte amerikanske biler ment for det amerikanske markedet. Derimot, når det gjelder import av biler som er produsert for det europeiske markedet, eksisterer det felles regler. Det er ulike krav i ulike EU-land når det gjelder amerikanske biler produsert for det amerikanske markedet.

Det er slik at kravene til sikkerhet er ulikt utformet når det gjelder amerikanske biler og europeiske biler. Jeg ønsker fortsatt å ha høye krav til sikkerhet, og at vi skal basere oss på de regler som hovedsakelig gjelder for EU-området. Slik denne saken nå ligger an, ser jeg ingen grunn til å ta ytterligere initiativ for regelverksendringer.

S p ø r s m å l 1 3

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg vil tillate meg å stille følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Den siste tiden har det fra mange hold framkommet utsagn om omfattende kvotejuks i fiskerinæringen. Dette blir også bekreftet av aktører i næringen.

Har Fiskeridepartementet eller statsråden kjent til disse forholdene før den siste tidens avsløringer?»

Statsråd Otto Gregussen: Kontroll med ressursuttaket i våre havområder er en grunnleggende forutsetning for en stabil og langsiktig høy avkastning fra fiskeriene. Som fiskeriminister er jeg svært opptatt av dette.

Jeg er ikke ukjent med at det går og har gått rykter om at det finner sted ulovligheter i form av kvotejuks. Jeg er imidlertid kun i den aller siste tid gjort oppmerksom på at omgåelsene kan ha et meget stort omfang. Det lar seg ikke tallfeste hvor stort dette omfanget er, men det kan fastslås at omfanget er så stort at en økt kontrollinnsats og sterkere reaksjoner må iverksettes. Dette bekreftes av kontroll som foretas av Kystvakta, Fiskeridirektoratet og salgslagene.

Fiskeridepartementet tar selvfølgelig også velfunderte påstander om ulovligheter på alvor. Men det kan ikke være slik at utøvelsesreglene for denne næringen, med et mangfold av aktører innenfor enorme havområder, skal baseres på rykter. Det ville være uansvarlig av meg. Jeg må ta utgangspunkt i de opplysninger som fremkommer av kontrollinstansenes og påtale- og domsmyndighetenes virksomhet innenfor dette området. Og disse tegner et noe mindre dramatisk bilde enn det vi har kunnet lese ut av mediene de siste dagene.

Fiskeridepartementet arbeider kontinuerlig med å forbedre og effektivisere kontrollvirksomheten. Dette innebærer også å være i dialog med næringen og trekke veksler på det erfaringsgrunnlaget fiskere, kjøpere og andre aktører sitter inne med.

I går avholdt jeg et møte i Fiskeridepartementet med representanter fra Norges Fiskarlag, Fiskerinæringens Landsforening, Fiskesalgslagene Samarbeidsråd, Kystvakta, Fiskeridirektoratet og Justisdepartementet. På dette møtet var det enighet om en rekke tiltak for å komme

kvotejukset til livs. Vi kommer ikke utenom at det må settes inn mer penger i kontrollen. Dette kan skje delvis ved omprioriteringer, at aktørene på kjøper- og selgersiden tar en større del av kostnadene ved økt kontroll, og at det bevilges friske midler fra fellesskapets side.

Det ble videre fokusert på behovet for innføring av landingseddeler samt strengere og mer effektive reaksjoner på det strafferettslige og administrative nivå. At påtalemyndigheten må prioritere de sakene som relaterer seg til kvotejuks, ble sterkt understreket i denne sammenheng. Likeledes skal arbeidet med å fremme gode holdninger innenfor næringen vektlegges.

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg takker statsråden for svaret.

Innledningsvis vil jeg si at i denne saken, som i svært mange andre saker, er det viktig ikke å generalisere og fordømme en hel næring, men sette fokus på og innrette tiltak mot den enkelte lovovertreder.

Det blir hevdet fra ledende hold i fiskerimiljøet at et omfattende juks har vært kjent over lengre tid. Det blir framsatt påstander om fiskefusker for milliarder. Hvis så har vært tilfelle, er det å forvente at departementet og de politiske instansene, har hørt om denne ukulturen.

Vi må ha et offentlig system som inngir tillit til at det offentlige vil reagere raskt hvis ulovligheter skjer. Da er mitt spørsmål: Vil fiskeriministeren innskjerpe de interne rutiner slik at den ansvarlige instans, i dette tilfellet statsråden, blir gjort kjent med omfang og ulovligheter på en rask måte, slik at reaksjoner kan iverksettes?

Statsråd Otto Gregussen: Jeg er enig med representanten Kongshaug i at det er viktig at man ikke generaliserer i denne saken, og at man setter inn tiltak der de virker.

Det har alltid vært slik at man gjennomfører en omfattende kontroll. Slik skal det fortsatt være. Videre har det alltid vært slik at de som utfører denne kontrollen, rapporterer til fiskerimyndighetene om hvordan dette følges opp, og hvorvidt det følges opp i det omfang som er nødvendig for å få kontroll med de faktiske forhold.

Basert på den oppsummeringen vi gjorde på møtet i går, har vi konkludert med at det er grunnlag for å øke straffereaksjonene og kontrollere mer. Dette er og bør alltid være en helt naturlig del av fiskeriforvaltningens arbeid. Jeg vil sørge for at jeg hele tiden holdes orientert om situasjonen når det gjelder dette, og at de nye tiltakene som vi nå iverksetter, fungerer, slik at vi kommer dette til livs.

S p ø r s m å l 1 4

Inge Myrvoll (SV): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Det er hjemmel for bruk av inspektører om bord på norske trålere.

I hvilken grad er hjemmelen tatt i bruk?»

Statsråd Otto Gregussen: Stortinget har de siste to år bevilget 1,7 mill. kr til inspektørordningen på sjøen.

Det er på denne bakgrunn ansatt fire inspektører. Disse brukes innen torskesektoren i Barentshavet og under det norske makrellfisket i Nordsjøen.

I Barentshavet brukes inspektørene om bord på trålere hele året, bortsett fra perioden september–oktober, da de brukes om bord på norske ringnotfartøyer under makrellfisket.

I torskefisket har inspektørene stått om bord i tråleren fra to til seks uker. I makrellfisket har inspektørene vært om bord i hele perioden fartøyet brukes til å fiske sin kvote.

Om bord på trålerne er det to inspektører som følger fartøyets vaktordning, mens det under makrellfisket er én inspektør.

Inge Myrvoll (SV): Jeg har for så vidt et enkelt oppfølgingsspørsmål. Da er det vel sånn at de avsatte midlene blir brukt, men at det er for små midler til å utvide ordninga? Vil fiskeriministeren si at det er en prioritert oppgave å øke den potten, og at det har en effekt å bruke inspektører?

Statsråd Otto Gregussen: Jeg kan bekrefte at de midlene som er avsatt til dette formålet, blir brukt. Jeg kan også gjenta det jeg sa i mitt forrige svar, nemlig at midlene avsatt til kontroll skal økes. Det er min holdning at fiskeridirektøren er den nærmeste til å vurdere hva som gir mest mulig kontroll basert på de midlene som vi har tilgjengelig. Hvis fiskeridirektøren kommer til at det mest effektive er at vi øker kontrollene om bord i fartøyene, vil jeg ta det til etterretning og følge det. Hvis han konkluderer med at midlene i kontrolløyemed er bedre anvendt om de brukes på andre forhold i fiskeriene, vil jeg fortsatt mene at han er den nærmeste når det gjelder å være kompetent til å vurdere hvor vi får mest mulig kontroll for pengene.

S p ø r s m å l 1 5

Inge Myrvoll (SV): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Den norsk-russiske fiskerikommisjonen har vedtatt en torskekvote i Barentshavet på 395 000 tonn årlig for 3 år framover. Fiskeridepartementet er av den oppfatning at bestanden vil øke med en slik kvote. Samtidig er det fastslått at det foregår utstrakt urapportert fiske.

Hvordan ser prognosen for bestanden ut dersom Havforskningsinstituttets anslag om et årlig urapportert fiske på 100 000 tonn er reelt?»

Statsråd Otto Gregussen: Enhver feil i fangststatistikken forkludrer både grunnlaget for forskernes kvoteanbefalinger og grunnlaget for den eksisterende regulering av fisket. I dag har vi ikke tallfestede anslag for feil i fangststatistikken for norsk-arktisk torsk. Det er derfor umulig å gi en brukbar kvantifisering av hvilken effekt underrapportering har for prognoser for fangst og bestand.

Underrapportering på et nivå omkring 100 000 tonn i år og neste år, slik representanten Myrvoll antyder, vil

selsvagt øke faren for at vi går glipp av den bestandsøkningen som avtalt kvote for 2001-2003 i utgangspunktet skulle gi rom for.

Ved siste bestandsvurdering i Det internasjonale råd for havforskning, ICES, var det en bred diskusjon om påliteligheten av fangstrapporteringen. Konklusjonen var at problemet kan være betydelig, men tilgjengelig dokumentasjon var for spinkel til at man kunne tallfeste feilen. ICES presenterte derfor ikke beregninger basert på underrapportering. Det ble imidlertid innført enkelte endringer for å gjøre beregningene mindre følsomme for eventuelle langtidsendringer i grunnlagsdata, men prognosene er fortsatt følsomme for eventuelle feil i fangststatistikken de siste årene og i kommende år.

I løpet av det siste året er det fra Havforskningsinstituttets side satt i gang flere prosjekter for å belyse påliteligheten i fangststatistikken. Det er satt ned en referansegruppe som skal etablere et system for å framskaffe pålitelige fangstdata med tilhørende anslag for usikkerhet. Videre er det etablert en referanseflåte bestående av seks fiskerifartøy som foretar regelmessige og detaljerte målinger, og samtidig foretas det spørreundersøkelser rettet mot fiskerieringen.

Problemstillingene knyttet til underrapportering i torskefiskerierne er således satt på dagsorden, og tiltakene som jeg nå har nevnt, vil danne grunnlag for en nærmere tallfesting av problemet. I dag har vi imidlertid ikke grunnlag for en konkret beregning av endrede fangstprognoser.

Inge Myrvoll (SV): Det overrasker meg og nesten sjokkerer meg, for å bruke fiskeriministerens ord fra avisene nylig, at han snakker om «rykter» og «i den siste tid» i et tidligere svar.

I et intervju med forsker Odd Nakken i Aftenposten i fjor i november, sier han at ulovlig fiske av torsk i Barentshavet trolig er den viktigste årsak til at forskerne år etter år bommer på bestandsmålingene. Han sier at det er en kombinasjon av ulovlig utkast av fiske og et uregistrert fiske osv.

Han viser også til en rapport som Fiskeridepartementet gjennomførte i 1992, som konkluderte med at det uregistrerte fisket det året utgjorde 36 pst. av det rapporterte fisket. Det vil si at 130 000 tonn ble fisket svart. Det var en rapport fra 1992.

At ministeren ikke kjenner til det nå, det overrasker meg. Mitt spørsmål blir da: Når det ikke tas hensyn til urapportert fiske, enten det er ulovlig utkast eller svart omsetning, kan man da si at kvotefastsettelsen er ansvarlig ressursforvaltning?

Statsråd Otto Gregussen: Jeg prøvde å svare veldig konkret på det spørsmålet som var stilt fra representanten Myrvoll. Og det konkrete svaret når det gjaldt å kvantifisere, er at dette pr. i dag ikke lar seg kvantifisere i et slikt omfang at man kan beregne den eksakte effekten av det.

Men dette er ting som man tar på alvor. Man har iverksatt nye utredninger for å være i stand til å kvantifisere dette. Når vi likevel har funnet grunnlag for å sette

denne kvoten som vi har gjort, er det også basert på de analyser som Havforskningsinstituttet har gjort, som viser en underliggende vekst i bestanden, men disse analysene er også basert på de usikre tallene man har. Det er gitt et konfidensintervall på dette, og det er det som vi er nødt til å forholde oss til.

S p ø r s m å l 1 6

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«EØS-avtalen åpner for transitt av fiskelaster fra utenlandske fartøyer gjennom Norge utenfor omsetnings- og importsystemet. Det har vært norsk politikk at transittlandingene ikke skulle skje. Fiskeriet skulle importeres eller omsettes i salgslagssystemet. Regjeringen signaliserer nå en endring av denne politikken, i og med at det nå legges opp til lettelsers vedrørende transitt.

Er dette riktig, og vil ikke dette undergrave det norske omsetningssystemet via salgslagene, samt ressurskontrollen?»

Statsråd Otto Gregussen: Spørsmålet om adgang til transitt av fisk gjennom Norge ble reist fra EUs side under forhandlingene om EØS-avtalen. En transitt innebærer at EU-fartøyer kan lande fisk i Norge for videre transport til EU, uavhengig av ordningen med omsetning gjennom eller med godkjenning av et salgslag. Da EØS-forhandlingene ble avsluttet, var dette spørsmålet fremdeles ikke avklart. Partene var imidlertid enige om å fortsette drøftingene med sikte på å nå fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning.

Forhandlingene ble senere gjenopptatt, og det ble oppnådd enighet om en tekst i november 1995. Under den etterfølgende behandlingen av avtalen i EU, reiste Sverige innvendinger mot avgiftsdelen. Senere sluttet også Frankrike seg til de innvendinger som var reist. Avtalen ble som en følge av dette ikke finalisert, og det er fortsatt situasjonen.

Den framforhandlede avtalen innebærer at for å kunne transittere fisk måtte EU-fartøyer lande fisken i en av 20 utpekte havner. Landingene skulle varsles i god tid. Havnene ble valgt under hensyn til muligheten for å gjennomføre en ressurskontroll og en rimelig geografisk spredning. Ved slik transitt skulle det betales en kontrollavgift.

En slik transittordning vil inngå som en del av de bestemmelser som gjelder for handel av fisk mellom Norge og EU. I disse bestemmelsene som er regulert i Protokoll 9 til EØS-avtalen, er det en del uavklarte spørsmål. For Norge er dette ikke tilfredsstillende, og det har fra 1999 vært en dialog mellom EFTA-landene og EU-kommisjonen for å gjøre noe med denne situasjonen. EU-kommisjonen har ikke signalisert noen sterk vilje til omfattende realitetsdrøftinger av eventuelle endringer eller presiseringer i EØS-avtalens Protokoll 9.

Vi må imidlertid forholde oss til at transitt er noe vi i EØS-avtalen har forpliktet oss til, og at EU har signalisert at de fremdeles ønsker en slik ordning.

Det er således ikke riktig å hevde at Regjeringen signaliserer en endring av politikken. Det som skjer, er at vi følger opp det initiativet som er tatt for å komme i dialog med EU om handelsbetingelser for eksport av fisk til EU. Transittspørsmålet vil være en del av den totalpakken som er oppe i dialogen med EU.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg vil benytte anledningen til å sitere fra St.meld. nr. 46 for 1999-2000, Nasjonal transportplan 2002-2011. Der står det på side 124, under kap. 9 punkt 3.3:

«Videre medfører EØS-avtalen behov for å videreutvikle transithavner, som gir fartøy fra EU-området adgang til å lande og transittere fangst utenom omsetningsregelverket til norske fiskesalgslag. Fiskeridepartementet vil på denne bakgrunn vurdere nærmere om det kan være hensiktsmessig å tilrettelegge for at et antall fiskerihavner i Norge kan betjene den utenlandske fiskeriflåten.»

Dette er Fiskeridepartementets ord. Her sier departementet klart at de vil legge til rette for omsetning utenfor salgslagssystemet.

Er dette i tråd med god ressurskontroll, som man akkurat nå i disse dager diskuterer? Og er det grunn til å tro at EU-fiskere er mer lovlidige enn norske fiskere?

Statsråd Otto Gregussen: Som jeg sa, er spørsmålet om transitt ikke på plass. Vi har altså ikke transittering av fisk gjennom Norge. Men vi har en avtale som åpner for dette, og som kan iverksettes hvis begge parter er enig.

Transitt betyr at ting ikke omsettes. I den avtalen som er gjort med EU, har vi sørget for at fisken blir kontrollert hvis den landes i Norge. Vi har også sørget for at de norske kontrollmyndighetene eller salgslagene som skal gjøre dette, skal ta seg betalt for det.

Så lenge vi sikrer at transittering ikke er omgåelse av regelverk eller gjelder fangst utenom kvote, og vi sørger for at det blir registrert og rapportert, bør kontrollen med dette være akkurat like god som den kontrollen vi utøver med egne fartøyer.

Steinar Bastesen (TF): Jeg er klar over anmodningen om ikke å bruke hele taletiden.

Transitt betyr i internasjonal forstand at båten kommer til havn under tollsegl. Fisken går inn på et lager med laktjuge på døren. Den lastes inn på en trailer med laktjuge på døren. Det er transitt. Den transporteres gjennom landet, og hvis laktjugen og seglet blir brutt, er det brudd på tollreglene.

Hvordan har fiskeriministeren tenkt å ivareta ressurskontrollen når båter i transitt kommer under tolloven og ikke skal kontrolleres? Ifølge internasjonalt regelverk betyr transitt «utenom systemet», det betyr fri passasje gjennom landet. Spørsmålet blir: Hvordan skal da ressurskontrollen ivaretas på dette feltet? Jeg håper at forhandlingene vil pågå i mange, mange år til framover.

Statsråd Otto Gregussen: Det er en reell fare for at representanten Bastesen får oppfylt sitt ønske, for det har ikke vært særlig stor vilje fra EU-kommisjonens side til å gå videre når det gjelder disse spørsmålene.

Men jeg vil gjenta det som jeg sa i sted: I den avtalen som er framforhandlet – og det er altså en spesifikk avtale med EU som gjelder transitt av fisk gjennom Norge – skal kontrollspørsmålene være ivaretatt ved at fisken skal kontrolleres ved landing, ved at EU-fartøyene er nødt til å forholde seg til et lite antall havner, og ved at de er nødt til å varsle på forhånd om hvor de kommer, og når de kommer.

S p ø r s m å l 1 7

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Siste uke ble det igjen medieoppslag om påståtte omgørelser av regelverket vedrørende fiske og fiskeomsetning. Det er et faktum at det per i dag er flere saker som politietterforskes. Regelverket er komplisert, og mange næringsutøvere bryter dette uten hensikt. For å få fram sannheten om hva som har skjedd, og for å vurdere eventuelle amnesti til fiskere, burde det nedsettes en sannhets- og amnestikommisjon.

Er statsråden villig til å ta initiativ til oppnevning av en slik sannhets- og amnestikommisjon?»

Statsråd Otto Gregussen: La meg få lov til å begynne med å slå fast at regelverket er komplisert. Eksempelvis er reglene om bifangst og minstemål ikke alltid like enkle å forholde seg til når man driver fiske. Når man setter bruk, vet man ikke hva man får. En fisker er imidlertid ikke en forbryter selv om fangsten ikke alltid måtte passe til regelverket. Det er ikke kriminelt å få for mye bifangst. Det som er kriminelt, er å prøve å skjule faktum.

Det man skal gjøre, er å føre fangst-dagbok, slik at det fremgår hva man har fått, og ved levering skal det føres bryggeseddel, eller slutt-seddel, som viser fangsten som den er. Deretter skal den delen av fangsten som eventuelt er i strid med reglene, inndras, og verdien tilfaller salgslagene, som, som kjent, er eid av fiskerne selv. Fiskeren får kompensert kostnadene ved ilandføring av fangsten, standardisert til 20 pst. av inndragningsbeløpet.

Det er dette som er en lojal etterlevelse av reglene, og denne form for inndragning er på ingen måte en kriminalisering av fiskerne. Dersom man imidlertid forsøker å skjule det som har skjedd, ved uriktig føring av fangst-dagbok eller sedler, er situasjonen en annen.

Når det gjelder spørsmålet om å ta initiativ til å få oppnevnt en sannhets- og amnestikommisjon, anser jeg dette – på bakgrunn av mitt svar til representanten Kongshaug – som en uaktuell tilnærming til de spørsmål vi står overfor. Jeg viser for øvrig til mitt tidligere svar til representanten Kongshaug vedrørende spørsmålet om omfattende kvotejuks.

Avslutningsvis må jeg understreke at aktørene har et nøkkelsvar for å ivareta fiskeressursene. Fiskerne be-

nytter seg vederlagsfritt av våre felles naturressurser og bør ikke sage over den greina som de sitter på. Gjennom systematisk juks er det ikke bare torskebestanden som står i fare, men også fiskernes eget levebrød.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg konstaterer at det ikke vil bli tatt noe initiativ til en kommisjon. Da forutsetter jeg at de tiltak som er nødvendige for å få brakt på det rene hva det er som foregår eller ikke foregår, blir iverksatt. For når den ene etter den andre står fram og bekjenner en eller annen svindel, burde det umiddelbart anmeldes og politietterforskes for å få avklart om det de sier, er sant eller ikke. Det er uholdbart at man stadig skal leve med skandalisering, medieopp-slag med påstander om at næringen er gjennomsyret av juks og fusk og fanteri.

Jeg må også rette oppmerksomheten mot at samlokaliseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat, Kontrollverket, har ført til at kontrollører som skulle vært på kaia, sitter og blar i papirer og peller på en PC. Forstår fiskeriministerer nå at mitt engasjement i forrige uke og uken før det betyr noe? Og er det ikke på tide å revurdere samlokaliseringen og få kontrollørene ut på kaia igjen?

Statsråd Otto Gregussen: Jeg forstår meget godt representanten Bastesens reaksjoner og de initiativ som han kaller på. Jeg har nøyaktig samme holdning til dette. Dette er ting som vi er nødt til å gjøre noe med. Vi må sette inn kontrollressurser der de virker. Vi må ta til doms de som har gjort noe feil, og da mener jeg at det er feil signal å gi et generelt amnesti basert på en rykteflom.

Vi har en generell økning i antall saker som bringes til påtale. Dette er bra, og jeg håper at det er avskrekkende. Vi skal styrke disse tiltakene, de skal ha mer avskrekkende effekt, vi skal ha mer kontroll. Men min holdning er at hvis den mest effektive kontrollen er på kaikanten, så skal vi gjøre den der. Hvis den mest effektive kontrollen er å se i dokumenter og sjekke om inngående og utgående kjøp stemmer, så skal vi også gjøre det.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, og vi er jo i stor grad enige.

Det er klart at næringen ikke kan leve med at det stadig skal stå fram folk og påstå ting uten at de kan dokumentere det og er villig til å ta den påtalemessige konsekvensen av det. Da er det på tide å gjøre andre grep.

Årsaken til at jeg stilte spørsmålet, var at man eventuelt kunne få fram: Er det tilfellet, er det sant, at det er så galt i næringen, eller er det ikke? Jeg forstår at fiskeriministerer ikke er villig til å nedsette en slik kommisjon, og det bøyer jeg meg selvfølgelig for, men da må det i hvert fall iverksettes andre tiltak for å få en slutt på disse medieopp-slagene gang på gang.

S p ø r s m å l 1 8

Sverre J. Hoddevik (H): Jeg skal få lov å stille følgende spørsmål til fiskeriministerer:

«Fiskeridepartementet av slo 20. oktober 2000 ein søknad om å drive utvida fritidsfiske i Sognefjorden. Søkjaren ynskjer å prøve ut om han kan gjere eit fjordfiske som ikkje vert utnytta av etablerte yrkesfiskarar, til eit levebrød. Av di søkjaren har anna inntekt, er han også avskoren frå å bli registrert i fiskermanntalet.

Vil statsråden gjere om avslaget og ta initiativ til meir fleksible reglar som ikkje hindrar utvikling av verdiskaping og lønsame arbeidsplassar i fjord- og kystområda?»

Statsråd Otto Gregussen: Fiskermanntallets formål er å sikre en registrering av alle som er bosatt i Norge og som har saltvannsfiske eller dyrefangst i havet som næring, til bruk bl.a. ved tilståelse av rettigheter eller støtteordninger for dem som helt eller delvis har fiske eller fangst som levevei.

At man er ført i fiskermanntallet, har hovedsakelig betydning i tre ulike tilfeller:

- Det er ved tilståelse av rettigheter etter folketrygden, dvs. sykepenger, yrkesskadeerstatning mv.
- Det er ved tilståelse av støtte i henhold til ulike støtteordninger, som garantilott, a-trygd, lineegnetilskudd, refusjon av avgift på mineralolje, pensjonstrygd mv.
- Det er til å styre deltakelsen i de forskjellige fiskeriene.

I tillegg brukes registrering i fiskermanntallet når man vurderer om en person er yrkesfisker, eller om vedkommende skal karakteriseres som fritidsfisker i saltvannsfiskelovens forstand. En person som ikke er ført i fiskermanntallet, regnes som fritidsfisker og er underlagt saltvannsfiskelovens bestemmelse om bruk av største mengde fangstredskap.

Om man står registrert i fiskermanntallets blad B, har dessuten betydning for om søknad om ervervstillatelse kan innvilges eller ikke.

Dersom man endrer vilkårene for opptak i fiskermanntallet, vil dette således ha betydning utover det at en manntallsført person får drive fiske med en redskapsmengde som overskrider det en annen fritidsfisker har anledning til å bruke.

Jeg ønsker ikke å gå inn for å endre vilkårene for å kunne føres i fiskermanntallet uten at dette er grundig utredet. Jeg viser imidlertid til at en arbeidsgruppe, bestående av representanter fra bl.a. Norges Fiskarlag og fiskerimyndighetene, tidligere har fått i oppdrag å se på regelverket omkring fiskermanntallet. Arbeidet pågår og vil fortsette utover i 2001. Jeg vil sørge for at arbeidsgruppen orienteres om spørsmålet som her er reist, og at dette drøftes internt i denne arbeidsgruppen. Jeg vil avslutningsvis minne om at yrkesfiskere fortsatt bør ha et visst yrkesvern. Men når arbeidsgruppen kommer med sin tilråding, vil jeg selvsagt se nærmere også på denne problemstillingen.

Sverre J. Hoddevik (H): Jeg takker statsråden for svaret, som ikke kan regnes som tilfredsstillende ut fra den foreliggende sak.

Hvis vi ser på søknaden, og særlig på klagen, er det *forsøksfiske* som like gjerne skulle stått som overskrift på denne saka, som de mer sinnrike bestemmelsene om fisker-

manntallet. Jeg minner om at den lokale avdelinga av Fiskeridirektoratet har gitt en positiv tilråding av denne saka med henvisning også til saltvannsfiskeloven § 2, der det sies at fiskeridirektøren kan tillate at vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk utøves uten omsyn til bestemmelsene i eller i medhold av denne loven.

Ingen del av saksbehandlninga så langt som jeg er kjent med, har nærmet seg saka ut fra et forsøksfiskeaspekt. Har fiskeriministeren synspunkt på saka ut fra en slik tilnærming?

Statsråd Otto Gregussen: Ifølge det jeg kjenner til om denne saken, tror jeg det vil være å gå for langt å karakterisere dette som forsøksfiske eller forskning som faller inn under de definisjonene som vi normalt bruker. Jeg ønsker å bruke som prinsipp at like saker skal behandles likt.

Det er en kjent sak at det er en relativt stor del av befolkningen som etter hvert har rimelig greit med fritid, det kan være folk som driver i aktiviteter der de har lange perioder ute av tjeneste. Jeg tror at det vil være feil anvendelse av våre ressurser om vi skal legge spesielt til rette for at personer som har mye fritid, skal kunne utvide sin virksomhet på bekostning av det som er yrkesfiske. Men denne problemstillingen vil, som jeg sa, bli vurdert i forbindelse med framlegget av rapporten fra det utvalget som nå er i arbeid.

Sverre J. Hoddevik (H): Det er viktig å presisere at dette er en rett tilnærming. Det går tydelig fram av søknaden og klagen at det ikke vil komme til fortrengsel for aktuelle yrkesfiskere. Det er det bra redegjort for.

Det er også anskueliggjort en forsøksperiode på tre år for om mulig å finne lønnsomhet i dette. Og søkeren er i en helt spesiell situasjon og er villig til å bruke private ressurser, eventuelt finne nye veier, til å skape nye arbeidsplasser.

Jeg minner også om at denne forsøksstilnærminga har vært kommentert under en tidligere statsråd, Peter Angelsen i det tilfellet, der Stortinget gav departementet retningslinjer om at man etter tidligere avslag måtte nærme seg lovtolkninga på en annen måte når det gjaldt forsøksfiske. Jeg ber fiskeriministeren notere seg det.

S p ø r s m å l 19

Morten Lund (Sp): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Ifølge media har ledelsen i Fiskeridepartementet vært helt uvitende om det omfattende jukset i fiskeriene som er omtalt i media. Samtidig uttaler statsråden at vi har et kontrollverk som er godt nok til å avdekke eventuelt juks, og sier at alle i fiskebåtene og på kaikanten som har medvirket i regelbrudd, skal straffes hardt.

Hva vil statsråden ellers foreta seg for at regelverk og kontroll blir slik at vår forvaltning av fiskeressursene ikke mister sin troverdighet?»

Statsråd Otto Gregussen: Vi har et regelverk gjennom f.eks. reglene om satellittsporing av fiskefartøy, fangst dagbokføring og bryggeseddel/sluttseddel som skal sikre at den fangsten fiskeren tar ut av havet, blir registrert. Jeg forventer at fiskerne følger dette regelverket.

Fiskeridirektoratet og Kystvakten legger ned et stort arbeid for å kontrollere både utøvelsen av fiske og levering av fangst. Det sier seg imidlertid selv at vi ikke kan kontrollere enhver landing, langt mindre enhver fangstoperasjon. Det ville kreve langt større ressurser enn det som er mulig å sette inn, og jeg tror heller ikke at noen av oss ved nærmere ettertanke ønsker et samfunn hvor kontrollen er så tett.

Når det gjelder omfanget av det jukset som begås, viser jeg til mitt svar på spørsmålet fra representanten Kongshaug.

Det er likevel viktig at det blir reagert på de brudd på reglene som blir avdekket. Vi foretar i dag administrative inndragninger, og alvorlige regelovertridelser blir i tillegg anmeldt og forfulgt av politi og påtalemyndighet. Jeg innsar likevel at dette ikke er tilstrekkelig.

I møte i Fiskeridepartementet i går med bred deltakelse fra fiskerinæring og forvaltning ble det, som jeg har vært inne på tidligere i dag, enighet om økt kvotekontroll og tiltak for øvrig som skal bidra til å komme kvotejukset til livs. Jeg ser behovet for å tilføre kontrollområdet flere midler for å intensivere kontrollarbeidet. Jeg vil vurdere behovet for å innføre landingseddel, og legge til rette for strengere og mer effektive reaksjoner fra forvaltning og domstolene på det jukset som blir avdekket. Jeg ser behovet for at påtalemyndigheten må prioritere arbeidet med fiskerirelaterte saker. Og ikke minst må det gjøres en innsats på det holdningsskapende området – som sammen med effektive kontrollrutiner skal trekke i riktig retning.

Fiskeridepartementet vil arbeide videre med forslag til endringer av regelverket, som i ytterligere grad vil styrke kontrollen med ressursuttaket. Dette er forslag som har vært på høring og som vil berøre bl.a. beregningsregler for landet fangst, utvidelse av rammen for inndragning, utvidet kontrollkompetanse for Fiskeridirektoratet og endring av strafferammene i saltvannsfiske loven og råfiske loven. Det tas sikte på at det vil bli lagt fram en proposisjon om saken for Stortinget i løpet av mars neste år.

Morten Lund (Sp): Jeg takker for svaret.

Et av mysteriene rundt dette at det kan være et så omfattende juks, et så gjennomført juks, og at vi har en så god kontroll, er at statsråden ikke vet at det foregår! Det kommer ikke informasjon om dette jukset videre til statsråden, og det kommer heller ikke videre til Stortinget. Og det stod i avisene i dag at det kunne være opp til 20 pst. av fisken som gikk på en slik måte at det var ureglementert.

Jeg så pressemeldingen fra møtet i går, med de tiltakene som skal komme. Det var mye kontroll og mange straffetiltak mot dem i båten og dem på kaikanten, og jeg mener at det trengs. Men det trengs også et kontrollapparat som er slik at det ikke saboterer den informasjonen som skal videre.

Mitt spørsmål til fiskeriministeren er om han har tatt sitt eget apparat i ørene, og at det blir satt fortgang i arbeidet med regelverket, slik at regelverket blir tilpasset virkeligheten på sjøen og på kaia, og ikke først og fremst virkeligheten på skrivebordet.

Statsråd Otto Gregussen: Det foregår et betydelig arbeid i alle deler av fiskeriforvaltningen for å avdekke fiskejuks. Dette vises av det økende antall anmeldelser som vi har av forhold som fiskeriforvaltningen avdekker. Senest i gårsdagens Finnmarken ble det av regiondirektør Hartviksen i Vadsø gjort rede for at de hadde avdekket to nye tilfeller av fiskejuks i en sak som de hadde jobbet med en god stund. Dette er bra, men det er altså ikke godt nok når dette har et omfang som vi har hørt om i det siste. Derfor er det viktig å tilføre mer ressurser, derfor er det viktig å øke reaksjonsnivået for å komme dette ordentlig til livs.

Jeg kan ikke se at det er riktig å agere hver gang man får denne type rykter. Det viktige er å skaffe seg en grundig oversikt over hva som er den faktiske situasjonen. Først da er vi i stand til å medisinerer riktig i forhold til sykdommen.

Morten Lund (Sp): Jeg takker på nytt for svaret.

Jeg vil understreke at jeg er glad for at det nå arbeides så alvorlig som det gjøres med dette. Jeg synes det er viktig å få understreket at det må være balanserte reaksjoner, og at det også må gjøres noe for å hjelpe dem som håndterer et regelverk, som – i hvert fall ifølge det som er sagt i samtaler med meg – er veldig vanskelig. Det at vi har et kontrollverk som er omfattende nok, som dukker opp ofte nok, og at de feil som blir oppdaget, ender med reaksjoner som er tilpasset den virkeligheten vi lever i, er også viktig. Det er om å gjøre at vi nå kan ha tillit til det vi selv holder på med, at andre land kan ha tillit til den forvaltningen vi har tatt på oss på vegne av det internasjonale samfunnet, og ikke minst at næringens renommé ikke taper seg mer enn det som allerede har skjedd.

S p ø r s m å l 2 0

Bent Høie (H): Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I «Rikets tilstand» på TV 2 15. november 2000 kommer det frem påstander om at statlige forskrifter om sortering av matavfall har kostet skattebetalerne milliarder av kroner, uten at det har gitt noen beviselig miljøeffekt.

Hvordan vil statsråden forholde seg til disse påstandene?»

Statsråd Siri Bjerke: Våtorganisk avfall, som også omfatter matavfall, er en del av det avfallet som forurenser mest når det legges på deponi. Når avfallet brytes ned, dannes klimagassen metan, og metanutslipp fra avfallsbehandling utgjør 7 pst. av Norges totale utslipp av klimagasser. I tillegg medfører deponering av organisk avfall utslipp av næringssalter til vann. Matavfall som legges på fyllinga, vil trekke til seg fugler og skadedyr og

øke risikoen for spredning av smittestoffer, bl.a. til drikkevann. Dette er bakgrunnen for at fylkesmennene, i forbindelse med sin konsesjonsbehandling etter forurensningsloven, har innført strenge restriksjoner mot deponering av dette avfallet. Det skal i hovedsak ikke legges på deponi.

Programmet på TV 2, som representanten Høie viser til, tok opp et sentralt spørsmål i avfallspolitikken. Hvordan kan vi klare å redusere utslippene av klimagasser og andre miljøproblemer fra avfallsbehandlingen på en måte som er samfunnsøkonomisk lønnsom? Det er svært viktig når virkemidler utformes i avfallspolitikken, at kostnadene ved aktuelle tiltak veies opp mot de samfunnsøkonomiske fordelene, herunder miljøgevinstene.

For våtorganisk avfall viser både analyser og erfaring at det er betydelige miljøgevinster ved å fjerne denne type avfall fra søppelfyllingene. Det er derfor den samme praksis følges i flere andre land og at et EU-direktiv på feltet krever at alle land legger opp en strategi for å redusere deponeringen av slikt avfall.

Når det, som i denne saken, fokuseres på behandlingskostnadene ved å kompostere våtorganisk avfall, er det viktig å minne om at alternativ håndtering av dette avfallet heller ikke er gratis. Forbrennings- og deponeringsanlegg krever også betydelige investeringer. Jeg vil likevel understreke at denne delen av avfallspolitikken er utfordrende. Kostnader forbundet med behandling av avfallet og anslag på miljøgevinster endres etter hvert som ny teknologi og nye beregningsmetoder utvikles.

Samtidig er det viktig å understreke at matavfall ikke bare er et miljøproblem. Det inneholder viktige næringsstoffer som det er ønskelig å tilbakeføre til naturens kretsløp. For å benytte dette som innsatsvare i landbruket er det behov for produktutvikling og utvikling av markedet for avfallsbasert fôr, gjødsel og jordforbedringsmiddel. Det er bl.a. med bakgrunn i denne problematikken at vi i disse dager har etablert et eget samarbeidsprosjekt mellom miljøvernmyndighetene og landbruksmyndighetene. ORIO er et prosjekt som skal bidra til å finne gode og fremtidsrettede gjenvinningsløsninger for våtorganisk avfall og slam. Prosjektet er etablert i nært samarbeid med aktørene innen avfalls- og jordbrukssektoren.

Bent Høie (H): Jeg vil først takke for svaret og innledningsvis jeg si at jeg fullt ut deler miljøvernministerens vurdering av behovet for å forhindre at denne type avfall havner på deponi. På den annen side: Det diskusjonen går på, er jo hvilken måte en behandler dette avfallet på. Det var det dette programmet satte spørsmålstegn ved – forholdet til kost-nytte-effekten av komposteringsanlegg.

Jeg skal la det ligge, men det er helt åpenbart at det i den siste tid har vært en rekke medieoppslag som på mange måter setter spørsmålstegn ved en holdning som har vært fremtredende, nemlig nytten av å kildesortere. Derfor vil jeg be miljøvernministeren si noe om hvordan staten på sin måte kan bidra til å sikre at de behandlingsmetodene som anvendes rundt i kommunene, best mulig ivaretar en kost-nytte-effekt i forhold til miljøet.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg ser det som viktig at staten bidrar med informasjon, bidrar til teknologiutvikling og bidrar for å få til bedre samarbeidsordninger mellom kommuner, private aktører og staten på dette området for stadig å forbedre de løsningene som må til for å håndtere våtorganisk avfall på en god måte.

Ellers viser erfaringene at dagens kostnader ved behandling av dette avfallet i nye, avanserte komposteringsanlegg er omtrent de samme som kostnadene ved forbrenning av dette avfallet – en pris på rundt 600-800 kr pr. tonn. Det er barnesykdommer knyttet til mye av den nye teknologien, og det er mange utfordringer knyttet til det å få den bedre. Vi er godt i gang med samarbeidsprosjekter, informasjonsprosjekter og teknologiutvikling som kan bedre dette.

S p ø r s m å l 2 1

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til miljøvernministeren:

«I Våler i Østfold gir ulvefrykten seg utslag i psykiske plager i form av angst og depresjoner. Mange holder seg mest mulig innendørs, og skolebarn uteblir fra undervisning. Dette er eksempler på at ulven gir større omkostninger for samfunnet enn bøndenes tap av sau og bufe. Informasjonsarbeid har ikke gitt mindre ulvefrykt eller mindre aggresjon.

Mener statsråden det bør gis utdypende informasjon rettet mot utsatte grupper, og vil de sentrale myndighetene finansiere dette?»

Statsråd Siri Bjerke: Jeg tar folks frykt for ulv på alvor. Det er ingen tvil om at mange mennesker i de områder av landet der ulven i dag har reviområder, føler frykt. Dette er en svært uheldig konsekvens av ulvens re-etablering i Norge. Departementet er i gang med arbeid for å bedre denne situasjonen.

Ulven hører naturlig hjemme i norsk fauna. Derfor må vi akseptere at en del av en liten sørskindnavisk stamme finner levesteder i vårt land. Ulv utgjør en reell fare for bufe og hunder. I de tilfeller der ulv har angrepet mennesker, har enten dyret vært sykt eller mennesker har satt ulven i en situasjon der den ikke har kunnet komme seg unna. Slike tilfeller forekommer erfaringsmessig – og heldigvis – meget sjelden.

Jeg har nylig tatt initiativ til å få laget en samlet oversikt over hvilken fare ulv representerer for mennesker. Det vil bl.a. bli foretatt en studie for å kartlegge aktuell kunnskap som er relevant for norske forhold. I tillegg vil Norsk institutt for naturforskning i nær framtid legge fram en rapport som omhandler menneskers frykt for ulv. Disse forskningsrapportene vil gi oss et bedre grunnlag for det krevende arbeidet med å håndtere frykt for store rovdyr.

Jeg vil også arbeide aktivt for at det skal bli gitt korrekt informasjon om ulven og dens levesett. Dette kan gjøre folk bedre i stand til selv å vurdere grunnlaget for frykt.

Jeg vil også sørge for informasjon både til allmennheten og til utsatte grupper, som f.eks. jegere, om hvordan man bør opptre i møte med rovdyr i naturen.

Miljøverndepartementet støtter forskningsprosjektet Rovvilt og samfunn, som skal se på forholdet mellom natur og mennesker. Departementet har videre bl.a. gitt tilsgitt til et informasjonsprosjekt om store rovdyr i Stor-Elvdal kommune. Resultatet fra dette prosjektet vil kunne brukes i undervisningsøyemed også i andre deler av landet.

Arbeidet rettet mot folks frykt for de store rovdyrene er ennå bare i startgroen, men vi håper og tror at frykten både for ulv og for andre store rovdyr skal reduseres i tiden framover.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er glad for at ikke hun vil bidra til at denne ulvefrykten stemples som hysteri, og at hun forstår at det ikke bare er gjerdeprosjekter og liknende tiltak som må settes inn, men at informasjonen må forsterkes. Hun listet opp en rekke prosjekter som Direktoratet for naturforvaltning vil være involvert i, så jeg regner da med at dette vil bli møtt positivt også når det gjelder økonomiske midler til denne virksomheten.

Østfold fylkeskommune har behandlet saken i fylkestinget. Man forventer at det blir satt i gang storskalaprojekter, og jeg regner med at det er en annen definisjon av en del av de tiltakene som statsråden nevnte i sin samlede oversikt.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg er enig i at det i tiden som kommer, er nødvendig å bruke ressurser fra statens side på informasjonstiltak knyttet til frykt for rovdyr, og jeg tror at budsjettet for neste år skal gi oss et godt grunnlag for det når Stortinget har behandlet det.

Ellers tror jeg at dialog er en nøkkel i disse informasjonsprosjektene, og det er et utgangspunkt for flere av de tiltakene som er igangsatt. Det må omhandle dem med ekspertise omkring rovdyrproblematikk, og det må ta utgangspunkt i situasjonen slik den oppleves av folk som er i nærheten av naturområder der rovdyr oppholder seg.

S p ø r s m å l 2 2

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmålet til miljøvernministeren:

«Statsråden er kjent med striden knyttet til de verneverdige husene i Kruses gate nr. 7 og 9 på Frogner i Oslo. Lille Frogner Vel har fremmet et fredningsforslag til Byantikvaren i Oslo, som Byantikvaren ikke vil realitetsbehandle. Samme fredningsforslag ligger også på Riksantikvarens bord. Her er den heller ikke behandlet, trolig fordi saken også ligger hos Byantikvaren.

Vil statsråden sørge for at Riksantikvaren underlegger fredningsforslaget en realitetsbehandling?»

Statsråd Siri Bjerke: Kruses gate 7 og 9 er i dag ikke fredet, men regulert til spesialområde for bevaring etter

plan- og bygningsloven. I Kruses gate 9 er det regulert inn et område til boligbygging. Jeg er kjent med at det foreligger et fredningsforslag fra Lille Frogner Vel hos Byantikvaren, og tilsvarende fredningsforslag er også sendt til Riksantikvaren.

Det er den regionale kulturminneforvaltningen som er rette myndighet til i første omgang å ivareta kulturminnevernets interesser, og til å forberede fredningssaker for Riksantikvaren. For Oslos vedkommende er dette Byantikvaren. Et eventuelt fredningsvedtak skal fattes av Riksantikvaren.

Det har fra flere ulike hold vært vurdert andre virkemidler for å sikre kulturminneverdiene i Krusesgate 7 og 9, bl.a. forslag til omregulering, avtale om bevaringsplan og forslag om ekspropriasjon. For å få fortgang i saken har Riksantikvaren nå tatt et initiativ for å få avklart hvilke alternativer som er mest aktuelle, herunder også fredning etter kulturminneloven. Jeg regner derfor med at saken nå kan finne en løsning.

Odd Einar Dørum (V): Jeg takker statsråden for svaret, og finner det som svært positivt at det er tatt et slikt initiativ som hun gjør rede for.

Jeg oppfatter det slik at gjeldende reguleringsplan er i strid med det som var Miljøverndepartementets forutsetninger for ikke å frede disse eiendommene i 1986. Jeg oppfatter det også slik at kulturmiljøet er truet, og at nybygg i området klart vil forringe området og bygningenes kulturminneverdi og opplevelsene av bygningene og miljøet rundt dem som et sammenhengende kulturmiljø.

Med det som statsråden nå har gjort rede for, håper jeg også at saken kommer i et konstruktivt spor. Det ville være bra hvis sluttresultatet ble vern av bygningene – og jeg vil gjerne tilføye at man også lokalt i Oslo fant ordne og bra forhold for de kulturtiltak som er der. Klarte man i tillegg å unngå at Selvaag satt igjen med svarteper fordi man nå på mange måter har kommet inn i et uføre, så ville alle tjene på det.

Når jeg stilte dette spørsmål til statsråden, var det fordi det har vært miljøvernministre i mange regjeringer som har hatt som oppgave av og til å bidra til konstruktive tradisjoner og løsninger i Oslo. Og det var på den bakgrunn jeg også stilte spørsmålet til den sittende miljøvernminister, slik at hun kan holde den positive linjen som sine forgjengere.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg vil bare gjenta at jeg oppfatter det initiativet som Riksantikvaren nå har tatt, som konstruktivt i denne saken, og vil følge nøye med på hva som blir utfallet av det. Dersom det skulle være behov for det, vil jeg så komme tilbake til ytterligere initiativ i saken.

S p ø r s m å l 23

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til landbruksministeren:

«Tre ulike prisundersøkelser for matvarer har ikke brakt klarhet i hvilke ledd i matvarekjeden som har økt

sine marginer, men det er enighet om at primærproducentenes priskutt ikke har nådd frem til forbruker. Matmomsen skal reduseres til 12 pst. fra 1. juli 2001.

Hvordan vil statsråden sikre at momsreduksjonen kommer forbrukerne til gode?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg har lagt vekt på å gjennomføre tiltak som skal bidra til reduserte matpriser i Norge. I jordbruksoppkjøret for 2000 ble det gjennomført en reduksjon av målprisene tilsvarende 900 mill. kr. Budsjettforliket innebærer at momsens på mat skal reduseres til 12 pst. fra 1. juli 2001 som et ytterligere bidrag for å oppnå reduserte forbrukerpriser. Gjennom disse tiltakene ønsker Regjeringen å imøtekomme forbrukernes ønske om lavere matvarepriser samt å vinne tilbake grensehandelen, hvor den norske verdikjeden i dag mister store produksjonsvolumer.

Det er særlig to virkemidler myndighetene rår over for å bidra til at reduksjonene kommer forbrukerne til gode:

- oppmerksomhet om og god dokumentasjon på hva som faktisk skjer
- effektiv konkurranse i markedene, slik at de prispåslag som kommer i de ulike ledd, blir minst mulig

Det er en politisk forutsetning at reduksjonene i målpris og moms skal komme forbrukerne til gode. Aktørene i matvarekjeden har også uttrykt klar vilje til å bidra til at det skal skje. For å sikre dette er det fra myndighetenes side viktig å kunne dokumentere hva som skjer, og å følge med i prisutviklingen på ulike ledd i verdikjeden. Flere forskningsinstitusjoner har lagt fram undersøkelser på prisutviklingen, og arbeider nå videre bl.a. med verktøy for løpende dokumentasjon av prisdannelsen og prisutvikling på mat i ulike ledd helt fram til forbruker. Aktørene har også lovet å stille sine data til disposisjon så en slik dokumentasjon blir mulig. Jeg forutsetter at det faktisk skjer.

Når det gjelder redusert momssats, innebærer det at den avgift som til slutt betales i siste ledd, blir halvert. Momsreduksjonen vil derfor virke på matprisene på tilsvarende måte som reduserte bensinavgifter vil gjøre på bensinprisen, eller for den saks skyld tobakksavgiften på tobakksprisen. Det dokumentasjonssystem som er under utvikling, tar sikte på å dekke hele det varespekteret momsreduksjonen omfatter. Gjennom effektiv konkurranse og tydelig dokumentasjon vil Regjeringen bidra til at de grep som er gjennomført, og planlegges gjennomført, faktisk gir lavere priser til forbrukerne, som forutsett.

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg vet at landbruksministeren er opptatt av disse spørsmålene, kanskje spesielt fordi han har gitt en del løfter på et tidligere stadium.

I inneværende år har så vidt jeg vet, tre forskjellige undersøkelser brakt opp i dagen at de priskuttene som bøndene har tatt, ikke har kommet forbrukerne til gode –

det er faktisk det eneste jeg har sett de er enige om. Hvilke ledd i verdikjeden som har økt sine marginer, er man uenig om.

Nå skal altså momsen på matvarer reduseres fra 1. juli neste år, og da er veldig mange forbrukere opptatt av – selvfølgelig – at disse kuttene kommer forbrukerne til gode. Vi vet jo at svenskene reduserte sin moms på matvarer 1. januar 1996, og at det da var flere prosenter som ikke kom forbrukerne til gode.

Vil statsråden bidra til at Konkurransetilsynet får en sentral oppgave i dette bildet, slik at man ikke kan mistenke at de forskjellige forskningsinstitusjonene som deltar, representerer særinteresser?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg først kort si at vi nå jobber videre med resultatet av de undersøkelserne vi har foretatt. Vi har fått avdekket at produsentprisen har gått ned, som spørteren riktig påpeker, vi har fått avdekket at engrosprisen har gått ned, altså prisen på hele og halve slakt. Men prisen til forbruker har ikke gått ned. Det betyr at det enten er på skjæresiden eller foredlings-siden eller i varehandelen man har tatt økte marginer, og nå har vi da plukket ut det segmentet i prisdannelsen og graver oss enda videre ned. Og om presidenten tillater det, vil jeg få si, som jeg har sagt utad: Reven skal røykes ut fra dette hiet. Jeg håper det er en parlamentarisk uttryksform. Jeg vil også svare spørteren med at vi graver videre i dette spørsmålet.

For øvrig: Når det gjelder Konkurransetilsynets medvirkning, velger jeg å ta det med meg som en idé og et forslag når vi nå skal vurdere hvordan momsovervåkingen skal etableres.

Presidenten: Presidenten vil for sin del anta at landbruksministeren har rev innenfor sitt fagområde, og kan ikke motsette seg sammensetningen av ord.

S p ø r s m å l 2 4

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få lov til å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«I en rapport fra Trygg mat-alliansen blir det dokumentert, med utgangspunkt i fiskerinæringen, at det ikke finnes gode grunner for myndighetenes forbud mot bruk av trevirke i næringsmiddelindustrien. Hverken Næringsmiddeltilsynet, Helsetilsynet eller Sosial- og helsedepartementet kan fortelle hva forbudet bygger på. Som kjent var bruk av tre en viktig anbefaling i skogmeldingen.

Hva vil statsråden gjøre for å få tradisjonsrike og miljøvennlige treredskaper tilbake i praktisk bruk?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Fra tid til annen dukker det opp en diskusjon om hvorvidt bruk av trevirke kanskje er hygienisk bedre enn plastmaterialet. Bakgrunnen for dette er undersøkelser hvor man har påvist at bakterier overlever kortere tid på treverk enn på plast. Resultatene tilskrives at enkelte treverk kan inneholde stoffer som er bakteriedrepende. Dette har blitt brukt av enkelte for å argumentere mot kravet om at trematerialer

vanligvis ikke tillates i næringsmiddelvirksomheter. Dette kravet fremgår av flere direktiver i EØS-avtalen, og er gjennomført i bl.a. slakteriforskriften av 18. februar 1994 og fjørfekjøttforskriften av 21. mars 1995. Tilsvarende regler finnes også for fisk. Treverk har ikke de egenskapene som man ønsker av overflater i næringsmiddelvirksomheter. Det kreves at de skal være glatte og lett vaskbare. Treverk blir fort flisete, sprekkete og hakkete, spesielt i områder hvor det brukes mye vann. Kravet til overflatens beskaffenhet i virksomheter som produserer mat, er ikke særegne for EØS-området. Anbefaling om at overflatene skal være glatte og lett vaskbare, er også gitt av Codex Alimentarius, som er FN-organisasjonen som lager internasjonale standarder for matproduksjon. Gjeldende bestemmelser er dog ikke et absolutt hinder for at trevirke kan brukes i næringsmiddelindustrien.

Når det gjelder siste del av spørsmålet, om hva som kan gjøres, vil jeg vise til at Regjeringen 1. juli i år startet et femårig verdiskapingsprogram for bruk og foredling av trevirke. Ett av programmets mål er å bidra til økt lønnsom verdiskaping og utvikling av nye produkter basert på tre. Arbeidsgruppen som utredet programmets form og innhold, pekte i sin rapport på at det i havbruksnæringen i tiden fremover vil bli foretatt store investeringer i både landfaste og sjøbaserte anlegg, og at det bør ligge vel til rette for at tre kan bli et sentralt materiale i de investeringer som skal gjøres, og at trebaserte produkter kan fremstå som ett av de viktigste følgeproduktene til Norges nye hovednæring.

I regi av Nordic Wood, som er navnet på et forskningsprogram finansiert gjennom Nordisk Industrifond, er det igangsatt et fellesnordisk forskningsprogram som har til hensikt å dokumentere treets anvendelighet i næringsmiddelsammenheng, og da spesielt med fokus på fiskerinæringen. Deltakere i prosjektet fra norsk side er bedrifter, Fiskeriforskning i Troms og Norsk Treteknisk Institutt i Oslo. Foreløpige resultater fra praktiske forsøk viser at trevirke har lovende egenskaper til bruk i næringsmiddelindustrien. Bruk av trevirke i næringsmiddelvirksomheter må selvfølgelig være i tråd med EØS-avtalens bestemmelser.

Bruk av trevirke i næringsmiddelindustrien, så vel i bygningsmasse som i innrednings- og emballasjesammenheng, vil i tiden fremover være et viktig arbeidsområde for Verdiskapingsprogrammet, da bl.a. med utgangspunkt i de resultater som fremkommer i det nevnte Nordic Wood-prosjektet.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil takke for svaret. Første delen er jo mildest talt overraskende. Her sies det jo at treverk ikke har de egenskaper man ønsker, og at treverk blir flisete, sprekkete og hakkete. Dette stemmer ikke med hva fagfolk i bransjen sier, og det stemmer ikke med hundreårgammel erfaring, som kan påvises gjennom alle de treredskaper som finnes rundt på gårdene.

Neste del av svaret er imidlertid meget bra og står i skarp motstrid til den totale frakjennelse av treets egenskaper vi fikk først, så da får vi holde oss til annen del. Jeg har en tilføyelse, og det er med henvisning til dette

Nordic Wood-forskningsprosjektet som spesielt går på fisk: Vil statsråden sørge for at vi i Norge får tilsvarende forskning også når det gjelder den landbruksbaserte næringsmiddelproduksjonen, slik at vi også der kan få et annet syn på bruk av tre, kanskje?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Mitt inntrykk er at spørteren og jeg egentlig er veldig enige om det som det her spørres om. Jeg tror ikke svaret mitt må tolkes dit hen at jeg går god for en negativ beskrivelse av treets egenskaper i denne sammenhengen. I Norge har vi jo lang tradisjon for å bruke trevirke her, og vi har gode erfaringer. Men fra andre kommer det altså kritiske merknader til bruk av tre. Det er tydelig at så langt har de andres beskrivelse fått gjennomslag i regelverket, noe som gjør at vi i dag har problemer med å bruke tre i næringsmiddelindustrien. For å kunne møte det tror jeg det er viktig at vi dokumenterer at vår erfaring bør legges til grunn, og at det er innfallsporten til at vi i sterkere grad får trevirke inn i næringsmiddelindustrien. Og det er klart at greier vi det i forhold til fisk, skulle det også være uproblematisk og ønskelig at vi også greier det i forhold til den landbruksbaserte industrien.

Presidenten: Bjørn Hernæs får ordet til oppfølging.

Bjørn Hernæs (H): Jeg takker for elskverdig imøtekommelse. Jeg skal være veldig kort.

Jeg slutter meg helt og holdent til statsrådets beskrivelse, at vi er enige om denne saken. Jeg legger første delen av svaret dypt ned i skuffen, og baserer resten av oppfølgingen på andre delen av svaret pluss det som kom frem i mitt første tillegsspørsmål.

Presidenten: Presidenten finner igjen å minne om det som presidenten la til grunn ved møtets start når det gjaldt den ordinære spørretimen.

S p ø r s m å l 2 5

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Vestfold er igjen berørt av en sak som gjelder etterforskning av savnet person. Det er tidligere blitt etterspurt hvilke rutiner og arbeidsmetoder som gjelder ved slike saker. Justisdepartementet skulle gjennomgå regelverket og utrede nye retningslinjer.

Hvilke retningslinjer har politikamrene nå å forholde seg til når det gjelder oppfølging av melding om savnet person?»

Statsråd Hanne Harlem: Årlig inngis det anmeldelse til politiet om ca. 3 000 savnede personer. I 1999 ble det registrert til sammen 3 054 slike saker, mot 2 824 i 1998. De aller fleste som meldes savnet, kommer imidlertid til rette etter kort tid, med eller uten politiets bistand. I mange tilfeller vil meldingene dreie seg om personer i psykisk ubalanse eller krise, eldre personer eller

personer med familie i oppløsning. De fleste saker som gjelder personer under 20 år, dreier seg om ungdom som på forskjellig vis rømmer hjemmefra. Det er et gjennomgående trekk at personen som meldes savnet, ofte forsvinner etter eget ønske. Av de ca. 3 000 årlige meldingene til politiet om savnet person er det et veldig lite antall saker hvor vedkommende ikke kommer til rette innen rimelig tid, og som i egentlig forstand er savnetsaker. Det er bare unntaksvis at forsvinningen skyldes straffbare forhold, men det er likevel viktig at politidistriktene så tidlig som mulig også ser på og etterforsker saken som en mulig kriminalsak. Mange savnetmeldinger har et slikt innhold at politiet umiddelbart må iverksette undersøkelser. Hvis man fra starten av har opplysninger som gir grunn til å iverksette straksetterforskning, vil og skal dette bli iverksatt, eksempelvis hvor en person er savnet i et bestemt område.

I saker som krever straksetterforskning, vil det være påkrevd å skaffe mest mulig informasjon om den savnede, spesielt i innledningsfasen. For å få en konsekvent og målrettet etterforskning kan det være viktig også å rette henvendelse til offentlige etater som har hatt kontakt med den savnede.

Jeg minner imidlertid om at ansvaret for en eventuell etterforskning påhviler påtalemyndigheten med riksadvokaten som øverste leder. Riksadvokaten har opplyst at han tar sikte på å omtale nærmere retningslinjer, deriblant omtale av bistand fra Kripos, i sitt prioriteringsrundskriv for 2001. Det er i den forbindelse også kontakt mellom Kripos og riksadvokaten.

Etterforskningspraksis vedrørende savnede personer er i dag noe forskjellig og varierende innen de enkelte politidistrikt. Det eksisterer rundskriv fra riksadvokaten og fra Sjøfartsdirektoratet, men de sentrale retningslinjene er få og ligger til dels tilbake i tid. Derfor er det viktig at riksadvokaten nå vil ta sikte på å innarbeide nærmere retningslinjer i sitt neste prioriteringsrundskriv. For politietaten er det utviklet et edb-basert saksbehandlingssystem for straffesaker, som i år er utplassert og tatt i bruk i samtlige politidistrikt. Skjema for «Melding om saknet person» er nå tilgjengelig i datasystemet. Det er også utarbeidet forslag til nye skjema, rutiner og hjelpedokumenter for saksbehandling, rapportering og etterforskning i slike saker. Det vil nå bli foretatt kvalitetssikring og vurdering av disse forslagene med sikte på å innføre forslagene i politiets saksbehandlingssystem. Dette vil gi en mer ensartet praksis i politidistriktene, og bedre mulighet for oppfølging av sakene. Også dette vil bli gjort i nødvendig samråd med riksadvokaten.

Personer som meldes savnet i utlandet, eller som antas å ha reist fra Norge til utlandet, reiser særlige problemstillinger. Kripos og Utenriksdepartementet vil i disse sakene yte bistand for den del av arbeidet som tilligger norske myndigheter. I utgangspunktet er det politiet på det sted en antatt forbrytelse er begått, som har ansvaret for en eventuell etterforskning. Normalt vil det være politiet på den savnedes sist kjente oppholdssted. Når vedkommende er savnet i utlandet, har norsk politi etter vanlige folkerettslige regler ikke adgang til å foreta etter-

forskning i form av myndighetshandlinger i vedkommende land. Norsk politi kan imidlertid bistå vedkommende lands politi med etterforskning her i landet. Norsk politi kan også bistå under etterforskning i vedkommende land der dette er hensiktsmessig. Det forutsetter imidlertid at vedkommende lands myndigheter har samtykket i at norsk politi er til stede. Etter norsk praksis blir normalt alt samarbeid mellom norske og utenlandske politimyndigheter formidlet via Kripos. En oppklaring i slike saker vil ofte avhenge av initiativ og engasjement fra norsk politi. Dette er ikke minst fordi politiet i vedkommende land savner nødvendig kunnskap om den savnede. Jeg er oppmerksom på at det er reist spørsmål om norsk politi viser den nødvendige aktivitet i denne type saker. Justisdepartementet har tatt opp spørsmålet med riksadvokaten, og arbeider nå for å bedre nåværende rutiner.

Personer som savnes fra norske skip i utenriksfart, omfatter relativt få saker pr. år, men vurderingen fra politiets side kan være vanskelig og kompleks, da denne type saker krever spesiell innsikt og oppfølging. I samarbeid med riksadvokaten arbeides det nå med sikte på at denne type saker skal sentraliseres til ett politidistrikt.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker for svaret, som var utfyllende og godt på den måten at jeg skjønner at ting gjøres, og at det er satt fortløp i å få avklart dette. For det var jo allerede gått lang tid fra mars 1996, da den arbeidsgruppen ble oppnevnt for å vurdere etterforskningspraksis både nasjonalt og internasjonalt i forbindelse med melding om savnet person. Det er flere som etter spør nettopp dette og hvordan det fungerer, for i en rettsstat forventer vi at politiet gjør det som gjøres kan, for å oppklare forsvinningsaker. Selv om det er få blant de 3 000 som ble nevnt her, er det viktig for dem det gjelder. Pårørende sitter igjen med en følelse av at de ikke har kommet til bunns i saken. Ofte må media skrive om den, eller en privat etterforsker må engasjeres. Og det kan ikke være slik at det først er da man får fortløp i det.

Jeg vil spørre om hvilken status disse retningslinjene da får. Det må være viktig at disse blir satt i verk, og at også pårørende blir tatt med i dette, ikke bare at det er fine retningslinjer på papiret.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg kan bekrefte, som representanten Skarbøvik oppsummerte det, at det er satt fortløp i å følge opp de forslagene som den nevnte arbeidsgruppen kom med i 1997. Det redegjorde jeg for i mitt svar.

Det som er tanken, er at det som gis av retningslinjer, vil være i form av rundskriv. Og i så fall er det rett og slett en instruks som er bindende for dem som mottar den. Riksadvokatens prioriteringsrundskriv er en instruks til påtalemyndigheten i politidistriktene og dermed bindende for dem.

Når det gjelder den delen som går på å innarbeide ting i politiets saksbehandlingssystem, er også det effektivt, for det betyr at når man sitter som polititjenestemann og arbeider på skjermen, kommer de rutiner man er nødt til

å følge i forbindelse med registrering i de nødvendige skjemaene, automatisk opp på skjermen.

Jeg tror at når vi får orden på disse tingene, vil det være betryggende.

For øvrig er jeg helt enig med representanten Skarbøvik i at de pårørende må holdes løpende informert.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg vil gjerne følge opp, for det er svært tragisk for mange hvordan de opplever dette.

Jeg er glad for å høre at det nå f.eks. gjøres en grundig jobb på Curacao i forbindelse med den kjente Signe-saken. Men det er over ett år siden Signe ble borte.

Når det gjelder utenlandssaker, trengs det en spesiell ekspertise, som justisministeren også var inne på, og man kan ikke forvente at hvert enkelt politikammer innehar dette. Hvordan vil det være å løfte slike saker over f.eks. i en ekspertgruppe i Kripos, slik at de som har denne ekspertisen, kan trå til med én gang, for tidsaspektet er jo viktig?

Å samarbeide landene imellom er også avgjørende, slik at man ikke sitter på hver sin tue og venter på hverandre. Kanskje man har vært for forsiktig i slike saker?

Hvordan vurderer justisministeren akkurat dette?

Statsråd Hanne Harlem: Nettopp behovet for spesiell ekspertise er grunnen til at man arbeider med sikte på å legge ansvaret for utenlandssaker til ett politidistrikt.

Jeg må minne om at Kripos i dag ikke er en del av påtalemyndigheten, så man vil alltid også måtte ha påtalemyndigheten involvert i en etterforskning. Derfor er det viktig å legge ansvaret til ett politidistrikt.

Kripos er basert på et bistandskonsept, slik at Kripos trår til når det bes om hjelp. Kripos har også en posisjon i alt internasjonalt samarbeid, så det er helt nødvendig at Kripos bringes inn i internasjonale saker. Men nettopp retningslinjer og opplegget for koblingen mellom det politidistrikt som antakelig vil få ansvaret for disse sakene, og Kripos, er en av grunnene til at Riksadvokaten og Kripos nå er i kontakt for å avklare hvordan vi kan gjøre dette mest mulig effektivt for fremtiden.

S p ø r s m å l 26

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ledelsen ved Ullersmo landsfengsel har i brev 3. mars 2000 lagt fram for departementet et forslag om å knytte til seg en fast imam for blant annet bedre å ivareta muslimenes behov for religionsutøvelse. I nytt brev 30. oktober 2000 informeres departementet om at fengslet har kvalifisert og aktuell søker til en slik stilling.

Vil statsråden, eventuelt i samarbeid med kirke-, utdannings- og forskningsministeren, imøtekomme fengslets behov allerede inneværende år, slik at ordningen kan iverksettes snarest mulig?»

Statsråd Hanne Harlem: Jeg ser betydningen av at alle innsatte i norske fengsler gis anledning til å utøve egen religion, og at de gis tilgang til sjelesørger. Dette er

et grunnleggende prinsipp som er nedfelt i gjeldende fengselslov, og gjenspeiles for øvrig i St.meld. nr. 27 for 1997-98 om kriminalomsorgen og i forslaget til ny straffegjennomføringslov.

I de større anstaltene ligger det til fengselsprestenes ansvarsområde å koordinere samarbeidet mellom prester og forstandere fra andre trossamfunn enn Den norske kirke. Dette synes i praksis å fungere tilfredsstillende, og Justisdepartementet har ikke mottatt noen klager på at noen trosretninger blir utelukket.

Ansvarer for fengselspresttjenesten i norske fengsler lå tidligere under Justisdepartementet, men ble fra 1. januar 2000 overført til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Jeg vil derfor ta spørsmålet opp med kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

Jeg vil imidlertid opplyse om at fengselsdirektørene ved den enkelte anstalt til enhver tid har full anledning til å prioritere sine driftsmidler brukt på tiltak som fremmer utenlandske innsattes anledning til styrket religionsutøvelse, f.eks. ved å invitere inn representanter fra andre trossamfunn når behovet oppstår.

Presidenten: Hr. Kristiansen! – Rettelse: hr. Marthinsen! Presidenten beklager at han lot seg forlede av hr. Marthinsens mellomnavn.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Det er ikke første gang at noen gjør det, president. Men navnet skjemmer ingen. Jeg skjønnte i hvert fall at jeg fikk ordet.

Presidenten: Det har hr. Marthinsen nå.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Takk.

Jeg takker statsråden for svaret, som vel bare inneholdt ett punkt som kunne tolkes i retning av noe som kunne være positivt, og det er at statsråden vil ta dette opp med kirke-, utdannings- og forskningsministeren. Utover det var det ikke noe svar på det jeg spurte om.

Jeg vil gjerne understreke at dette ikke bare handler om å ivareta utøvelse av religion og tilgang på sjelesørgere. I denne sammenhengen er det en annen side som er svært viktig sett fra kriminalomsorgens ståsted, nemlig å bedre muligheten for rehabilitering av den innsatte til et kriminalitetsfritt liv. Og det sier fengselspresten i et brev datert 29. august dette året. Jeg regner med at statsråden er kjent med innholdet i dette brevet, som gir uttrykk for at ved at man får en regelmessig oppfølging av en imam, vil også justismyndigheten kunne sikre seg et bedre forhold til den innsatte.

Presidenten: Ønsker statsråd Harlem ordet?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg har lært at det er uheldig ikke å svare.

Jeg er jo ikke uenig i noe av det representanten Marthinsen sier om at det er viktig å kunne bruke sin tro i et arbeid for rehabilitering, og at det derfor er viktig at man uansett trosretning kan få slik tilgang, også når man er i fengsel. Så når mitt svar er å ta dette opp med Kirke-,

utdannings- og forskningsdepartementet, er det fordi fengselspresttjenesten nå ligger under kirke-, utdannings- og forskningsministeren. Også budsjettmidlene er der. Derfor må det være et samarbeid med dette departementet for eventuelt å omdisponere midler, hvis det er det som er den beste løsningen.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg ville bare ganske kort understreke at jeg synes det er viktig når justisministeren tar den kontakten med kirkeministerens i denne sammenhengen, at ministeren da peker på ikke bare utøvelsen av religion, men også den justispolitiske siden som denne saken har ved seg. Det synes jeg vil være veldig viktig for å få fram det som er vesentlig med tanke på utøvelse av religionen og rehabilitering av den innsatte.

S p ø r s m å l 2 7

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg skal få be om å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Arendal politidistrikt har en høyst alarmerende utvikling hva ungdom og narkotikamisbruk angår. Arendal politikammer har i dag et narkoavsnitt bestående av 4 personer på heltid. I forhold til narkotikasituasjonen er disse personellressursene langt fra tilstrekkelige. En minimum utvidelse av narkoavsnittet fra 4 til 6 stillinger vil være svært viktig for politiets muligheter til å bekjempe det betydelige og raskt økende stoffproblemet som Arendal har.

Hvordan vurderer statsråden denne situasjonen?»

Statsråd Hanne Harlem: Økende narkotikamisbruk blant unge synes dessverre å ha blitt en alvorlig trend over det meste av verden – så også i Norge. Politiets innsats mot narkotikakriminalitet må derfor gis høy prioritet både hva angår forebyggende arbeid og straffesaksbehandling. Dette blir tydelig kommunisert i Justisdepartementets styringsdokumenter til politidistriktene og på andre måter samt fra Rikadvokaten. De sentrale mål er retningsgivende for politimestrenes planlegging. Det forutsettes imidlertid at målene konkretiseres lokalt, og at man i tillegg fastsetter mål med bakgrunn i lokale forhold.

Denne planleggingen i henhold til sentrale prioriteringer er gjort i Arendal politidistrikts virksomhetsplan for år 2001, som spesifikt og omfattende omhandler bekjempelse av narkotikaproblemer. Politidistriktet har i større grad enn tidligere integrert den generelle narkotikabekjempelsen i den ordinære ordenstjenesten. Dette har medført en meget positiv effekt som synliggjøres bl.a. gjennom økning av antall narkotikabeslag og anmeldelser for overtredelse av narkotikalovgivningen i politidistriktet. Da narkotikakriminaliteten sjelden blir anmeldt av andre enn kontrollinstansene selv, gjenspeiler statistikken relativt godt politiets og tollvesenets ressursbruk overfor denne kriminalitetsformen.

I tillegg har distriktet i sin virksomhetsplan økt fokus på at den ordinære uniformerte ordensstyrken i større

(Statsråd Harlem)

grad skal bli del av den forebyggende innsatsen mot narkotika.

De fire nåværende «særskilte narkotikastillingene» som er plassert ved Arendal politistasjon, arbeider distriktsovergrepene. En flytting av ansvaret for kontroll med brukermiljøene og den forebyggende innsatsen mer over til den uniformerte styrken, gir disse «spesialletterforskerne» mulighet til i større grad å prioritere innsatsen mot de mer alvorlige narkotikaforbrytelsene. Arendal politidistrikt ble for øvrig tilført tre nye stillinger over revidert nasjonalbudsjett i inneværende år.

Justisdepartementet legger stor vekt på det forebyggende arbeidet når det gjelder ungdom og narkotika. Hovedstrategien er på den ene siden en aktiv innsats for å hindre at nye grupper unge rekrutteres til disse miljøene, og på den annen side at narkotikakriminalitet, ofte kriminalitet i organiserte former, også forfølges med effektive virkemidler for å ramme bakmennene.

Politiet har nå fått vesentlig bedre verktøy i arbeidet med å bekjempe slik kriminalitet. Jeg nevner her kort nye regler om etterforskningsmetoder og endrede regler for bedre å ramme det økonomiske utbyttet fra slike kriminelle handlinger. Jeg forventer også at samordningen av de totale ressurser i kriminalitetsbekjempelsen kan bli bedre også gjennom oppstarten av Politidirektoratet 1. januar 2001.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for det svar hun gav, og oppfatter det dit hen at hun har forståelse for den urovekkende narkosituasjonen som er i Arendal, og de problemer politiet der står overfor.

Det er en hovedoverskrift i dagens Agderposten at Arendal «flommer over av narkotika.» Lederen for narkotikaavsnittet uttaler i dag at det går gale veien, pilene peker rett til himmels, og narkotika er blitt et problem av dimensjoner i denne byen. Norge har i dag i forhold til folketallet flest overdosedødsfall i Europa. Heroinmisbruket er fordoblet i løpet av ti år, antall narkosaker er femdoblet i løpet av ti år, og heroinprisene har falt til en tredjedel av det de var for noen få år siden. Og stadig flere unge mennesker flørter nå med stoff.

Situasjonen er nå ute av kontroll, og jeg håper at statsråden ikke motsetter seg at det opprettes f.eks. en egen uavhengig narkokommisjon som kan gå bredt gjennom norsk narkotikapolitikk og analysere alle sider for å komme frem til en bedre forståelse hos politikerne av dette omfattende problemet.

Statsråd Hanne Harlem: Det er korrekt som representanten Andersen sier, at narkotikamisbruket i Norge er økende, og at vi har nye stoffer. Alt tyder på at det er mer organisert kriminalitet og langt flere anmeldelser knyttet til narkotika enn før.

Som jeg også sa i mitt første svar, er det ut fra antallet saker vanskelig å si noe om hvordan økningen i narkotikamisbruket er, nettopp fordi man ikke avdekker noe særlig narkotika uten at politiet selv gjør det. Ofte er det også sånn at jo mer ressurser politiet setter inn, jo flere

anmeldelser og flere oppklaringer får de. Når politiet gjør en innsats, ser det med en gang ut som om det er mye mer slik kriminalitet enn det var før, enda det kanskje er fordi de rett og slett har høyere innsats på området. Og det er jo noe av det som har skjedd i Arendal. Men det er ikke tvil om at Arendal har et høyere antall registrerte narkotikaforbrytelser pr. 1 000 innbyggere enn landsgjennomsnittet.

Jeg er ikke imot noen forslag som kan bidra til å få bedre bukt med narkotikakriminaliteten, men før jeg hopper på forslaget om en uavhengig og bredt sammensatt narkotikakommisjon, er jeg avhengig av å diskutere innholdet nærmere og hva som skal være formålet.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker for det svaret. Jeg hadde jo helst sett når det gjaldt Arendal, at statsråden hadde fulgt dette noe mer konkret opp og sagt at hun skulle gjøre hva hun kunne for å hjelpe, siden hun tross alt hadde forståelse for at det var alvorlige saker vedrørende narkotika i Arendal.

Vi har yngre brukere, nye stoffer, flere brukere, billigere stoffer og økt tilgjengelighet, som ikke minst er en stor fare. Statsråden nevnte også i sitt svar at internasjonale narkotikasyndikater bidrar til at stoff kommer i store mengder inn til Norge, og prisene faller. Det øker tilgjengeligheten.

Jeg vil gjerne til slutt få et svar på følgende: Har statsråden tenkt å foreta seg noe spesielt når det gjelder å demme opp for flommen av narkotika til Norge? Det er faktisk litt der et av de store problemene ligger, med lave priser og stor tilgjengelighet.

Statsråd Hanne Harlem: Utdrøiningene når det gjelder narkotikakriminalitet, er ikke noe som har oppstått de siste ukene, for å si det sånn. Derfor har Justisdepartementet og politiet kontinuerlig arbeidet med det man kan klare av tiltak for å demme opp for narkotikakriminaliteten. Både nye etterforskningsmetoder og nye hjemler for inndragning er eksempler på det. Et annet eksempel er opprettelsen av Rådet for organisert kriminalitet, som er formelt opprettet og så vidt i gang, og som også vil være knyttet til det nye politidirektoratet. Også opprettelsen av Politidirektoratet er i seg selv egentlig begrunnet i en bedre kamp mot bl.a. organisert kriminalitet hvor narkotika er et viktig virkemiddel.

Så det er ikke sånn at jeg i dag har et nytt tiltak som jeg skal presentere. I så fall hadde jeg kommet med det allerede for flere uker siden. Men det er en kontinuerlig oppmerksomhet og kamp mot narkotikakriminalitet, og alle forslag som er gode, som kan bidra videre, tas imot med takk.

S p ø r s m å l 28

Gunnar Kvassheim (V): Tildeling av midler til barnevernet fra fylkeskommunen til kommunene skjer etter hvor mange barn som har hjelpetiltak, ikke etter hvor mange som er plassert utenfor hjemmet. Kostnadene med

tiltak utenfor hjemmet er langt det dyreste og fører til store kostnader, spesielt for store bykommuner.

Er den praktiserte tildelingen i tråd med regelverket, eller bør praksis endres?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Regjeringen foreslår å øke egenandelen for kommunenes bruk av fylkeskommunale barnevernstiltak fra 11 000 kr pr. barn pr. måned til 22 000 kr fra 1. januar 2001.

Når det gjelder de unge som mottar behandling etter MST-prosjektet – multisystemisk terapi – og asylsøkende umyndige flyktninger, opprettholdes den kommunale egenandelen på 11 000 kr pr. barn pr. måned. Jeg viser til kommuneøkonomiproposisjonen og til statsbudsjettet.

Bakgrunnen for at Regjeringen ønsker en økning av den kommunale egenandelen, er bl.a. at Kommunenes Sentralforbund ved flere anledninger har tatt opp med departementet behovet for å øke kommuneandelen ved fylkeskommunale barnevernstiltak. Disse tiltakene har hatt en sterk kostnadsøkning de siste årene og ligger i dag i gjennomsnitt på over 800 000 kr pr. plass pr. år. Jeg mener også at det er viktig å stimulere til lokale løsninger der hvor dette er riktig, og en heving av satsen kan nettopp understøtte en slik utvikling.

For å bestemme reduksjonen av de statlige overføringene til fylkeskommunene har departementet valgt å legge til grunn det antall barn og unge som pr. 31. desember 1999 var i institusjon, forsterket fosterhjem, bokollektiv eller lignende. For tiltakene er det fylkeskommunene som dekker hoveddelen av kostnadene, dvs. utover kommunenes egenandel.

Statistisk sentralbyrås statistikk pr. 31. desember 1999 viste at det var registrert 2 942 barn med slike barnevernstiltak 31. desember.

Forsterkede fosterhjem er det eneste tiltaket som kan koste under 22 000 kr pr. måned, som er den nye egenandelssatsen. Dette vil være alt fra 12 000-13 000 kr og oppover pr. måned. I utregningen har vi derfor skjønnsmessig justert ned antall barn og unge fra 2 942 til 2 600 for å korrigere for at kostnadene for en del av disse tiltakene er under 22 000 kr pr. måned. Endringen er anslått å gi en merutgift for kommunene på ca. 343,2 mill. kr. Dette er beløpet som skal trekkes ut fra de statlige overføringene til fylkeskommunen og overføres til kommunene. For å forenkle beregningen av fordelingen av reduksjonen mellom fylkeskommunene er det lagt til grunn totalt antall barn og unge som var under omsorg pr. 31. desember 1999 i hvert fylke. I dette tallet inngår også ordinære fosterhjem. Den kommunevise fordelingen tar utgangspunkt i de fylkesvise rammene og fordeles forholdsmessig til kommunene etter antall innbyggere fra 0 til 17 år i den enkelte kommune. Siden midlene er lagt inn i overgangsordningen i inntektssystemet, tillegges denne fordelingen 80 pst. vekt, mens det legges 20 pst. vekt på kostnadsnøkkelen i inntektssystemet i 2001. Både antall barn, barn på institusjon og barn under omsorg i den enkelte kommune vil endre seg noe fra år til år. Også derfor er det umulig å overføre så mye midler

mellom kommuner og fylkeskommuner uten at enkelte mener at de får for lite.

Så skal jeg prøve å bevege meg inn på det konkrete spørsmålet representanten stiller, men jeg synes det var riktig å redegjøre litt for selve ordningen.

Vi ser helt klart at det er en del kommuner som kan ha kommet uheldig ut, fordi den prosentvise fordelingen av barneverns klienter ikke alltid følger den prosentvise fordelingen av barn. Jeg må også si at det kan være vanskelig å få dette helt nøyaktig til og med millimeterrettferdighet. Det er vanskelig å tenke seg en endring for neste år som ikke vil innebære at en god del av kommunene vil få mindre enn det de så langt har blitt forespeilet.

Jeg ser meget alvorlig på de eksemplene vi har fått fra en del av de større bykommunene våre. Jeg har bedt om å få en gjennomgang av disse tingene i departementet. Men jeg tror nok, hvis vi er realistiske, at eventuelle endringer først vil bli gjeldende fra 2002, fordi vi har kommet så langt ut på året. Men jeg deler absolutt representantens bekymring over hvordan dette ser ut til å slå ut. Derfor ber jeg om å få en gjennomgang av det, og kan også gjøre representanten kjent med resultatet på et senere tidspunkt.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg vil takke statsråden for et positivt svar. Jeg deler de synspunktene som det ble gjort rede for, og som er bakgrunnen for omleggingen av ordningen. Det som er problemstillingen nå, er at noen av dem som har de største problemene, kommer dårligst ut, og at det er nødvendig å se på det. Det må være en dialog og et samspill med bykommunene. Det opplevde jeg at statsråden uttrykte vilje til. Jeg kjenner til et tilfelle fra Trondheim, og der er det snakk om flere millioner kroner. Det betyr at manglende bevilgninger fort kan ramme noen av de svakeste barna. Så jeg ser positivt på svaret og ser fram til å få ytterligere tilbakemelding.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg deler representanten Kvasheims synspunkter og kan love at vi skal komme tilbake igjen med en skikkelig gjennomgang av dette.

S p ø r s m å l 2 9

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål:

«Når eit samlivsbrot er eit faktum, og det er born inne i bildet, veit vi at det er viktig å få til gode avtaler som også ivaretek barnet. Buforhold og økonomi, herunder bidragsmessige og stønadsmessige forhold, kan i praksis spele ei rolle i foreldra si oppfatning av kva for løysing som bør veljast.

Kva vil statsråden gjere for å sikre at born får best mogeleg kontakt med begge foreldra etter samlivsbrot?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Representanten Molvær Grimstad tar opp en meget viktig problemstilling, som jeg er svært opptatt av.

Mitt utgangspunkt er todelt. Barn bør i minst mulig grad bli skadelidende i en konflikt mellom foreldrene. Da må vi hjelpe par til å løse sine konflikter best mulig uten at barna dras inn. Jeg mener at barn bør ha god kontakt med begge foreldrene også etter samlivsbrudd. Da må vi se på alle de utenforstående forhold som hindrer en slik utvikling, og vi må se på hva som kan støtte opp under en slik utvikling.

Jeg får daglig svært mange henvendelser fra enkeltpersoner som forteller meg om sin livssituasjon og hvordan regelverket virker i deres tilfelle. Mange har forslag til regelendringer eller synspunkter på gjeldende regelverk. Jeg synes det er mange vanskelige avveininger i disse sakene. Det er ikke lett å regulere familiekonflikter ved hjelp av lovgivning. Ingen familier er like, og det som passer fint i én familie, kan passe dårlig i en annen. Barnas og foreldrenes interesser trenger ikke være sammenfallende, og ofte kan det være vanskelig for foreldrene nettopp å skille sine egne interesser fra barnas.

Jeg synes særlig det er to prinsipper i barneloven det er verdt å framheve. Det er prinsippet om barnets beste og prinsippet om at foreldrene har en avtalesfrihet. Jeg mener det er viktig å understreke at det er foreldrene som er eksperter på sine egne barn, og at det er de – eventuelt med veiledning fra det offentlige – som selv skal ta beslutningen om hvordan de skal organisere sitt familieliv etter et samlivsbrudd.

Ved et samlivsbrudd må alle gifte foreldre med barn under 16 år møte til mekling, mens samboende får tilbud om mekling. Her får de hjelp av familiemeklere til å komme fram til avtaler om foreldreansvar, hvor barna skal bo fast og samværsrett. Ifølge Møreforskning fører 81 pst. av meklingene til en avtale om foreldreansvar, daglig omsorg og samvær. 92 pst. av obligatorisk mekling etter ekteskapsloven fører fram til en avtale. Mange er også enige før de kommer til mekling. Foreldrene får tilbud om inntil fire timer med mekler, og det er uten kostnader for dem. Jeg synes det er viktig å understreke at de aller fleste foreldrene håndterer sine samlivsbrudd på en skikkelig og ordentlig måte, uten å la sin voksenkonflikt ramme barna. Det er de svært triste skjebnene vi ofte leser om i mediene. De er nok ikke representative for de fleste som opplever samlivsbrudd. Men det vil ikke si at vi ikke skal ta lærdom av disse skjebnene og vurdere hvordan vi kan forbedre systemet slik at også disse kan komme bedre ut.

Dagens barnelov er i prinsippet kjønnsnøytral. Vi vet imidlertid at et tusen år gammelt kjønnsrollemønster kobler mor til omsorg og far til forsørgerrollen, så vel i samliv som etter et samlivsbrudd. Heldigvis ser vi en begynnende endring i dette mønsteret. En ny generasjon fedre tar mer omsorg for barna sine enn før. Disse fedrene ønsker også å ha mer omsorg for sine barn etter et eventuelt samlivsbrudd. Det er en utvikling vi er nødt til å støtte opp om. Dersom fedre tar et større ansvar for sine barn etter et samlivsbrudd, vil også det økonomiske – og ikke minst det sosiale – presset mot enslige mødre bli redusert. Jeg er i tillegg opptatt av at en del foreldre føler seg rettsløse i dag når den personen som har omsorgen

for barnet, tar barnet med seg og reiser langt vekk uten at den andre parten har noen muligheter til å påvirke dette. Jeg vil av den grunn foreslå endringer i barneloven som i større grad enn i dag støtter opp under far som omsorgsperson, og som ser på problemstillingen rundt flytting og samvær med nye øyne. Det er vel heller ingen hemmelighet at jeg synes tanken om delt bosted som utgangspunkt etter et samlivsbrudd har mye for seg. Det kan imidlertid være ulike måter å løse dette på, og jeg vil som sagt komme tilbake til Stortinget med dette i egnet form.

Jeg er oppmerksom på at de økonomiske støtteordningene som er ment å hjelpe enslige forsørgere etter et samlivsbrudd, ikke alltid er tilpasset delte omsorgsløsninger. Målet bør være at foreldrenes rett til økonomisk støtte virker rimelig sett i forhold til foreldrenes valg av omsorgsløsning. Jeg har på denne bakgrunn tatt et initiativ overfor Finansdepartementet og Sosial- og helsedepartementet, og har nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere ytelsene ved delt bosted sett i forhold til ytelsene til enslige forsørgere og ytelsene til foreldre med flere barn som velger å dele søskenflokket.

Jeg vil om kort tid legge fram forslag til nye regler for barnebidrag, som jeg mener vil være langt mer tidsriktige, og vil oppfordre til størst mulig foreldrekontakt for barn som ikke bor sammen med begge foreldrene sine. Blant annet vil omfanget av samvær mellom barna og den bidragspliktige få betydning ved bidragsfastsettelsen.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg vil takke statsråden for svaret. Eg er einig i veldig mykje av det som ho skisserte i svaret sitt. Dette er krevjande utfordringar, og det er viktig med ein revisjon av barnelova. Det synest Kristeleg Folkeparti er viktig. Vi har gått ganske djupt inn i denne problemstillinga.

Eg var ganske overraska då eg las intervju med barne- og familieministeren i «Tidskriftet 2 foreldre» nr. 1, 2. juni 2000. Der blir ho spurd om dette temaet når det gjeld modernisering av norsk barnelov, og fekk spørsmål om det er nokon skiljelinjer som går mellom partigrupperingar, t.d. når det gjeld denne problemstillinga. Der svarar statsråden følgjande:

«Når det gjelder partipolitiske skillelinjer, går dette i stor grad mellom KrF og de andre partiene. KrF har fokusert på kjernefamilien og tar ikke innover seg dagens virkelighet. Ingen av oss ønsker seg skilsmisse, men det finnes. Se på hvor mange barn som lever sammen med bare en av foreldrene sine. Det er en virkelighet vi ikke kan vedstå oss utad.» (Presidenten klubbar.) «KrF fokuserer på kjernefamilieideologien» – eg er straks ferdig, president – «og at det er mor som skal ha barna. Regelverket må tilpasses samfunnet. Vi kan ikke vedta at alle skal leve i fred og fordragelighet.»

– Lenger kjem eg ikkje. (Presidenten klubbar.) Eg er eigenleg sjokkert over at ein statsråd uttalar seg på denne måten.

Presidenten: Presidenten må be om at taletida blir respektert.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg har lyst til å gi Kristelig Folkeparti honnør for den endringen de har foretatt i familiepolitikken nå de siste ukene. Vi er kjent med at det har vært en partibehandling av nytt program i Kristelig Folkeparti, og det kjenner det norske folk nå innholdet i. Der ser vi faktisk ganske nye tanker fra Kristelig Folkeparti, som ikke har stått på den politiske dagsorden i den grad som de har gjort nå de siste ukene.

Det har med respekt å melde kanskje ikke vært nettopp Kristelig Folkeparti som har snakket farsrolle og fars deltakelse i barnas liv etter et samlivsbrudd. De har i hvert fall ikke vært så veldig høyt på banen i den offentlige debatten og tilkjennegitt sine synspunkter på den måten som en faktisk har hatt full mulighet til. Men jeg er meget glad for de signalene vi ser fra Kristelig Folkeparti, og mener at det kan borge for gode løsninger i Stortinget når vi legger fram de konkrete forslagene.

Presidenten: Presidenten vil igjen gjøre merksam på oppmodingar frå presidenten om å avgrense seg til eitt tillegsspørsmål.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Det er riktig at det har vore mykje debatt og fokus omkring Kristeleg Folkeparti sine forslag den siste tida, men det er ikkje nytt at vi er opptatt av barns situasjon etter skilsmisse. Då barnelova sist blei behandla, trur eg faktisk at Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti stod i lag om dei endringane som då skjedd.

Då vi sat i regjering, hadde den dåverande barne- og familieministeren ein gjennomgang av bidragsreglane, også med den målsettinga at det skulle verke konflikt-dempe og meir rettferdig. Så vi har vore opptatt av barns situasjon og fars situasjon også tidlegare, men Arbeidarpartiet har hatt ein tendens til å vilje framstille oss som eit parti som ikkje har vore opptatt av det. Det vil eg på det sterkaste tilbakevise.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg må bare si at jeg er meget glad for den holdningen som Kristelig Folkeparti tar til disse spørsmålene, og ser ikke noen grunn til å gå inn i en krangel med representanten Molvær Grimstad om dette. Jeg imøteser med glede behandlingen av både barnelov og bidragsreglene etter dette!

Presidenten: Presidenten forstår det slik at her vil det bli vidare debattar ute i Hoffsvæien!

S p ø r s m å l 3 0

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Det er alltid vanskeleg å avgrense tida når vi har ein debatt om familiepolitikk, men eg tillèt meg å stille eit nytt spørsmål til barne- og familieministeren:

«Samlivsbrot vedkjem mange born. Over halvparten av ektepara som blei skilde i 1999, hadde born under 18 år. Totalt dreidde det seg om 9 000 born. I tillegg kjem dei borna som hadde sambuande foreldre. På denne bakgrunnen synest behovet for samlivstiltak stort. Det synest som om det er blitt meir allment akseptert å søke hjelp også for problem som dreier seg om familiens indre liv, før problema har blitt for store.

Kva vil statsråden gjere for å imøtekomme behovet for å førebygge og gi hjelp når problema oppstår?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Først må jeg tillate meg å si at jeg liker veldig godt å diskutere barne- og familiepolitikk med representanten Molvær Grimstad, og jeg håper at hun holder på engasjementet sitt.

Barne- og familiedepartementet forvalter to typer tiltak som direkte er innrettet på å gi hjelp og støtte til samlivet mellom de voksne, og som dermed også er viktige virkemidler for å skape gode oppvekstforhold for barna. Det ene er familievernet, som gir behandling og rådgivning til familier som er kommet i vansker, kriser eller konflikter. Det er viktig at familier i krise får rådgivning og hjelp raskt. Det andre er samlivstiltak som gir hjelp til kommunikasjon og samhandling for å forebygge at problemene oppstår. Til sammen gir disse tiltakene familierne muligheter til å søke hjelp i ulike problemsituasjoner i samlivet. Jeg ser på disse tiltakene som viktige familiepolitiske virkemidler og vil satse på å utvikle dem og tilpasse dem best mulig til dagens behov.

Familievernet er, som representanten Molvær Grimstad vil være kjent med, nå en lovfestet tjeneste som forvaltes av fylkeskommunene. Jeg mener at departementets viktigste oppgave er å sikre at den faglige utviklingen av familievernet blir videreført. Arbeidet med kompetanseutvikling for hele tjenesten er i gang, og dette skal videreføres neste år. Jeg ser det som viktig å legge til rette for at familievernet til enhver tid kan være å jour med nye behandlingsmetoder, at kontorene er i stand til å ta innover seg de utfordringer som nye familiemønstre og møte med nye familier stiller dem overfor, og at de har god kompetanse på barn. Dette vil være noen grunnleggende forutsetninger for at familievernet kan imøtekomme behovene hos dagens familier.

Det er viktig å presisere at familiemønsteret har endret seg, at familievernmønsteret har endret seg, og at familievernkantorene må ta høyde for dette ved bl.a. å være et tilbud også til homofile familier.

Når det gjelder samlivstiltak, er det riktig som representanten Molvær Grimstad peker på, at det etter hvert er blitt større aksept for å søke hjelp for problemer i samlivet. Samtidig er det de siste årene kommet mye ny kunnskap på feltet, og forståelsen av at samliv kan læres sprer seg nå i stadig flere og nye miljøer. Jeg synes dette er en positiv utvikling, og jeg er særlig opptatt av at de mulighetene som ligger i dette, skal komme de svakest stilte til gode. Regjeringen ønsker å målrette bruken av midlene i samsvar med dette. Ved fordeling av midlene vil vi prioritere de familiene som har størst behov, og vi vil også legge vekt på utviklingsarbeid som kan gjøre ny kunn-

skap tilgjengelig og styrke den faglige kvaliteten på samlivsarbeidet.

Det er med andre ord et poeng å målrette tiltakene slik at de treffer bedre, og det er ikke gitt at ressurssterke familier skal få tilbud om samlivskurs finansiert av det offentlige.

Departementet mener videre at samlivstiltak bør ses i sammenheng med andre forebyggende tiltak, spesielt foreldreveiledning. Vi har derfor foreslått å samle midlene til samlivstiltak og foreldreveiledning i én budsjettpost. Som et ledd i dette vil vi se spesielt på farsrollen. Dette er et ledd i arbeidet med å legge best mulig til rette for en samlet innsats i det forebyggende familiearbeidet, noe vi mener er en viktig forutsetning for å kunne gi adekvat hjelp og støtte til dagens familier.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg takkar statsråden for svaret. Eg er samd i at det er viktig med god fagleg utvikling både innan familievern og når det gjeld samlivstiltaka. Arbeidarpartiet har kvart år hatt ein tendens til å vilje kutte i dei midlane som er sette av til samlivstiltak. Det skjedde også i samband med neste års budsjett, og vi har gjennom forliket fått til ein auke. No skal ikkje dette vere nokon budsjettdebatt, men ein ser gong på gong at Arbeidarpartiet går til angrep på desse midlane. Derfor har eg lurt på kva slags grunnhaldning Arbeidarpartiet har til forebygging. Vi får ofte den oppfatninga av måten Arbeidarpartiet omtalar Kristeleg Folkeparti på, at det å drive forebygging er å moralisere, men ut frå det statsråden her seier, verkar det som om ho er oppteken av å forebygge. Ved å forebygge kan ein også vere med og forhindre samlivsbrot, og det er alltid vanskelegare og meir konfliktyllt å reparere enn å forebygge. Av omsyn til alle borna som opplever dette, er det viktig.

Vil statsråden i framtida halde fram med å nedprioritere samlivstiltak, etter at vi endå ein gong har fått auka posten?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Hvis representanten Molvær Grimstad lyttet til mitt ganske så grundige svar – om jeg tør å si det – hørte hun at jeg ganske klart gav uttrykk for hva min grunnholdning til dette var. Det er ingen tvil om at det forebyggende arbeidet er viktig og helt nødvendig, og jeg mener at det er viktig at vi som samfunn setter inn ressurser før skaden er oppstått. Gjennom en målretting av tilskudd og en samordning av samlivstiltakene og foreldreveiledningen var vår oppfatning at vi klarte nettopp å opprettholde et godt tilbud til disse gruppene. Vi har forstått det slik at sentrumspartiene bifaller en slik målsetting og en slik samordning, men at en ønsker et noe større beløp avsatt til dette enn hva vi har gjort i vårt forslag. Da kan en vel bare vise til det en ble enig om i budsjettforliket, og som medfører noe mer romslige rammer.

S p ø r s m å l 3 1

Ågot Valle (SV): Jeg har dette spørsmålet til barne- og familieministeren:

«Flere kommuner utviser nå stor kreativitet for å få plass til flere barn i barnehager. I Bergen foreslås det å dekke behovet gjennom å ta inn flere barn i avdelingene. Det antydes fem ekstra barn i småbarnsavdelingene og seks i avdelinger for større barn.

Er statsråden enig i at slike tiltak vil underminere målet om bedre kvalitet i barnehagene, og hvilke initiativ vil statsråden ta for å styrke kvalitet og pedagogisk innhold i barnehagene?»

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg tror representanten Valle og jeg er enige om at barnehage er et viktig tilbud til barn. Vi er nok også enige om at vi trenger flere barnehager, slik at alle som ønsker det, kan få barnehageplass, at barnehagen har et godt kvalitativt og faglig innhold som både ivaretar omsorg og pedagogikk, at barnehagen er fleksibel, og at kostnadene er overkommelige for folk flest.

Stortinget har i forbindelse med behandling av St.meld. nr. 27 for 1999-2000, Barnehage til beste for barn og foreldre, besluttet at målet om full dekning av barnehageplasser skal være nådd i 2003. I Regjeringens budsjettforslag for 2001 legger vi opp til at det skal bygges 6 000 nye plasser neste år. I tillegg til å bygge nye barnehageplasser må eksisterende barnehager utnyttes på en langt bedre måte. Det er derfor viktig at alle barnehageeiere, offentlige og private, utviser «stor kreativitet», for å bruke representanten Valles egne ord.

Jeg har ingen opplysninger om at Bergen bryter bestemmelsene i lov og forskrifter som skal sikre kvaliteten for barna i barnehagen. Lov om barnehager regulerer krav til bemanning. Barnehageloven slår fast at pedagogiske ledere skal ha utdanning som førskolelærere, og at bemanningen i barnehagen som en helhet «må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.» I forskriften til loven heter det at «det skal være én pedagogisk leder pr. 14-18 barn når barna er over tre år og én pedagogisk leder pr. 7-9 barn når barna er under tre år og barnas daglige oppholdstid er over seks timer.» Det innebærer at et økt inntak av barn ikke uten videre forringer kvaliteten, forutsatt at lovens bestemmelser følges.

Bestemmelsene i Lov om barnehager er viktig for å sikre barna en god barnehage. Det er kommunens plikt å føre tilsyn med at bestemmelsene i loven følges.

I forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om barnehager gav Stortinget sin tilslutning til en treårig kvalitetssatsing i barnehagesektoren i perioden 2001-2003. Vi har formulert tre hovedinnsatsområder: barnehage til alle barn, tilgjengelige barnehager og et kompetent personale. Gjennom denne innsatsen ønsker vi å styrke og videreutvikle kommunens ansvar som barnehagemyndighet for derigjennom å styrke kvaliteten i barnehagen. I utformingen av den gode barnehage, og for å nå målet om tilbud til alle som ønsker det, forutsetter jeg at kommunene og de private barnehageeierne skaffer tilbud til flere barn, og at de systematisk arbeider for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten til beste for barna.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Det viser jo at statsråden har et brennende engasjement for å få til flere og bedre barnehager. Det skal hun ha! Jeg går også ut fra at hun er enig i at det er en sammenheng mellom bemanning og areal. Det er ikke sikkert at man i Bergen vil bryte forskriftene, men de vil i hvert fall gå til ytterkanten.

I den forbindelse vil jeg peke på en OECD-rapport som gav oss kritikk for at vi faktisk har for små krav til bemanning. Så da lurer jeg på om statsråden vil se på om vi ikke bør stramme inn forskriften når det gjelder dette. Og hva vil statsråden gjøre dersom det viser seg at kommunene nå driver og presser forskriften – og kreativiteten – for å få inn flere unger? I Bergen mangler det altså 900 plasser, mens det bare skal bygges to barnehager.

Og så kan det jo ha noe med kommuneøkonomi å gjøre. Jeg vil også utfordre henne til å kommentere det.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Det er ingen tvil om at barnehagesektoren i Norge kan bli langt bedre. Jeg mener at Stortinget gjennom sin behandling av stortingsmeldingen for kort tid siden nettopp har lagt et viktig grunnlag og gitt et politisk verktøy som vi fra Regjeringens side er nødt til å følge opp. Og da vil det være viktig at kommunene og private barnehageeiere følger dette opp.

Det er også riktig som representanten Ågot Valle sier, at OECD har påpekt at det er noen punkt vi kan bli bedre på. Og jeg har den ambisjonen at vi skal klare å få til et løft for denne sektoren.

Det er også riktig å si at vi i Norge har tilsynsmyndigheter som skal påse at barnehageloven følges. Og da er det viktig at tilsynsmyndighetene, når de oppdager ulovlige eller uforsvarlige forhold i en barnehage, må la dette få en konsekvens, og at det må komme et pålegg. Men for å kunne ha muligheten til å reagere er man jo helt avhengig av at fylkesmannen blir opplyst om ulovlige forhold.

Ågot Valle (SV): Jeg takker igjen for svaret og var fornøyd med det, men jeg var ikke noe særlig fornøyd med at hun ikke kommenterte min utfordring når det gjelder kommuneøkonomien. For det er jo også undersøkelser som viser at der kommunene har høye frie inntekter, der har de også mange barnehageplasser, og de bruker mye på å sikre kvaliteten på barnehageplassene.

Finansdepartementet har opplyst oss om at kommunene mangler 1,3 milliarder kr i frie inntekter for å tilfredsstille sin del av kravet ved å stå for 30 pst. av driftsutgiftene. Jeg kan ikke se at det er lagt inn i neste års statsbudsjett i det hele tatt – uten at dette skal bli en budsjettdebatt. Men jeg vil igjen utfordre statsråden til å se på om det at Bergen nå foreslår en «oppnopning» av barn i barnehagene, kan ha noe med dårlig kommuneøkonomi å gjøre. For det er vel ikke hennes partifeller som prioriterer galt her?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Det er ingen tvil om at en dårlig kommuneøkonomi blir avgjørende uansett hvilket felt vi snakker om, men det er jo heller

ingen tvil om at denne regjeringen faktisk har lagt inn ganske høye beløp til kommunesektoren, noe den forrige regjeringen ikke i samme grad gjorde. Så er det selvfølgelig en diskusjon om hvorvidt dette beløpet er høyt nok overfor kommunesektoren.

Jeg har lyst til å peke på det Stortinget har sagt i sin innstilling til barnehagemeldingen, og det er nettopp at de statlige midlene skal være øremerket fram til denne sektoren er fullt utbygd. Det har et flertall av partiene på Stortinget gitt sin tilslutning til. Det Stortinget også har bedt om, er å få tilbake en egen sak når vi kommer til 2003, for på den måten å få muligheten til å gjøre en ny vurdering av eventuelle virkemidler. Og jeg må si at jeg støtter fullt ut det synspunkt som Stortinget her har gitt uttrykk for. Det vil være uaktuelt å fjerne denne øremerkingen før sektoren er fullt utbygd, og det er for så vidt det Stortinget har sagt.

S p ø r s m å l 3 2

Einar Steensnæs (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

«Hetland videregående skole ønsker å gi et utdanningstilbud innen allmenne fag der undervisningen i VK1 blir lagt til England. Avtaler er inngått med college i England, men det mangler nødvendig avklaring om støtterett i Statens lånekasse for Utdanning. Tross gjentatte henvendelser har skolen ennå ikke mottatt svar på søknaden. Dette tilbudet henvender seg til elever som søker en sterkere internasjonal dimensjon i utdanningen.

Vil statsråden gi skolen et positivt svar?»

Statsråd Trond Giske: Svaret er ja.

Presidenten: Det er hyggeleg med korte spørsmål og korte svar. Presidenten set pris på det.

Einar Steensnæs (KrF): Da kan jeg være tilsvarende kort og si meg meget godt fornøyd med et presist og utvetydig svar på denne søknaden. Men likevel et tillegsspørsmål, og det er: Hvorfor var det nødvendig å bruke spørretimen til å etterlyse en søknad som har ligget så lenge i departementet? Vil statsråden se til at rutinene i departementet blir slik at skolene, når de henvender seg i liknende tilfeller, får et svar på den søknaden de sender inn?

Statsråd Trond Giske: Det hadde overhodet ikke vært nødvendig å bruke spørretimen til det spørsmålet. Svaret kunne også vært oppnådd ved en telefon til departementet. Jeg skal selvsagt sørge for at de rutinene vi har, blir fulgt.

S p ø r s m å l 3 3

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I St.meld. nr. 64 (1984-85) ble det åpnet for salg av prestegårder. På 15 år har staten solgt 97 av totalt 190 prestegårder. I dag er 40 gårder til salgsvurdering, samt at om lag 20 skal tas opp til salgsvurdering. Dette viser at prosessen har tatt lang tid, til ergrelse for potensielle kjøpere.

Vil statsråden bidra til at det blir fortgang i salget?»

Statsråd Trond Giske: Prosessen med salg av prestegårder har tatt lengre tid enn de fleste forestilte seg da St.meld nr. 64 for 1984-85 ble behandlet i Stortinget. Prestegårdssalget kan ikke uten videre sammenliknes med andre salg av landbrukseiendommer.

Grunnen til at salg tar lang tid, ligger ofte utenfor departementet. Det er 13 høringsinstanser som skal gi uttalelse, der kirkelige instanser, kommuner, vernemyndigheter, landbruksmyndigheter kan nevnes som eksempler. Det er særlig kommunenes interesser i eiendommen det tar tid å avklare, siden eiendommene ofte er sentralt plassert og det kan bli spørsmål om omregulering av arealer til andre formål før salg kan realiseres. Et meget viktig spørsmål er også å få avklart forhold rundt presteboligen. Der det ligger til rette for det, skal den opprettholdes som framtidig tjenestebolig.

Av de 189 landbrukseiendommene som skal gjennom en salgsvurdering, er det 98 eiendommer som så langt er solgt. I tillegg er 33 eiendommer som på en særlig måte tar vare på prestegårdshistorien, besluttet beholdt i Opplysningsvesenets fonds eie. Det betyr at 131 eiendommer er sluttbehandlet, og alle disse har vært gjennom en omfattende og grundig vurdering.

For de siste 20 eiendommene som ennå ikke er tatt opp til vurdering, er målsettingen at salgsprosessen skal starte opp i løpet av 2001. Av de nærmere 40 eiendommene som er i prosessen, er det et betydelig antall som nærmer seg avslutning.

Jeg vil bidra til at saksbehandlingen skjer på en effektiv måte i departementet, samtidig som det er viktig at alle instanser som har disse sakene til behandling, bidrar til en så rask behandling som mulig.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, hvor statsråden sa han vil bidra til at saksbehandlingstiden vil være så kort som mulig.

Det er riktig at mange høringsinstanser skal gi uttalelse, og at salg av en prestegård er noe mer komplisert enn andre salg. Men når det gjelder slike eksempler som vi kunne lese om i Nationen den 16. november i år, hvor en kjøper har ventet i ca. ni år, må man si at det er for lenge, og ingen vil tjene på dette, verken eier, leier, kjøper eller samfunnet rundt. Nok en gang: Jeg er fornøyd med svaret fra statsråden hvor han lover å følge opp de sakene som ligger til behandling.

S p ø r s m å l 3 4

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg vil stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Planleggingen for neste års russefeiring er i gang på de ulike skolene. Det er tidligere opplyst fra statsråden at det arbeides med denne saken også i departementet. Det er lagt fram forslag til planer av ressurspersoner som har lang erfaring angående russearbeid, blant annet ved Horten videregående skole.

Hvordan vil departementet følge opp dette arbeidet, slik at det kan komme neste års russekull til gode?»

Statsråd Trond Giske: Jeg viser til mitt svar 16. juni 2000 på representanten Skarbøviks spørsmål 9. juni til skriftlig besvarelse, hvor det på bakgrunn av negativ omtale i pressen av årets russefeiring ble spurt om hva departementet kan gjøre for å få til en endring i positiv retning av denne feiringen.

I svaret opplyste jeg at vi er i gang med en breiere drøfting av ulike sider ved det å være russ, og hvor det ikke bare ses på selve russefeiringen, men også på hvordan den skal kunne innpasses i en fornuftig utnyttning av siste delen av skoleåret innen videregående opplæring.

Årets russefeiring viste også mange eksempler på feiring i positive former, noe som først og fremst synes å avhenge av et godt samarbeid mellom vedkommende skoles ledelse og russeren om hvordan feiringen skal foregå. Dette forutsetter forståelse fra skolens ledelse for at russeren har behov for å feire avslutningen av tolv års skolegang, samtidig som russeren forstår at feiringen kan foregå på en ordentlig måte.

Russefeiringen bør ses i sammenheng med utnyttelsen av siste del av skoleåret, noe som har vært tatt opp med både lærerorganisasjonene og Elevorganisasjonen. Jeg ønsker også å se utnyttelsen av siste del av skoleåret i sammenheng med de pågående drøftingene med lærerorganisasjonene om en handlingsplan for forenkling av avtaleverket.

Opgaven blir å få formidlet de holdningene som er grunnlaget for et slikt godt samarbeid mellom en skoles ledelse og russeren, til alle videregående skoler. Jeg tar sikte på å sende et rundskriv til fylkeskommunene og alle videregående skoler hvor det pekes på hvilke forhold det bør legges vekt på ved den enkelte skole ved planlegging og gjennomføring av russefeiringen.

Det blir vurdert å legge ved rundskrivet eksempler fra skoler på planer for gjennomføring av russefeiring i positive former, f.eks. fra Horten videregående skole, som representanten Skarbøvik nevner i sitt spørsmål.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at man fortsetter å tenke i de baner som det ble gitt uttrykk for i mitt spørsmål tidligere.

Statsråden sa i finansdebatten at man hadde gått over fra prat til handling. Her er muligheten til å bevise dette. Jeg har tidligere etterspurt det, og nå er vi halvveis i skoleåret. Russetiden er jo en del av skoletiden for mange skoleungdommer, og det sitter kreative personer – bl.a. på Horten videregående skole – som har planer og som trenger penger for å realisere disse og for å komme kommersialiseringen i møte, noe som også var nevnt fra statsrådens side i det skriftlige svaret. Det kunne f.eks. tas

kontakt med Familiedepartementet om en ressurspakke. Jeg vil spørre om når tiltak kan settes i verk slik at vi kan unngå slike oppslag som vi bl.a. så i aviser sist mai om at russeformannen må beklage russens opptreden.

Statsråd Trond Giske: Om vi kommer dit hen at vi allerede til våren 2001 kan sørge for at all russ gjennomfører russefeiringen på den måten som representanten Skarbøvik har som mål, vet jeg ikke. Det tror jeg er litt ambisiøst selv for denne statsråden å få til. Men det vi skal gjøre, er som sagt å sende ut et brev til alle videregående skoler med informasjon om og gode eksempler på hvordan dette kan gjennomføres. Det skal vi få ut i såpass god tid at det blir anvendelig til russefeiringen 2001.

I forhold til ressurser, er jo det, som representanten Skarbøvik egentlig også selv sier, et spørsmål om budsjetter og bevilgninger. Der har jeg ikke noe konkret svar, for jeg kjenner ikke til de konkrete tiltakene som eventuelt vil koste mange penger. Som jeg ser det, må veldig mye av dette kunne gjøres innenfor de lokale budsjettene som finnes for de videregående skolene.

Men det er klart at i forhold til avtaleverk og det å få brukt skoleåret bedre også gjennom russefeiringen, må det nok konkret handling til på sentralt hold. Det jobber vi med i disse dager.

S p ø r s m å l 35

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål:

«De to rapportene som evaluerer KRL-faget, er offentliggjort. Et funn er at fritaksordningen praktiseres forskjellig. Det kan skyldes dårlig informasjon, men det er også klart at reglene praktiseres ulikt. Rapportene viser at der det er konflikter, er konfliktnivået høyt. Det er flere steder skapt et klima som vanskeliggjør dialog og samarbeid.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp forholdene, og vil statsråden foreta seg noe allerede inneværende skoleår selv om Stortinget ikke har behandlet saken?»

Statsråd Trond Giske: Stortinget bad om at den delvise fritaksretten i faget Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering skulle evalueres etter tre år. Norsk Lærerakademi og et fellesprosjekt mellom Høgskulen i Volda og forskningssenteret ved Diakonhjemnets høgskolesenter, Diaforsk, fikk dette oppdraget av Norsk Forskningsråd.

De to evalueringsrapportene forelå i oktober. Som representanten Reikvam helt korrekt sier, viser rapportene bl.a. at fritaksordningen praktiseres veldig ulikt.

Departementet har satt i gang arbeidet med en stortingsmelding som vil bli lagt fram våren 2001. Her kommer vi til å foreta en grundig gjennomgang av resultatene fra evalueringen og en vurdering av hvordan intensjonene med faget blir ivaretatt.

Som et strakstiltak – og som en konkret handling med en gang – har departementet sendt ut et brev til grunnskolene, kommunene og statens utdanningskontorer der

det blir gitt en kort orientering om evalueringsrapportene. Departementet ber i brevet om at den enkelte skole går gjennom sine rutiner for å sikre at informasjonen til hjemmene, undervisningen i faget Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering og praktiseringen av fritaksordningen skjer i tråd med de forutsetningene som ligger til grunn for faget.

I tillegg har de statlige utdanningsdirektørene fått i oppdrag å gjennomgå evalueringsresultatene og drøfte forbedringspunkter med den enkelte kommune. Departementet vil få tilbakemelding fra utdanningsdirektørene om hvordan dette har blitt gjennomført i møte med utdanningsdirektørene på nyåret.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg føler at det arbeidet som er gjort så langt, er greit nok. Det er satt i gang et stykke arbeid for å informere. Men jeg tror også det er litt viktig at en viser stor grad av fleksibilitet ut dette skoleåret når det gjelder fritak. Jeg tror at det vil være riktig og fornuftig av statsråden å signalisere allerede nå at der konflikten er stor, og der det er skapt et psykologisk klima som gjør at dette er veldig problematisk og vanskelig, bør det innvilges fullt fritak for å prøve å dempe konfliktnivået. For jeg tror aldri vi vil komme ut av denne saken på en god måte hvis vi ikke allerede nå prøver å dempe konfliktnivået. Det er en oppfordring til statsråden om å gjøre noe med akkurat fritaksordningen også før Stortinget har behandlet saken. (Presidenten klubber.)

Jeg vil gjerne understreke at et demokratis styrke kjennetegnes ved måten en behandler mindretallet på (presidenten klubber igjen), og her er det viktig at mindretallet får en god behandling.

Presidenten: Presidenten vil streke under at taletida er 1 minutt.

Statsråd Trond Giske: Jeg er helt enig i det representanten Reikvam sier om at en av demokratiets viktigste prøvesteiner er hvordan man behandler sine minoriteter. Derfor må vi få til et KRL-fag som fungerer i forhold til de ulike minoritetene.

Det viser seg at det fungerer godt enkelte steder, og at det fungerer dårlig andre steder, innenfor det samme regelverket. Det betyr at det i stor grad er praktiseringen det kommer an på.

Dette stortinget har i forbindelse med KRL-faget sluttet seg til at det skal være en felles kjerne, at man skal ha et felles fag og fritak fra deler av faget. Jeg ønsker å holde fast på den ordningen inntil vi eventuelt kommer fram til andre løsninger. Jeg tror nemlig egentlig, i likhet med Reikvam, at det er mulig å finne gode, fleksible løsninger lokalt hvis man bruker det handlingsrommet og den informasjonsplikten som finnes innenfor det regelverket vi har.

Presidenten: Rolf Reikvam – til oppfølgingsspørsmål.

Presidenten merkar seg dei talarane som ikkje nøyer seg med eitt tilleggsspørsmål.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for den påminnelsen. Det er jo bare statsråden og jeg her nå, så vi kunne holde på lenge med denne saken, for det er en viktig sak.

Så til fritaksordningen. Rapporten fra Høgskulen i Volda viser helt klart at det finnes miljøer hvor en praktiserer fullt fritak, det finnes skoler hvor det praktiseres fullt fritak – det er trukket fram én skole spesielt i denne rapporten – mens andre miljøer ikke får samme muligheten. Derfor tror jeg det er forferdelig viktig nå at en viser fleksibilitet også i de miljøene hvor en praktiserer dette veldig strengt og hvor det er vanskeligere å få fritak. Så min henstilling er fortsatt at statsråden går ut med en oppfordring til skolene om å vise stor fleksibilitet og strekke seg langt for å prøve å dempe konfliktnivået.

Statsråd Trond Giske: Jeg har allerede understreket overfor skoler og lærere og også media at man bør vise stor fleksibilitet. Jeg tror veldig mye kan løses ut fra det, og det er jo ingen tilfeldighet, vil jeg si, at fleksibilitet også er det første ordet i mitt utdanningspolitiske slagord

FRISK. Så jeg tror det er riktig som Reikvam sier, at det er mulig å løse veldig mye med å vise romslighet og tilpasningsdyktighet lokalt.

Derimot er jeg tilhenger av en felles kjerne i KRL-faget. Nå får vi se når vi skal behandle evalueringen og lage en stortingsmelding, hvordan de to hensynene kan ivaretas, både det med minoritetenes rettigheter og et felles grunnlag i faget. Jeg tror at det i et multikulturelt og multireligiøst samfunn er viktig at vi har møtesteder hvor vi lærer hverandre å kjenne.

Dette er jo det siste spørsmålet og siste runde, så hvis presidenten har tid, tar jeg gjerne flere runder, ellers kan Reikvam og jeg fortsette på gangen.

Presidenten: Då er sak nr. 1 ferdighandsama.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 14.50.
